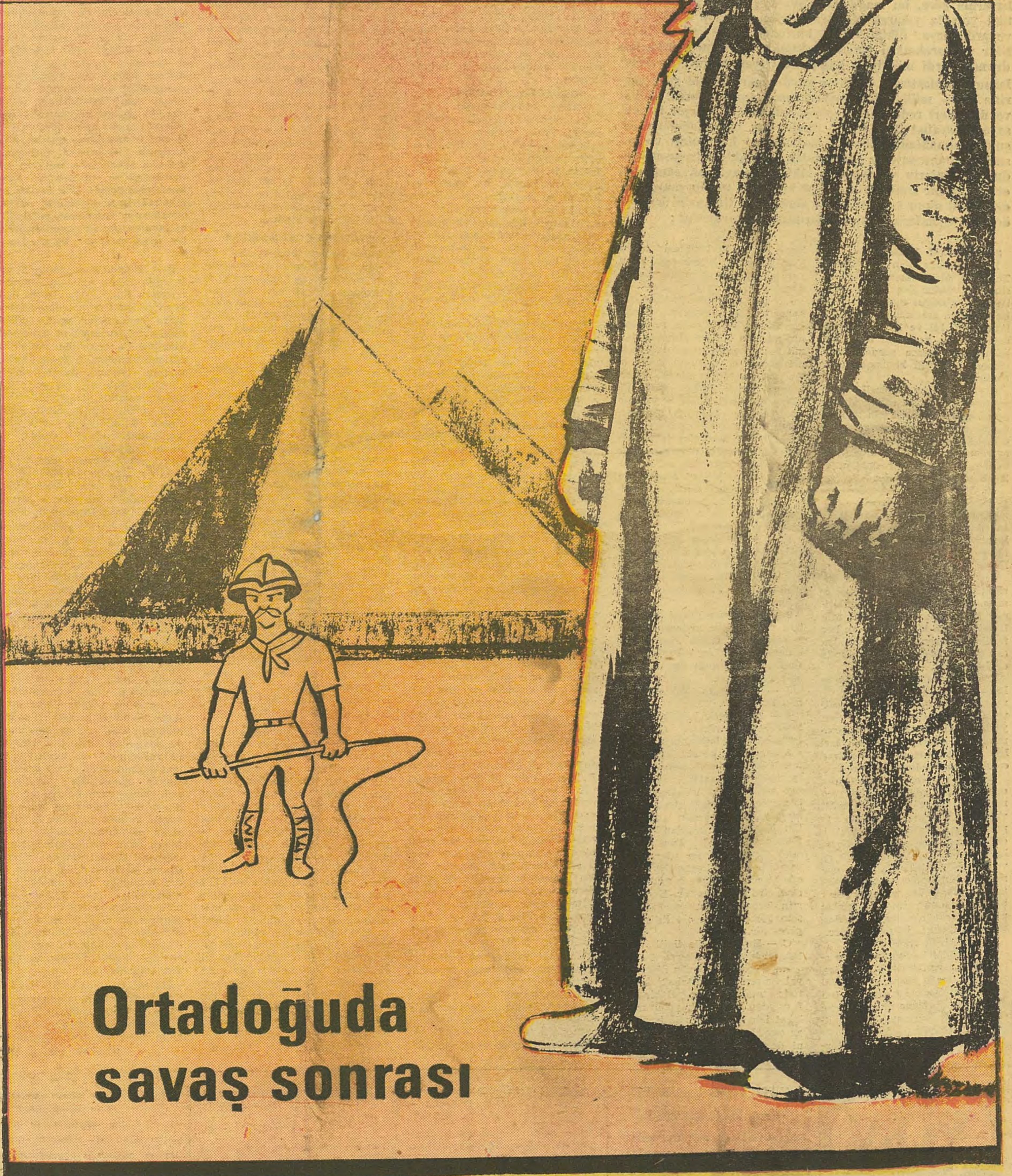
YÖN
HAFTALIK GAZETE

Ortadoğuda savaş sonrası

Yıl: 6 – Sayı: 220 16 HAZİRAN 1967 125 Kuruş

Yargıtay'ın tarihi kararı

Türk toplum hayatında son yılların en önemli tartışmalarından biri, Anayasa Mahkemesince Anayasaya uygunluğu kabul edilen ünlü 141 ve 142. maddelerin neyi yasaklayıp neyi yasaklamadığının tesbitidir. Bu noktadaki vuzuhsuzluk, sosyal akımların gelişmesini ve Türk fikir hayatını tehdit etmekteydi. Şimdi Yargıtay, «Sosyalist Türkiye» yazarı hâkim Ali Faik Cihan dâvası dolayısiyle, 141 ve 142. nin sınırlarını sarahatla çizmiştir. Yargıtay kararına göre, bu maddeler, «Müesses devlet nizamını ihtilâl yoluyla yıkarak burjuva sınıfını ortadan kaldırmayı ve proleterya diktatörlüğü kurmayı hedef ittihaz eden» **fikir ve hareketleri yasaklamaktadır. Üretim araçlarının dışında ferdî mülkiyeti kabul edip, yalnızca üretim araçlarını kamulaştıran, «herkese gücüne göre ve her güce eserine göre» millî geliri paylaştırmayı amaç edinen, ihtilâl ve darbeleri reddederek çok partili siyasî sistemi benimseyen sosyalist fikir ve h[illegible]ketler ise, bu maddelerin dışında kalmaktadır. Böyle[illegible] sosyalizm - komünizm vuzuhsuzluğu, mevzuatımız bakımından da açıklığa kavuşmaktadır. Kanunların yasakladığı, «ihtilâl yoluyla bir sınıfı yok etmek ve bir sınıf diktatörlüğü kurmak» tır. Bu sınır içinde sosyal akım ve hareketler serbesttir. Bu tarihî kararın önemli kısımlarını okuyucularımıza duyuruyoruz :**

SOSYALİZM NEDİR?

Dava konusu olan «Sosyalist Türkiye» adlı kitabın incelenmesine geçilmeden önce sosyalistlik ile komünistliğin mahiyetleri ve bu iki akım arasındaki esas farklarla TCK 141 ve 142. inci maddelerinin bu konu ile ilgili hükümlerinin kısaca gözden geçirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

A — Sosyalizm, iktisadî alanda toplumu tatmin edici bir nizamın sağlanabilmesi için insanın bütün olarak gelişmesine daha elverişli, daha adaletçi sonuçlar meydana getirecek bir düzeni savunan bir görüş, bir doktrin olarak tanımlanmaktadır.

Muhtelif memleketlerde çeşitli suretlerde uygulanan ve her memleketin şartlarına göre farklı şekillere bürünmüş olan sosyalizmin mutedil, diğer bir deyim ile demokratik sosyalizmin özellikleri şöyle özetlenmektedir :

Üretim vasıtalarının devletleştirilmesi, sosyal adaletin sağlanması, emek sahiplerinin emeklerinin karşılığını alabilmeleri, millî gelirin âdil bir şekilde ve her ferdin topluma kazandırdığı kadar alabilmelerini temin yolunda dağıtılmasıdır.

Sosyalist cemiyette işçilerin alacakları yevmiyelerin umumi seviyesi üretebildikleri servet miktarına bağlı bulunmaktadır. Sosyalistler şu formülleri kullanmışlardır: **«Herkese gücüne göre, her güce eserine göre», «herkese cemiyete kazandırdığı kadar».**

Sosyalizm, üretim vasıtalarının dışında ferdi mülkiyeti kabul etmektedir. Sosyalistler bir ihtilâl ve darbeye taraftar olmayıp, çok partili demokratik bir devlet içinde kendi fikir ve görüşlerini halka yaymaya çalışrak meşru ve kanunî yollarla iktidara gelmek ve hükümete iştirak ederek işçi menfaatlerini koruyabilecek bir siyaset takip etmek ve islahat programlarını böylece gerçekleştirmek amacını gütmektedirler.

KOMÜNİZM NEDİR?

B — İhtilâlci sosyalizm veya aşırı sol da denilen komünizm ise, müesses devlet nizamını ihtilâl yolu ile yıkarak burjuva sınıfını ortadan kaldırmağa ve proleterya diktatörlüğü kurmayı hedef ittihaz etmektedir.

1884 tarihinde Londra'da toplanan komünist kongresi adına Karl Marks ve Engels tarafından yazılıp dağıtılan komünist beyannamesinde:

«... işçi sınıfının ihtilâlde ilk konağın, proleteryanın hâkim mevkiine yükseltilmesi, sermayenin burjuva elinden alınması, tekmil üretim vasıtalarının hâkim sınıf olarak ve teşekkül etmiş olan proletaryanın elinde temerküz ettirilmesi, hedefe ancak bütün eski sosyal düzenin şiddetle yıkılması ile varılacağı, proleteryanın bu ihtilâlde zincirlerinden başka kaybedecekleri birşeyleri olmadığı, ihtilâlin onlara hür bir dünya kazandıracağı...» kaydedilmiş ve 1919 yılında Moskovada toplanan Üçüncü Enternasyonalde ayni esaslar benimsenmiş ve 1928'de Moskova'da yapılan toplantıda ise:

1 — Proleterlerin ihtilâle hazırlanması, burjuva rejiminin yıkılması bunun da ancak cebir yolu ile mümkün olacağı, cebri inkâr etmenin komünizme ihanet olacağı.

2 — Burjuva rejimini yıkmak için marksist ve materyalist felsefeden gayri bütün düşünce şekillerinin ortadan kaldırılması sınıf mücadelesinin en şiddetli hale getirilmesi,

3 — Proleterya diktatörlüğünün kurulması,

4 — Bu suretle kurulacak diktatörlüğün terör ile muhafaza edilmesi kararlaştırılmıştır.

Komünistlik gerek üretim gerek tüketimde mükliyetin ve miras haklarının kaldırılmasını ve say ve servetin müşterek hâle konulmasını hedef ittihaz eder. Materyalist felsefeden gayrî bütün düşüncelerin ortadan kaldırılması amacını güder. Dine ve din telâkkilerine hücum eder, dinin sosyal cephesini kaybettiği ve din adamlarının burjuva sınıfının emrine girdiğini savunur. Komünizmin formülü «Herkese kapasitesine göre, herkese ihtiyacına göre» dir.

C — Bu konu ile ilgili TCK 141. maddesinin I fıkrası,

«... Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerine tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suretle ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler...»

142. maddenin 1 numaralı fıkrası ise,

«... Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içindeki müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse...» hükmünü ihtiva etmektedir.

Kanun vazı, 142. maddenin 1 numaralı fıkrası ile de bu husus ve bu meyanda komünistlik propagandası yapılmasını yasaklıyacak ceza müeyyidesine tâbi tutmuştur. Sözü edilen fıkradaki «tahakküm», «ortadan kaldırmak» «devirmek» gibi kelimelerin bizatihi cebir ve şiddeti tazammun etmekte olduğu şüphesiz bulunmuştur.

«SOSYALİST TÜRKİYE» NEYİ SAVUNUYOR?

Bu kitapta devletçilik savunulmakta. Fakat bunun bugünkü tatbikatı yerilmektedir. Devlet eliyle yapılan ihalelerde yolsuzluklar, israflar olduğu iddia edilmekte ve meselâ bir sokağın elektrik, su, havagazı v.s. boru ve kanallarının düzenlenip yapılması için dört beş defa bozulup ihale suretiyle tekrar yapıldığı ve böylece bir çok müteahhitlere devlet kesesinden kârlar sağlandığı gibi özel firmalara ve aracılara ise yine devlet elinden kârlar sağlandığı ileri sürülmektedir.

Toprağın uygunsuz dağıtılmış olduğu, topraksız köylülerin üzerinde oturduğu toprakla birlikte alınıp satılan bir meta halinde olduğu, tek üretici olan köylünün eline emeğinin gerçek karşılığının geçmediğini bu yüzden perişan ve yoksul bir duruma düştüğünü, buna karşılık üretimde hiç bir fonksiyonu olmayan milyonlarca insanın alım ve satım arasındaki fiat farkı ile geçindiğini çoğunlukta olan bir grup emeğinin geliri ile düşük bir yaşantı yüzeyinde iken azınlıkta olan bir grubun emeğinin 50 - 100 katını elde ettiği ve çok defa emek sarfetmediği halde lüks bir yaşama düzeni sürmekte olduğu beyan edilmektedir: Bundan başka, bugünkü idare cihazının kendine göre aksıyan tarafları uzun uzun anlatılmakta, devlet kadrolarının haddinden ve ihtiyaçtan çok fazla kabarılıp şişirilmiş olduğu ileri sürülerek yönetim kadrosunda âdeta bir işsizler ordusu meydana getirildiği, bu işsizler ordusunun ve emekçinin sırtından geçinen bir asalak kitleden başka bir şey olmadığı iddia edildikten başka bugünkü siyasi partilerin durumlarına da değinilerek,

«... Türkiye'de siyasi partiler sırf iktidara gelmenin yolu olduğu için kurulur (S. 35)»... bugün var olan siyasî partilerin adlarından başka farkları yoktur. Her parti hangi toplumsal kuvvete dayandığını açıklamamış, belli bir fikri önceden bilinen bir yönü bir gidişi bir doktrini yoktur. Parti adı altında halkı gruplara bölen siyasal birliklerdir (S. 36) Sermayeci sınıfın yapmacık gruplaşmalarından başka birşey olmayan partiler işçiyi ve köylüyü parti sayısınca parçalara bölmüşlerdir (S 41)

«... gizli ya da açık yollardan siyasal partileri tutup savunanlar ise çelişikliğin en açık örneklerini vermektedirler. Çünkü bunlar tuttukları siyasal parti ile karşı oldukları siyasal partinin aynı parti tek parti olduklarını bilmezler. Siyasal partilerin hepsi sermayeci sınıfların suni bölümleri olduğundan bu partilerin birini tutmakla bütün partileri birden tutmak arasında fark yoktur. Bu yüzdendirki olaylara ilgi gösterdiklerini sanan partizan okumuşlar, yalnız kendi kendilerini yadsımakla kalmazlar, aynı zamanda emekçi çoğunluğun zararına çalışmış olurlar (S. 124) Kurulu olan siyasi partilerin hepsi toprak ağasının ve eşrafın öz malıdır. Bu partiler emekçiyi suni gruplara ayırırlar. Bu suretle emekçi çoğunluk hangi partiyi tutarsa tutsun, oylar karşı partiye yani ağanın ve eşrafın partisine gitmektedir. (S. 136)

Yine kitapta sermaye (geniş yollar topraklar madenler konut olmayan büyük hanlar, büyük enerji kaynakları, nakit) sahiplerinin emekçi sınıfı (işçi - köylü) sömürdüğü, üretim araçlarını ve diğer yardımcı vasıtaları ellerinde tutan sınıfın sahip olduğu ekonomik kudretle emekçi sınıfı egemenliği altına aldığı (s 20 — 41) işçi ve köylünün ya doğrudan doğruya, ya ekonomik ilgilerle ya da kendilerine telkin edilen bâtıl inançların tutsaklığı ile siyasi iktidara katılma niteliğini yitirdiğini (s 40) işbu suretle devletin azınlıkta bulunan sermayecilerin elinde bulunduğu da iddia edilmektedir.

TAHLİL VE MÜNAKAŞA

Dâvâ konusu kitapta ileri sürülen esas noktada toplumculuğun mahiyeti ve toplumculuğun gerçekleştirilmesi için başvurulacak çareler böylece özetlendikten sonra bunların T.C.K. 142/I. maddesi karşısında hukuki mahiyetlerinin incelenmesi gerekmiştir.

a—) Sanık, kitapta bugünkü sermaye dağılışında düzensizlikler olduğunu, sermaye sahiplerinin emekçi sınıfları ekonomik baskıları altında tuttukları, onları sömürdüklerini ve bu yüzden emekçilerin seçme haklarını dahı kendi arzu ve istekleri dairesinde kullanmadıklarını ileri sürerek sermayenin (geniş toprakların, yolların, madenlerin, konut olmayan büyük hanların, büyük enerji kaynaklarının) devletleştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Buna mukabil yukarıda 17 numaralı paragrafta belirtildiği gibi fertlerin toprak mülkiyetlerine de yer verilmekle beraber bütün tüketim vasıtalarında ferdi mülkiyet esası kabul edilmekte ve herkesin emeğinin karşılığını alacağı beyan edilmektedir. Bu düşüncelerin yukarıda işaret olunan demokratik sosyalizmin icaplarından olup ve yine yukarıda mahiyeti belirtilen komünist akıma karşıt bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır.

b—) Gerçekleştirilmesi ileri sürülen toplumculuğun ise, yine yukarıda (A) paragrafında ve 19. numara altında açıklanan niteliklerine göre komünistlikle bir ilgisi görülmeyip aksine komünizm karşısında bir akım niteliğini taşımaktadır. Özellikle kitabın 48. sahifesinde «Toplumculuk bir proletarya ideolojisi, işçi sınıfının soyut bir felsefesi değildir» diye y[illegible] ve yine 48. sahifede «... çok defa ileri sürüldüğü gibi toplumculuğun amacı devleti zayıf düşürmek, ya da onu müzelik bir eşya gibi bir kenara itip örgütsüz bir ortam yaratmak değildir» denmesi ve yine 49. sahifede «Toplumculuk işçi, patron çekişmeleri sonunda işçi sınıfını iktidara getirip patron sınıfını alta almak gibi bir değiş tokuş amacını gütmez, çünkü toplumculuk zenginliğin paylaşılması olmadığı gibi yoksulluğun paylaşılması da değildir» diye açıklaması bu hususu açıkça ifade etmektedir.

c—) 48. sahifede «Devletin, tüm vatandaşların özgür iradelerini temsil eden bir örgüt haline getirilmesi» nin yazılı olması ve 49. sahifede ise herkesin siyası iktidarda özgür iradeyle temsil edileceğinin kabul olunması, kitapta siyasi iktidara yalnız emekçi sınıfının hâkim olması amacının güdülmediğini de göstermektedir.

ARACILARIN KALDIRILMASI KOMÜNİSTLİK DEĞİLDİR.

ç—) 141 ve 142. maddelerin I. fıkralarında yer alan sosyal sınıf deyimi ile, bu maddelerin 5844 sayılı kanunla yapılan değişikliğe ait gerekçesinden ve kanunun B.M.M. deki müzakeresi sırasında yapılan konuşmalardan ve verilmiş olan izahattan da anlaşılacağı üzre, burjuva ile emekçi sınıfı kasdedilmiş olup mesleki gruplar ve zümreler sosyal sınıf mefhumuna girmedikleri cihetle **aracıların ortadan kaldırılarak ürünlerin doğrudan doğruya tüketicilere initkal ettirilmesini ve bu sebeple bazı kimselerin fuzuli yere üretici ve tüketicilerin keselerinden zengin olmalarının önlenmesi gerektiğini savunmanın ise, komünistlikle bir ilgisi mevcut bulunmamıştır.**

d—) Komünistlik yukarda anlaşıldığı üzere müesses devlet nizamını ihtilâl yolu ile yıkarak burjuva sınıfını ortadan kaldırmaya ve proleter sınıfın diktatörlüğünü kurmayı ve bu diktatörlüğün de terör ile muhafaza edilmesini hedef tuttuğu halde kitapta bunun aksine olarak «Toplumculuk işçi patron çekişmeleri sonunda işçi sınıfını iktidara getirip patron sınıfını alta almak gibi bir değiş tokuş amacını gümtez» (S. 49) demek ve emekçi sınıfının hakkını korumak için özgür bir seçim yolu ile iktidara geleceğini (s. 159) savunmak suretiyle dâvâ konusu kitabın komünist metodlarını benimsemediği anlaşılmaktadır.

e—) Her ne kadar komünizm, Marksist ve Materyalist felsefeden gayri bütün düşünce şekillerinin ortadan kaldırılmasını istemekte ve bu itibarla dine ve din telâkkilerine hücum etmekte ise de, mücerret din, din adamlarının bazı tutumları ele alınarak haklı veya haksız yapılan tenkitlerin her halde komünistlik propagandası niteliğinde olduğunu kabule imkân olmadığı gibi dinlere karşı gösterilen her inançsızlığın da komünistliğin mücerret ve yegâne delili sayılmamış, kaldı ki kitapta ele alınan hususun, ilmi çalışıp kazanması ve her sahada gelişip ilerlemeyi ve yükselmeyi emreden asıl islam dininin değil, dinle ilgisi olmayan, aksine din tarafından reddolunan hurafelerin ve gerçek din adamı olmadıkları halde din adamı kisvesine bürünüp gerçek dinin esaslarından ziyade hurafeleri, aklın ve dinin kabul edemiyeceği şeyleri telkine kalkısan çıkarcı kişilerin daha ziyade hedef tutulduğu anlaşılmakta, 128. sahifedeki «... pozitif bilime, tekniğe modern sanata ve özgür düşünceye karşı olan aslında dindar halk değildir. Dinlerin dondurucu ve durdurucu fonksiyonu din öğreticileri ve din ulularından gelmektedir.»

İbaresi ve ayrıca 130. sahifede dini hurafelerden yakınılması bu kanıyı uyandırmaktadır.

Bundan başka sanığın, milliyetçiliği kendisine göre mânâlandır-

(Devamı Say. 15'de)

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU, Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU, İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU

ADRES : Her türlü yazışma için Adres : P. K. 512 — İstanbul

Ankara Bürosu: Emekli Sandığı İşhanı Kat: 4-401/Kızılay (Temsilci : İlhami Sosyal) Telefon : 17 69 89

İstanbul Bürosu: Mollafenâri Sok. 30/32 Cağaloğlu/İstanbul Telefon: 22 95 70

ABONE : Bir yıllık (52 sayı) 60 TL. 6 aylık (26 sayı) 30 TL. 3 aylık (13 sayı) 15 TL.

Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. **Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.**

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL.dır Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez.

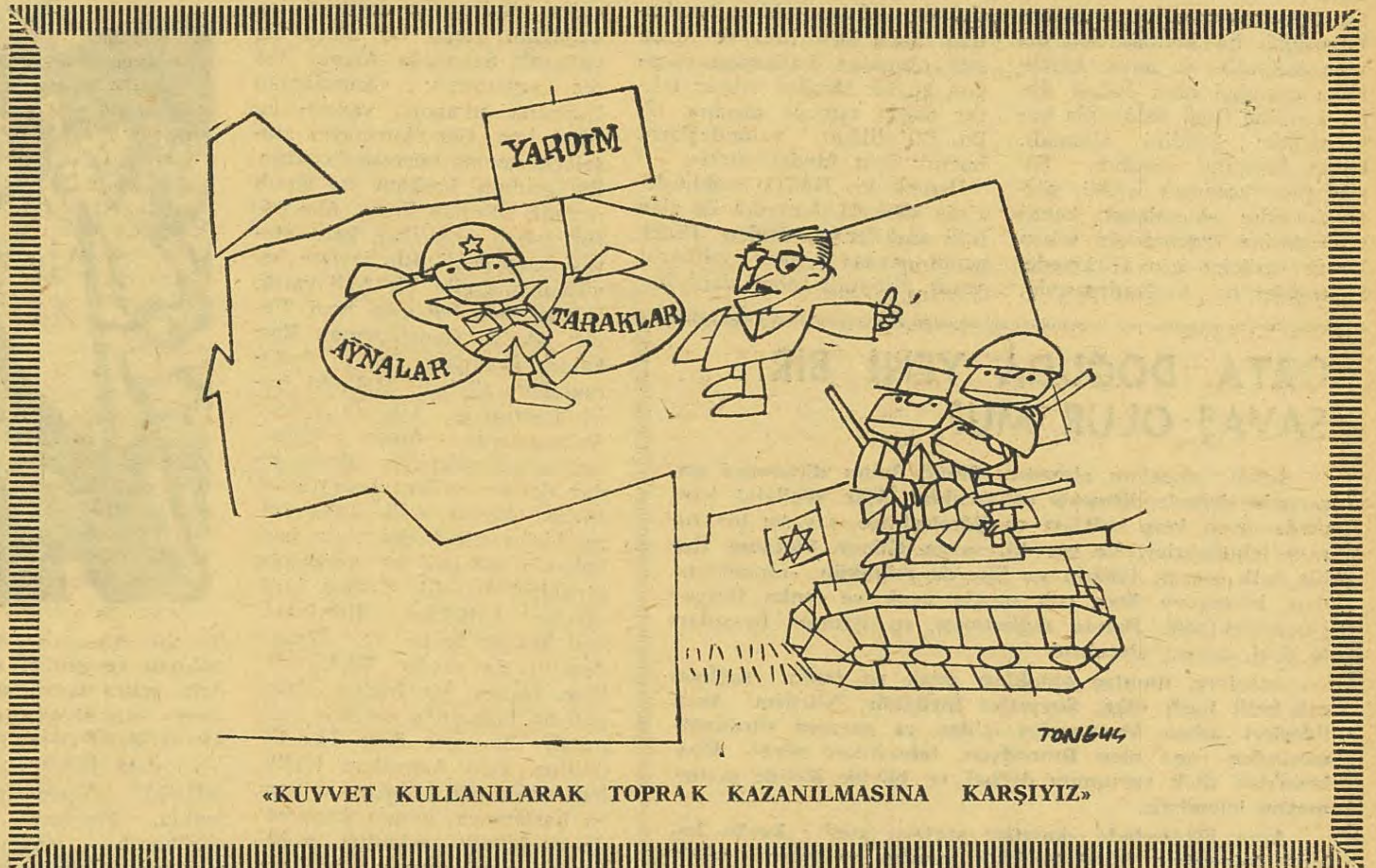
Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

ASIL MESELE

Amerikan aydınları da dahil, bütün dünyada aydın çevrelerin endişeyle cevap aradıkları günümüzün temel meselesi şudur: Sosyalist blok dışında, zorbalıkla bir dünya egemenliği kurmaya ve sürdürmeye yönelen ABD'nin bu gidişi nereye varacaktır? Cenevre'den Prof. Louis J. Halle, «kudreti arttıkça bir millet, kudretini daha da çoğaltmak için, bu kudreti daha fazla kullanmak ihtiyacını duyar» biçiminde bir teoriye dayanarak, silâhla ayakta tutulan bir Amerikan İmparatorluğunun kuruluşundan söz etmektedir. Bu profesöre göre, «bir gün gelecek, Amerikan İmparatorluğunun genişlemesine dur demek amacıyla dünyanın geri kalan bütün ülkeleri, korku ve nefret içinde birleşeceklerdir». Prof. Maurice Duverger de geçen hafta yayınladığımız yazısında, «ABD'nin sağladığı hegemonya durumu ve herşeyi yapabileceğine olan inancı, dünya barışı bakımından muhtemelen en büyük tehlikeyi teşkil etmektedir» hükmüne varmaktadır.

Washington'da çıkan The New Republic Dergisi ise, State Department'a hâkim görüşü şu sözlerle yansıtmaktadır: «State Department'daki kişiler, (Amerikan On Yılı) ndan konuşuyorlar. Bunların teorileri şöyledir: Rusya ve Çin ikiye bölünmüştür. Çin, kendi içinde mücadele vermektedir. ABD tek gerçek dünya devletidir. İstediği yerde istediğini yapmakta hayli serbesttir».

Gerçekten Kroşçov'un ric'atı ile sonuçlanan 1962 Küba buhranından beri ABD'nin dünya politikası, bu teoriye uygun biçimde gelişmektedir. Son beş yıldır, kapitalist kalkınma yolunu reddedip emperyalist hegemonyadan kurtulmaya çalışan Üçüncü Dünyanın ilerici rejimleri, CIA'nın ya da «yeşil bereliler» in mârifetli müdahaleleriyle devrilmiştir. Güney Amerika'da, Washington'un «karşı - devrim» teorisyenleri ve uzmanları, en ufak ilerici kıpırdanışı boğma çabasındadırlar. Özgürlük şampiyonu NATO'nun üyesi ve Batının sevgili çocuğu Yunanistan'da dahi, halkın hafiften sola kaymasına müsaade edilmemiştir. Şimdi İsrail darbesiyle, Orta Doğuda emperyalist kontroldan kaçar gibi olan ülkelerin hesabı görülmek istenmektedir. Elektronik bir duvarla Kuzeyden ayrılması kararlaştırılan Güney Vietnam'da, solcuların tasfiye edildiği bir rejim kurmak için, tarihin belki de en iğrenç savaşı verilmektedir. Amerikan politikasını çizen teorisyenler ve devlet adamları, Sovyet ya da Çin nüfuzunu arttırır gerekçesiyle, millî kurtuluş hareketlerine karşı koymaları gerektiğini bile açıkça ilân etmişlerdir. Ve bütün bunları ABD, milletlerarası plânda, onu gerilemeye zorlayacak esaslı bir mukavemetle, hiç değilse şimdiye kadar, karşılaşmaksızın yapabilmiştir. Amaç, Üçüncü Dünyaya bırakınız sosyalizmi, kapitalist olmayan bir kalkınma yolunu dahi zorla yasaklamaktadır.

«KUVVET KULLANILARAK TOPRAK KAZANILMASINA KARŞIYIZ»

Johnson yönetimi tarafından sistemli biçimde uygulanan bu emperyalist dünya imparatorluğu politikası, bütün dünyada olduğu gibi Amerikan aydın çevrelerinde de şiddetle eleştirilmektedir. Roosevelt ve Kennedy geleneğine uyarak aydınlarla işbirliğini sürdürüyor görünmek isteyen Johnson'u hayli rahatsız eden bu tartışmaların anlamını, ünlü muhafazakâr dergi The Economist «misyonlarından şüphe eden Amerikalılar» başlıklı bir yazıda iyi belirtmektedir. The Economist'e göre Johnson'un politikası şöyle özetlenebilir: «İlerici aydınlar, Johnson'dan en çok, son yirmi yıldır alışılan Amerikan dış politikasını yeni bir yöne götürdüğü için şüphe etmektedirler. Şüphelerinde haklıdırlar. Gerçekten dış politika —yanlış ya da doğru— yeni bir yön almıştır. Johnson, yenilik getirici bir kişidir. Dış politikada ise, Amerikalılar, yeniliği güvensizlikle karşılarlar.

Johnson, herşeyden önce, Amerika'nın kendi kabuğuna çekilme politikasının son kalıntılarını tasfiye etmiştir. ABD'nin dünyadaki sorumluluklarını sınırlandırmanın mümkün olmadığını anlamıştır. Vietnam Savaşında başarıya ulaşılsa dahi, ancak nisbî bir istikrar dönemi sağlanacaktır. Belki komünist olmayan Asyayı Çin'e karşı örgütlendirmek şansı doğacaktır. Ama bütün bunlar çabucak gerçekleşmeyecek ve Amerikan zaman tablosuna uygun düşmeyecektir.

Asyada nisbeten demokratik rejimler kurmak ve ekonomilerin marksist olmayan, kapitalist yönde gelişmelerini sağlamak için, ABD, karışık küçük buhranların biribirini izlemesini, hattâ savaşı ve savaşa yakın durumları göze almak zorundadır. Asya, Asyadır. Bu sebeple, arzu edilmeyen (gerici, faşist) müttefikler desteklenebilir ve Hitler olmayan düşmanlarla da savaşılabilir. Büyük bir ülke, uzun vâdeli bir amaç için kudretini kullanınca bunları önlemeye imkân yoktur. Johnson'a göre, (komünist olmayan bir alternatifin muhafazası), Amerika'nın bir seri savunma aksiyonuna ihtiyaç gösterecektir. Johnson, Batılıların değil, fakat Amerika'nın aksiyonu demektedir. Truman ve Eisenhower dönemlerinde ABD, müttefiklerinin muvafakatını almadan hiç bir büyük harekete girişmezdi. ABD şimdi tek başına hareket etmekte sakınca görmemektedir.»

The Economist, Üçüncü Dünya ülkelerine kapitalizmi empoze etmeye yönelen Johnson politikasının geleceğini de şöyle değerlendirmektedir: «**Başkan Johnson, ülkesinin savunduğu inancı denemeye tâbi tutmuştur. Amerikalılara, millî kalkınma liberal modelinin (kapitalist), Amerika dışındaki ülkelerde de uygulanıp uygulanamıyacağını sormuştur. Buna evet diyenlerin, inançları için para harcamaya ve Amerikan kanı dökmeye hazır olup olmadıklarını tesbit etmiştir. Bunu yaparken, Johnson, Amerikalıların dış politika alanında düşünmeye alışık oldukları muhtevayı değiştirmiştir.** Eğer Vietnam hareketi başarıya ulaşır ve —Japonya'da gerçekleşen, Milliyetçi Çin, Meksika, Güney Kore ve Ürdün'de gerçekleşme yolunda olan biçimde— bir gelişme, savaş sonrası Güney Vietnamında da sağlanabilirse, şüpheciler, kısa sürede kendilerini bu yeni muhtevaya göre ayarlayacaklar ve kendilerine güveni yeniden kazanacaklardır. Eğer Johnson başarısızlığa uğrarsa, sonuç, Amerika'nın dünyanın bu büyük bir kısmına sunabileceği çok şey olduğu fikrinin iflâsına yol açacaktır».

Gerçekten, ABD kendi kalkınma modelinin Üçüncü Dünya ülkelerinde de başarı sağlayacağını, dünya jandarmalığını yüklenerek, gerekirse silâh zoruyla ispatlamak çabasındadır. Güney Kore, Milliyetçi Çin gibi ülkelerin, kapitalist yoldan hayli mesafe aldığı iddiasındadır. Ama bu yalnız bir iddiadan ibarettir. Üçüncü Dünya ülkelerinin çoğunu emperyalist sistem içinde tutmayı başaran ABD, bu ülkelerde kapitalist kalkınmayı gerçekleştirmekten çok uzaktır. Hattâ bir iflâstan söz etmek gerçeğe daha uygundur. Nitekim bu iflâsı gören Amerikan aydınları, Johnson'un dış politikasını, «Üçüncü Dünya ülkelerine kapitalizmi empoze etmeye yöneldiği için» eleştirmeye başlamışlardır. CIA marifetleri ve «yeşil bereliler» in zorbalıklarıyla renklenen Amerikan tahakküm politikası, son tahlilde, «kapitalizm, nüfusu 40 yıla kadar daha 3 milyar kişi artacak olan fakir dünyada açlığı, sefaleti ve işsizliği kaldırmaya muktedir midir» sorusunu cevaplandırmaya dayanmaktadır. Amerikan aydınları ile Johnson arasındaki tartışma bu noktada düğümlenmiştir. Birçok Amerikalı aydın, bu süper emperyalist politikanın, insanlık için feci sonuçlar vereceği inancındadır. «Amerikan kapitalizminin sınırları» adlı kitabın yazarı Robert L. Heilbroner, geçenlerde Colarada Ünversitesinde yaptığı bir konuşmada, Amerika'da Johnson politikasına karşı yöneltilen eleştirilerin, belki en aşırı, fakat en mükemmel örneğini vermiştir. Bütün Türk aydınlarının okuması ve üzerinde düşünmesi gerektiği inancıyla orta sayfamızda yayınladığımız bu konuşmasında ünlü Amerikalı aydın şöyle demektedir: «**Şunu dünyaya bağıra bağıra ilân etmeliyiz: Geri kalmış milletleri kalkındırmaya bizim ne gönlümüz, ne de politik dileğimiz vardır. Daha önemlisi, onları kalkındırabilme gücünden yoksunuz».** Ne marksist, ne de sosyalist olan Heilbroner, bu gücü sosyalizmde ve hattâ onun en aşırı biçimlerinde görmektedir.

Doğan Avcıoğlu

İnönü, AP iktidarını ihtiyatlı olmaya çağırıyor!

Orta Doğuda Türkiyeye de sıçrayabilecek tehlikeli savaş gürleri atlatıldıktan sonra, Türkiyedeki Amerikan üslerinin başımıza nasıl bir dert açabileceğini, bu konuda son derece ihtiyatlı ve hatta Hükümete destekçi olan İnönü dahi, kendine özgü üslûbuyla belirtmekten kendini alamadı. Geçen haftanın sonunda Kırıkkalede konuşan İnönü, şöyle diyordu: «Memleket, kendi vecibelerine değinmeyen sebepler ve vesileler için Türkiyedeki tesisler'in kullanılmasıyla, bütün NATO devletlerinden ayrı olarak harbe tutuşmak ihtimalini ıstırapla düşünüyordu. Hükümet, Türkiyedeki tesislerin Amerikalılar tarafından bizim haberimiz ve rızamız olmadan kullanılamıyacağını büyük Meclise tekrar tekrar temin etmeye mecbur oldu. Bu dikkat vatandaşların huzuru için faydalı oldu».

Demek ki, NATO taahhütlerinin dışında, Amerika ile olan ikili ilişkiler yüzünden Türkiyenin savaşa itilme tehlikesi vardı. İhtiyatlı İnönü dahi, bunu belirtmeyi lüzumlu sayıyordu.

«Bizim haberimiz ve rızamız olmadan üslerin kullanılamıyacağı» teminatının değerini ise, başından geçen bir olaya dayanarak Senatoda Ahmet Yıldız anlatmıştı: «Amerikanın Lübnana çıkartma yaptığı tarihte ben, Genelkurmayın ateşelerle temas bürosunda idim. Bu grubun başkanı da şimdi burada bulunan Enver Aka idi. Bir sabah Amerikan kara ateşesi bana geldi. Bir şeylere hayıflanırmış gibi bir hâli vardı. Bütün gece boyunca beni, Enver Aka'yı, Genelkurmay Başkanını aradığını, fakat bulamadığını söyledi. Halbuki bahis konusu üç kişi de o gece Ankaradaydı. Ateşe, bizleri arama gayretlerinin sabaha kadar devam ettiğini belirttikten sonra, (Neyse, dedi, daha sonra bizim büyükelçi sizin başbakanla görüştü ve Amerikan birlikleri İncirlik üssüne indi, mesele halloldu). Emrivakiden kastım budur ve bunun devamı da vardır. Türkiyedekine benzer bir hâdise ertesi gün de Lübnanda cereyan etmiştir. Bir gece önce İncirlik üssüne inen Amerikan birlikleri, ertesi gün Lübnana çıkmaya başlayınca, bunun karşısında en büyük şaşkınlığı, o ülkenin genelkurmay başkanı duymuştur. Mesele alelacele incelendiği vakit de Amerikanın oradaki kara ateşesi, benim muadilim olan subaya bana söylediklerinin aynini tekrarlamış, kendisinin âmirinin ve genelkurmay başkanının gece boyunca arandığını, sonunda sabahleyin Amerikan büyükelçisinin başbakanla görüşmesi sonucu dâvânın halledildiğini ve birliklerin Lübnanda karaya çıktıklarını söylemiştir. Emrivakinin devamı budur. Bu işler böylesine süratli cereyan etmektedir. Türkiyeyi tehlikeye atabilecek bir sonuç hakkında, mutedil beyanlarla yetinilmeyip Türkiyedeki üslerin Orta Doğuya herhangi bir müdahele için kullanılmasına cevaz verilemiyeceği Amerikaya bir muhtıra ile önceden bildirilmelidir. Emrivaki yolunun kesin bir şekilde kapatılması, ancak bu şekilde mümkündür».

Ne var ki bu konuda AP iktidarı, İnönü'nün «Haricî meselelerde kaza gelinceye kadar hiç bir şey gelmeyecek zannolunur ve geldiği zaman bir defa gelir» tavsiyesine pek aldırış etmemektedir. Üstelik, AP iktidarı, Orta Doğu çatışmasındaki İnönü'nün «tam tarafsızlık» uyarmasından ayrılmakta, Araplara sempatik görünecek jestlere yönelmektedir. İnönü, bunu tehlikeli bulmaktadır. Nitekim Salı günü CHP grubunda yaptığı konuşmada, «tam tarafsızlık» ilânından kaçınan ve İsraile karşı vaziyet alıyor intibaını veren AP'nin bu tutumunu endişeyle karşıladığını belli etmiştir: «Tarafsız olduğumuzu ilân edelim diye ısrar ettik. Esas itibariyle Dışişleri Bakanı benim mülâhazalarımı anlıyordu. Onun gayreti, bu istikamette görünüyordu. Fakat bunun, bugün ne kadar doğru olduğunu bilmiyorum. Silahlı çatışma neticesinde bir arazi değişikliği olmasın diye kesin vaziyet aldığımızı ve İsraile bir NOTA verdiğimizi, bazı gazeteler yazdılar. Bu notanın metninden de haberimiz yoktur. Bunu öğrenmek isteyen bir vaziyetteyiz.» İnönü, «ihtiyatlı olun» demektedir.

SOVYETLER BİRLİĞİ NE YAPACAK?

Bununla beraber, şiddetli bir diplomatik savaşa sahne olacağa benzeyen Orta Doğuda savaşın kısa bir sürede yeniden başlaması ihtimali çok zayıftır. Arapların elinde savaş yapacak bol sayıda uçak ve tank yoktur. Güvenlik Konseyinde «kayıtsız şartsız» ateş-kes'i kabul eden Sovyetler Birliğinin ise, savaş tahrikçiliği yapması beklenmemektedir. Bununla beraber, diplomatik planda, Moskova, Arap dâvâsını var gücü ile desteklemektedir. Güvenlik Konseyinde saldırgan İsrailin kınanmasını ve işgal ettiği toprakları terketmesini istemekte, Amerikan vetosu üzerine bunu başaramayınca, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunu toplamaya yönelmektedir. Öte yandan, Akabe Körfezinin herkese açık milletlerarası bir su olduğunu ilân eden ve İsrail saldırısını bu yüzden haklı göstermeye çalışan Anglosaksonların ikiyüzlülüğünü açığa vurmak için Sovyetler Birliği, Panama Kanalı, Tuna nehri ve Boğazlar dahil, bütün su yollarının milletlerarası kontrola verilmesini istemiştir. Anglosaksonların buna yanaşacağı çok şüphelidir. Böylece Sovyetler Birliği, dünya kamu oyunu ve özellikle Üçünkü Dünya ülkelerini kazanma çabasındadır. Yenilgiden sonra, barışı kurtarma yolunda da «kayıtsız şartsız» ateş-kes'in yarattığı hayal kırıklığına rağmen, Arapların milletlerarası planda tek büyük desteği Sovyetler Birliğidir. ABD ise, hiç de kolay olacağa benzememekle beraber, Sovyetler Birliği ile Orta Doğu konusunda bir anlaşmaya varmaya çalışmaktadır. Yeni bir savaş, şimdilik zayıf bir ihtimaldir, ama barış da çok uzaklarda gözükmektedir.

ORTA DOĞUDA YENİ BİR SAVAŞ OLUR MU?

İsrail, alacağını almıştır. Şimdi bunu diplomasi pazarında değerlendirmeye çalışacaktır. Ağır yenilgiyi hazmedemeyen Arap halkları ve liderleri ise, savaşçı bir tutum içindedirler. Ne var ki, savaş, Güney Vietnam tipi bir halk savaşı, Filistin ve Sina'da mümkün olmadığından, herşeyden önce çok sayıda uçak ve tanka ihtiyaç göstermektedir. Bunun sağlanması, en iyimser hesaplarla dahi, zaman alacaktır.

Araplara, muhtaç oldukları uçak ve tankı sağlıyacak belli başlı ülke, Sovyetler Birliğidir. Nitekim Arap liderleri adına Moskova'ya giden ve savaşın sürdürülmesinden yana olan Bumedyen, tahminlere göre, Moskova'dan silâh yardımını derhal ve büyük ölçüde arttırmasını istemiştir.

Arap ülkelerinde «kayıtsız şartsız» ateş - kes'in kabulü dolayısiyle hayal kırıklığı yaratan ve bunu telâfi etmek istediği belli olan Sovyetler Birliği, eski taahhütlerinin ötesinde yeni taahhütlere girmeyi kabul edecek midir? Pekin, 700 milyon Çinli'yi Orta Doğu'ya göndermekten söz etmektedir, ama Moskova bu ölçüde bir söz özgürlüğüne sahip değildir.

İsrail zaferinde ne rol oynadığı kesinlikle bilinmemekle beraber, zaferden pek keyifli görünen ABD'nin ise hâlen en büyük endişesi, Sovyetlerin Orta Doğu'ya silâh yollayarak, Arapları cesaretlendirmesidir.

ABD, Orta Doğu'da tasarladığı yeni düzenin, ancak Sovyetleri de iştirak ettirerek kurulup sürdürülebileceğini bilmektedir. En azından, bölgeye silâh vermenin sınırlandırılması hususunda - ki böyle bir anlaşma İsrail'in işine yarayacaktır - Sovyetlerle bir anlaşmaya varmayı ümit etmektedir. Ne var ki böyle bir anlaşma, herhalde Arapların çok sert protestoları ile karşılaşacaktır. Sovyetler Birliği, Arap kamu oyunu bir ölçüde göz önünde tutmak zorundadır. Öte yandan Orta Doğu'da Amerika ile direkt bir çatışmadan dikkatle kaçınan Sovyetler Birliğinin, diplomatik plânda en büyük kozu, Arapları silâhlandırma tehdididir. Sovyetler Birliği, Arapları da tatmin edebilecek çok ciddî teminat elde etmedikçe bu kozdan herhalde kolayca vazgeçecek değildir.

Tarafların görüşleri arasında büyük farklar vardır. Kısa vâdede bir savaş ihtimali zayıf olmakla beraber, diplomatik savaş herhalde çok çetin olacaktır. Dean Rask'ın yalanlamasına rağmen, bir çözüm yolu, belki de yalnız Orta Doğu değil, Vietnam dahil bütün anlaşmazlıkların çözülmesiyle bulunabilecektir. Güçlü haber kaynaklarına sahip bulunan New York Times'ın C. L. Sulzberger'i, Orta Doğu zaferinden sonra Johnson'un bir barış havarisi gibi ortaya fırlayabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır. Sulzberger'e göre, Johnson'un şu dramatik teşebbüste bulunması mümkündür:

1 — Barış isteğini belirten bir bildiri yayınladıktan sonra, Johnson, 15 gün içinde Cenevre'ye gitme niyetinde olduğunu açıklayacaktır. Orada bütün öteki devletler ve teşekküllerle, Vietnam'da bir çözüme varmak için her türlü istişarede bulunacaktır.

2 — Bu ümit, geniş bir konferansa ABD'nin taraftar bulunduğunun ilânıyla desteklenecektir. Bu yeni Cenevre Konferansına, Çin ve Vietkong da katılacaktır.

3 — ABD, Kuzey Vietnam'ın bombardımanını kayıtsız şartsız durduracaktır.

4 — ABD, buna karşılık, Hanoi'nin de Güney'e yardımını durduracağı ve Milletlerarası Kontrol Komisyonunu belli başlı sızma yollarını denetlemeye çağıracağı ümidini belirtecektir. Ama böyle bir şart ileri sürmiyecektir.

5 — Yeterli süre Cenevre'de bekledikten sonra, karşı taraftan bir ses çıkmazsa, Johnson, «kanseri» kökünden temizlemek için gerekeni yapacaktır.

Orta Doğu'da, uzun vâdeli düşününce ABD için de parlak olmayan ve tek başına çözülmesi imkânsız gibi gözüken durum, Sovyetler Birliğiyle böyle dünya çapında bir anlaşma teşebbüsüne yol açacak mıdır, bilmiyoruz. Bildiğimiz, herşeyi zorbalıkla çözmeyi gelenek haline getiren ABD'nin bütün dünyada geleceğin çok şiddetli savaşlarının tohumunu attığıdır.

CHP'deki gelişmeler

CHP Merkez Yönetim Kurulu'nda vukubulan değişiklikler, daha ahenkli bir çalışma düzeni sağlıyabileceği için belki de faydalı bile sayılabilir. Ama bu değişikliğe yol açan olayların pek ümit verici olduğunu söylemek güçtür. CHP için en büyük tehlike, Demirel ve Feyzioğlu'nun yaratmak istedikleri biçimde bir savunma kompleksine düşmektir. Dine tâviz politikası CHP'ye nasıl sadece zarar verdiyse, sağa tâviz politikası da CHP'yi yavaş yavaş eritebilir.

CHP ne Marksisttir, ne de

CHP Genel Başkanı İnönü ve Genel Sekreter Ecevit
Sağa tâviz, çıkar yol değildir...

sosyalisttir. Ama bunu ispatlamanın yolu, «Bize aşırı solcu, Marksist diyorlar; sağa tâviz verelim de bu ithamlardan kurtulalım» değildir, CHP nin parti programını ve Kurultay kararlarını gerçekten uygulamaya azimli olduğunu göstermektir.

CHP'yi savunma değil, taarruz kurtarır. Halbuki son günlerde taarruzu Demirel ve Feyzioğlu yapmakta, CHP, kendini savunmaktadır! Bunu hayra alâmet saymak zordur. Demirel, yukarıdan konuşuyor ve «Ortanın Solu fikriyatı memleketimizde pek çok muarız bulmuştur. Tehlikeye ilk defa bir işaret ettik. Bu bir kayma hareketidir. Bu kayma bir noktada durmalıdır. Aksi takdirde kayma temel bütünlüğümüzü böler. Bin şükür ki buna mâni olacak idrak sahibi insanlar büyük çoğunluktadır» diye nasihat ediyor CHP ise, «Ortanın Solu, vallahi zararlı birşey değildir» diye Demirel'i cevaplandırmaya çalışıyor. «Bu düzeni değiştireceğiz» sloganındaki dinamizmin yerini, «Düzenin aksayan yanlarını tamir edeceğiz» biçiminde bir ürkeklik alır gibidir. Bu tip savunmalarla ve ürkeklikle yüzde 40'tan yüzde 28'e düşen oylar, belki de yüzde 25 civarında tutulabilir, ama bir zaman oylarda bir sıçrama yapılamaz. Bir sıçrama, bir ümit, bir hareket, bir dalga yaratmakla, yâni Ecevit'in hızını kesmemekle sağlanabilir. CHP, savunmayı bırakıp, programı ve Kurultay kararları çerçevesinde, korkusuz taarruza geçmelidir.

Parti yöneticileri, Feyzioğlu'nun yerleştirdiği «Ulus gazetesinde pertavsızla «solculuk arama» hastalığından kurtulmalıdır. Parti programı çerçevesinde kaldığı sürece, partililerin yazı ve sözlerinden, Ulus'un yazılarından telâşa kapılmanın anlamsızlığı ortadadır. Devletin 20 milyon liradan fazla parasını harcayan bir tiyatronun topluma yararlı olmasını istemek, her halde CHP programına aykırı değildir. Böyle bir isteği, «Vay sen güdümlü sanat istiyorsun, güdümlü sanat totaliter ülkelerde olur. O halde bu, komünistliktir» tarzındaki Ördek Hüsnü safsatalarını iltifatla karşılamak, Ortanın Solu'na yakışır bir tutum olmasa gerektir.

Ortanın Solu'nun, yatıştırılması asla mümkün olmayan çevreleri yayatıştıracağım, diye savunmaya geçme ve onlara tâvizkâr bir ruh haletine bürünme kompleksinden çabuk kurtulacağı ümit edilmelidir.

Montaj Sanayiinde tedbir

Ülkemizdeki montaj tesisleri, genellikle içerde nüfuzlu yerli kapitalistler ile dev milletlerarası tekellerin kurdukları ortaklıklardır. Batılı büyükelçiler, birçok halde, bu tekellerin avukatı gibi çalışır ve borç para verdikleri hükûmetleri, bu tekellere imtiyaz sağlama yolunda zorlarlar. Yerli ortaklar da ayni yolda çaba gösterirler. Bu sebepledir ki, onların imtiyazlarına dokunmak kolay bir iş değildir. Ne var ki, dürüst ve inatçı bir kişi olan Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, montaj tesislerini imalâta yöneltme yolunda çaba göstermektedir.

Montaj tesislerinin, Montaj Talimatına uyuyor görünmek için başvurdukları bir usul, liberasyondan ithalât yapmak ve bunu yerli imalâtmış gibi göstermektir. Bu sâyede, «yüzde 45, yüzde 50 yerli imalât yapıyoruz» demek mümkün olmaktadır. Şimdi bu sahtekârlığı önlemek için, montaj tesisleri imalâtının Türk mühendislerince sökülmesi ve iddia edilen yerli imalât oranının gerçeğe uyup uymadığının kontrolü kararlaştırılmıştır. Yalan beyanda bulunan firmaların, Türkiye'de çalışan lisansı iptal edilecektir.

Ciddiyetle uygulanabilirse, hayli etkili olabilecek bu tedbir hakkında Sanayi Bakanlığı yetkililerinden biri şunları söylemiştir: «Türkiye'de sâdece kamyon, kamyonet ve minibüs imal eden 14 tane yabancı montaj firması var. Bunun dışında traktör, radyo, dikiş makinası, pikap, asansör, çamaşır makinası, buzdolabı, elektrik süpürgesi ve kalem olarak adedi 50'yi geçen sınaî mamûl imal eden firmalar var. Bu firmalardan şikâyetler arttı. Biz de durumu kontrol için harekete geçtik.

Türk mühendisleri, hakkında şikâyet olan montaj mamûllerini söküp yerli ve yabancı parça olarak yüzdelerini sayacak. Meselâ bu yıl için kamyon, kamyonet alanında yerli parça oranının yüzde 45 olması gerekiyor. Yapılan kontrolda kullanılan yerli parça oranı yüzde 45 çıkmadığı takdirde, o sınaî mamulü imal eden firmanın, Türkiye'de çalışma lisansı, umumî hükümlere göre iptal edilecektir.»

Araplar neden yenildi?

Türk kamu oyu, Orta Doğu buhranının bizim ve dünyanın başına açabileceği dertlerden çok 100 milyon Arabın, 2,5 milyon Musevîye neden yenildiği ile ilgilendi. Bu bakımdan yenilginin nedenleri üzerinde biraz durmak faydalıdır. Önce hatırlatmak gerekir ki, «100 milyon Arap karşısında nefis müdafaası yapan bir avuç İsrailli» masalı, dünya kamu oyunu kazanmak için İsraillilerin başvurdukları usta bir propagandadır. Gerçekte İsrailliler, hâkim kuvvetlerle ve esas itibariyle Mısır'ın çöldeki sınırlı birlikleriyle savaşmışlardı. İkinci cephe, zayıf Ürdün olmuştur. Ufak Suriye ile hesaplaşmayı ise, Mısır zaferinden sonraya bırakmışlardır.

İkinci nokta, bu mahallî savaşın birkaç gün süreceğinin ve başarının Sina çölünde kazanılacağının bilinmesidir. Le Monde'un belirttiğine göre, Amerikan Savunma Bakanlığının elektronik beyinli makinaları, savaşın beş gün süreceğini önceden hesaplamışlardır. Kısa süreli çöl savaşında önemli olan hava üstünlüğü ve ilk darbeyi vurma avantajı idi. Orta Doğu'da «üstün Batılı insan» rolündeki İsrail, bu ihtimale göre, uzun yıllardır hazırlanmıştır. İsrail, dünya kapitalizminde söz sahibi ırkdaşlarının para ve nüfuzu sâyesinde, Araplardan kat kat güçlü bir hava kuvvetine sahip olmaya önem vermiştir. İsrail, her zaman gizlice en müthiş silâhları ve istediği miktarda alabilmiştir. Bu sebeple, Araplar, daha işin başında üstün İsrail hava kuvvetleri ve zırhlı birlikleri ile karşıkarşıya idiler. Teknik çağın insanı İsraillinin büyük organizasyon ve plânlama gücü de, malzeme üstünlüğünü arttırmıştır.

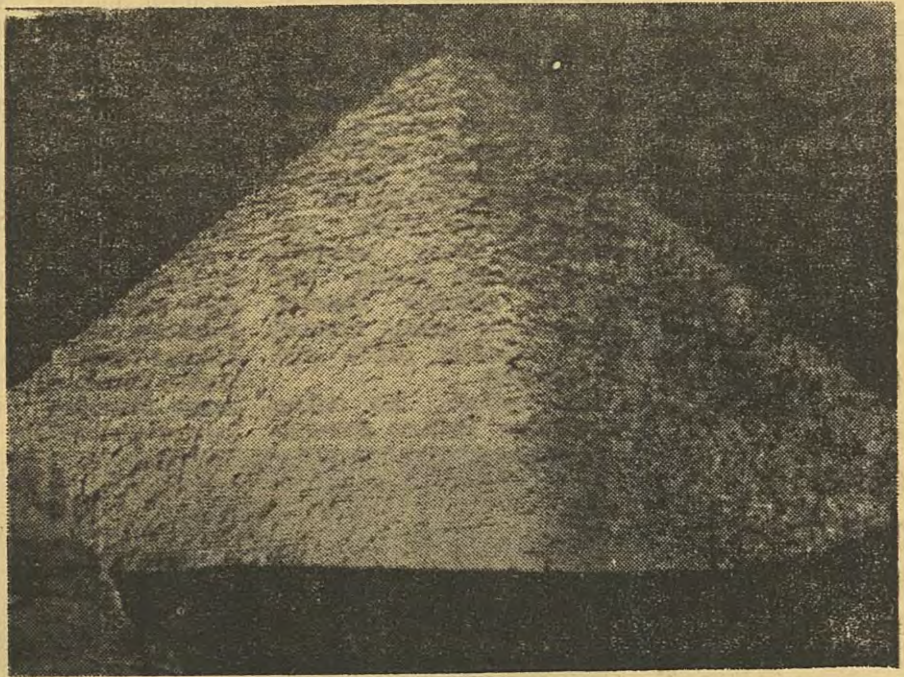
Üçüncü nokta, açık çölde birkaç gün sürecek bir savaşta ilk darbeyi vuranın ezici üstünlük sağlıyacağı idi. Darbeyi İsrail indirmiş ve savaşı aslında ilk üç saatte kazanmıştır. Mısır ise. Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin ısrarıyla, ilk darbeyi vurmaktan kaçınacağını ilân etmiştir. İlk darbe Araplardan gelse, savaşın seyri farklı olabilirdi.

Dördüncü nokta, baskının büyük bir ustalıkla yürütülüşüdür. Üstün sayıdaki İsrail hava kuvvetleri, önce Akdeniz üzerinden ilerleyip, Doğudan değil de Batı'dan hücum ederek ve çok alçak irtifalardan uçarak Mısır radarlarından kurtulmayı başarmışlardır. Mısır hava kuvvetleri bu sâyede yerde gâfil avlanmıştır. Hava kuvvetleri imha edilince, açık çöldeki ikisi zırhlı yedi Mısır tümenini zararsız hâle getirmek işten bile değildi. Bu noktada Arapların bir gaflet gösterdiklerine hükmedilebilir. Öte yandan İsrail hava kuvvetleri, Cenevre sözleşmesinin yasakladığı, Vietnam'da Amerikalıların denediği tarzda korkunç silâhlar kullanmışlardır.

İsrail, savaşta Anglosaksonlardan ne ölçüde yardım görmüştür? Mısırlıların iddia ettikleri tarzda; Anglosakson uçaklarının savaşa katıldığına inanmak çok güçtür. Buna herhalde ihtiyaç yoktu. Bol sayıda yetişmiş insana ve usta pilota sahip İsrail, gizli yollardan istediği zaman, istediği miktarda uçak ve savaş malzemesi alabilecek durumdaydı. Anglosaksonlardan bu anlamda bir yardımı her zaman ve sınırsız ölçüde görmekteydi. Onun içindir ki, Anglosaksonların açıkça kendilerini tehlikeye atmış olmaları zayıf bir ihtimaldir. Yalnız hatırlatmakta fayda vardır ki, 1956 yılında İngiltere ve Fransa, İsrail ile tam bir suç ortaklığı yapmış, bu ülkelerin hava kuvvetleri, hattâ askerleri İsrail'in emrinde kullanılmıştır. İngiliz Başbakanı Eden, bunu resmen yalanlamış, fakat Eden'in yalan söylediğini 11 yıl sonra Bakanlarından biri London Times'da çıkan yazılarında açıklamıştır.

Mısırlılar, uçak yardımının yanı sıra, CİA'nın istihbarat işinde İsrail'e büyük yardımlarda bulunduğunu ileri sürmektedirler. Sudan hududunda daha yeni inşa edilen hava meydanları bile, İsrail uçakları tarafından keşfedilmiş ve işe yaramaz hâle getirilmiştir. Mısırlılara göre, düşürülen İsrail uçaklarının pilotları üzerinde İngiliz ve Amerikan askerî haritaları çıkmıştır. Bazı pilotlar, yalnız Amerikan U—2 uçakları tarafından alınabilecek fotoğraflar taşımaktaydılar. Bu iddialarda gerçek payı olabilir. Esasen Amerikan Savunma Bakanlığının elektronik beyinli makinaları, savaşın İsrail lehine biteceğini ve ancak beş gün süreceğini önceden söylerlerken, bütün bu Aanglosakson yardımlarını hesaba katmaktaydılar.

İsrail kuvvetlerinin teknik ve askerî bilgi üstünlüğü, elektronik beyinlerin beş gün içinde gerçekleşeceğini hesapladıkları zaferin üç günde sağlanmasına yol açmıştır. Ama işin içyüzünü bilenler için, İsrail zaferinin şaşılacak bir yanı yoktur. Elektronik beyinler buna tanıktır.

Türkiyede komünistler!

NATO'un Promete Plânı ile Yunanistandaki «Komünistler»i tesbit edip, CİA'nın yakını istihbaratçılıktan gelme darbecilere yakalattıran ABD, Türkiye'deki komünistleri de tesbit etmiştir. AP iktidara geldikten sonra, 1966 yılı içinde, müthiş bir artış göstererek, Türkiye'deki komünistlerin sayısı 1250'den 2 bine çıkmıştır. Türkiye'deki komünistler ne Moskova'cı, ne de Pekinci imişler; bunlar «tarafsız» imişler... Lütfen Associated Press Ajansının Washington'dan verdiği şu haberi okuyunuz:

«WASHİNGTON, (AP) — B. Amerika Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılmış olan bir araştırmanın neticesinde bütün dünyada 1966 yılında komünist partisi üyelik kartı taşıyanların sayısı iki milyondan fazla artmış ve bu artış Türkiye'de de tesbit edilmiştir.

Komünistler tarafından idare edilmeyen memleketlerde, komünistlerin sayısında aynı şekilde artışlar olmuştur. Bu memleketler, İtalya, Fransa, Danimarka, Yunanistan, İsveç, Japonya, Endonezya, Uruguay, Bolivya, Lübnan ve Türkiye'dir.

Araştırmaya göre 1966 yılı içinde Türkiye'de komünistlerin sayısı 1250'den 2000'e çıkmıştır.

Rusya - Çin anlaşmazlığı komünist partilerinin üç kategoriye ayrılmalarına sebep olmuştur. Moskovacılar, Pekinciler ve tarafsızlar.

Türkiye komünistlerinin tarafsızlar kategorisine dahil olduğu Birleşik Amerika Hükûmeti tarafından belirtilmiştir.»

Washington, hiç değilse Ankara, şu komünistler listesini açıklasa da, komünistlik suçlamaları son bulsa ya da «nötralizasyon» şampiyonu ABD nin kimlere komünistlik etiketini yapıştırdığını herkes öğrense...

siyasi notlar

Plân Kanunu

AP iktidarı, ekonomik plânda hükûmetin yetkilerini arttıran, çabuk karar almayı kolaylaştıran, Devlet Plânlama Teşkilâtını güçlendiren ve Kalkınma Plânını baltalıyacak biçimde işleyen Yabancı Sermaye Komitesini, plân disiplini içine sokmaya çalışan bir tasarıyı acele kanunlaştırmak istemektedir.

Tasarı, teorik plânda modern devletin gereklerine ve plânlı kalkınmanın ihtiyaçlarına uygundur. Yalnız bu görüş, teorik plândadır. İç ve dış «business» çevrelerinin baskısına çok açık ve gerçek bir plânlamadan kaçan bir iktidarın elinde, bu tedbirler faydadan çok zarar getirebilir. Üstelik Devlet Plânlama Teşkilâtının, ona yüklenmek istenen ağır yükleri taşıyabilecek kapasitede olduğu çok şüphelidir. Bu sebeple, görünüşte koordine ve hızlı bir çalışmayı amaç edinen kanun, aksi sonuçları da verebilir. Ayrıca köklü bir geleneğe sahip Türk İdaresinden gelebilecek mukavemetleri de hesaba katmak gerektir. Yeni Gazete, bu mukavemeti şu sözlerle belirtmektedir «Hükûmet tarafından öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan taslağın aynen kanunlaşması, yasama ile yürütme organları, hattâ icranın çeşitli kademeleri arasında, yetki tecavüzünden doğacak çekişmelerin artacağı düşünülmektedir.

Özellikle Devlet Plânlama Teşkilâtının bugüne kadar sahip çıkamadığı görevlerini tam olarak geri istemesi, başta Maliye ve Sanayi Bakanlıkları olmak üzere, birçok çevrenin plân uygulaması kanununa karşı olumsuz davranmasına sebep olacaktır...

Pek çok kuruluşumuzda olduğu gibi, Devlet Plânlama Teşkilâtını da bugüne kadar (olması gerektiği şekilde) görememiş olmamız, bizi bu kanunun faydasından çok mahzurlarını düşünmeye sevketmektedir.»

Menderes'in vasiyetnamesi ve Demirel

Orta Doğu buhranının en tehlikeli günlerinde, bir kısım çevrelerde kıyamet koparan vasiyetnamenin -onu yazan subayın açıklamasından sonra- doğru olduğunu kabul etmek gerekir. Önemli olan, bu vasiyetnamenin sahibine ulaştıktan uzun bir süre sonra, neden şimdi piyasaya sürüldüğüdür. Bu sorunun doğru cevabı, Marksistlerin deyimi ile, niyetlere bakarak değil, objektif olarak, yâni olaydan kimin yararlandığını araştırarak bulunabilir. Olayla hiç ilgisi olmasa dahi, vasiyetnamenin piyasaya sürülmesinden Demirel ve ekibi faydalanmıştır. Vasiyetnamedeki, «sureti katiyede etrafına inanmıyacaksın» sözleri, Demirel'i hâlâ Su İşleri Müdürü ve kendilerini AP oylarının gerçek sahibi gören bir kısım «Eski Demokrat» çevreyi yaralamıştır.

Bir kısım eski Demokrat aslar, yeteri kadar nüfuz, itibar ve ilgiden yoksun kalmaktan şikâyetçidirler. Demirel, büyük dostların tavsiyesi ile bazı kudretli yüksek makamların güvenini kazanmak amacıyla, eski Demokrat aslardan titizlikle uzak durmaktadır. Bu politikasını değiştirmeye de niyetli olmadığı, hattâ birçok Tabiî Senatörün bile kaldırılmasına taraftar bulunduğu anlamını yitirmiş Tedbirler Kanununu dahi kaldırmaya yanaşmadığı için, bir takım eski Demokratlar, Demirel'e karşı kazan kaldırmışlardır. Vasiyetname, bunların aleyhine kullanılacaktır. Yüksel Menderes, bilerek veya bilmiyerek, Demirel'e hizmette bulunmuştur. Hürriyet gazetesi de; «Binbaşı Kâzım Çakır Anlatıyor» tefrikasını, **«Yelkovanları tersine işletmek artık mümkün değil. Bu memleket, herkese verebildiği ölçüde huzur ve hürriyet vermiştir. Bunu zorlamamak, bugün yaşanan normal ortamı, bir takım olmazları olura çevirir’m düşüncesiyle yıpratmamak gereklidir»** gibi eski Demokratlara bir nasihat teşkil eden sözlerle bitirdiğine göre, sâdece haber ticareti peşinde değildir. Haber ticareti yanı sıra, Demirel'e hizmet amacını gütmüştür.

Bununla beraber, belirtmek gerekir ki, eski Demokratların kudret ve nüfuzu çok mübalâğa edilmektedir. Bir defa, eski Demokrat aslar, tam dayanışma ve görüş birliği içinde mütecanis bir grup değildir. Demirel'i destekliyen önemli eski Demokratlar da vardır. Sonra, Demirel'in büyük kozunu teşkil eden yardım kesesini elinde tutan dostlar, ondan memnundurlar. Eski Demokratlardan ise memnun olmamışlardır. ABD; son yıllarında ekonomi politikasında söz dinlemeyen ve hattâ Soğuk Halbin şiddetli günlerinde Moskova'ya gitmeye kalkışan eski demokratlardan hiç de hoşnut değildi. Üstelik onların sahneye çıkışının, kudretli makamlarda kurulan ahengi bozacağını çok iyi bilmektedirler. Bu ahengin önemini, büyük burjuvazinin birçok temsilcisi de bilmektedir. Bunun içindir ki, Hürriyet Gazetesi, Yelkovanları tersine işletmek artık mümkün değil» diye yazmaktadır.

Aynı sebeple, bir takım «muktadır» kişilerin desteğine büyük önem veren Güven Partisinin, eski Demokratlarla ciddî bir anlaşmaya gidebileceğini düşünmek, gerçeğe uygun gözükmemektedir. Velhasıl, eski Demokratlar meselesi, pek önemsenecek bir mesele değildir. Esasen bütün bunları da, bazı sol çevrelerin, bu işe çok fazla önem verdiklerini gördüğümüz için yazdık.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel
Vasiyetnamenin faydalananı...

Dünya Gençlik Teşkilâtı ve CIA

Brüksel'de toplanan Dünya Gençlik Teşkilâtı (WAY) Yürütme Kurulu, CIA'nın çeşitli ülkelerdeki yıkıcı faaliyetlerini kınadı ve dünyadaki bütün gençlik kuruluşlarından CIA'yı kınamalarını ve CIA faaliyetleri hakkında kamuoyunu uyarmalarını istedi. WAY'ın aldığı karar aynen şöyledir:

«WAY'ın bütün faaliyetlerinin Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirisine dayandığını dikkate alarak,

Yıkıcı faaliyetleri ve millî gençlik hareketlerine olduğu kadar uluslararası kuruluşlara da sızma teşebbüsleri dolayısiyle, CIA hakkında yapılan ithamları göz önünde bulundurarak,

Ulusların bağımsızlığı ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasının ilkeleri için bağdaşmazlığı sebebiyle, her türlü yabancı müdahale (yıkma) ve sızma teşebbüslerini mahkûm eder.

CIA'nın her türlü yıkıcı faaliyetini ve gençlik kuruluşlarını etkileme teşebbüslerini şiddetle takbih eder.

Bütün Millî Gençlik Komitelerini, kendi ülkelerinin kamuoyunun dikkatini CIIA'nın faaliyetine ve diğer her çeşit casusluk hareketine çekmeğe davet eder.»

Doğum kontrolü ve gençlik

Doğum kontroluna şimdiye kadar en sert tepkiler, milliyetçi ve mukaddesatçı çevreden gelmekteydi. Mukaddesatçılar, doğum kontrolü ile ahlâkın elden gideceğini ileri sürüyorlardı. «Mukaddesatçı milliyetçiler» ise, düşmanları yenecek güçte olmak ve kudretli hâle gelmek için «100 milyonluk Türkiye» nin şart bulunduğu düşüncesiyle, doğum kontroluna karşı çıkıyorlardı. Şimdi Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı, Türkiye Millî Talebe Federasyonu gibi birçok ilerici gençlik teşekkülü de doğum kontroluna karşı cephe almıştır. İlerici gençlik teşekkülleri, yayınladıkları bildiride şöyle demektedirler:

«Nüfus artış hızından yavaşlama, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, en olumlu ve tabii yollardan yürünerek, her vatandaşa eğitim imkânı yaratmakla, yeterli ve dengeli beslenme imkânları sağlamakla gerçekleştirilmelidir.

Eğitim ve beslenme dâvâlarımızı halle yanaşmayıp, kadınlarımıza hap yutturarak ve helezon takarak, onları kanser gibi korkunç bir hastalığa maruz bırakmak, Anayasanın devlete yüklediği görevle bağdaşamayan ve Türk Ulusunun geleceğini tehlikeye sokan sorumsuz ve erdemsiz bir tutumdur.

Türk gençliği, başka ulusları tahrip etmek hedefini güden emperyalizmin, bir yandan savaş alanlarında yeni sömürgeciliği ve silâhlı çatışmalarla gerçek savaşı sürdürürken, bir yandan da ana rahmine el attığını, doğmuşları napalm bombaları ile yok ederken, doğacak olanları da doğum kontrol hapları ile yok etmeye çalıştığını çok iyi bilmektedir.

Bu sebeple, Türk gençliği olarak, doğumu kontrol çalışmalarının derhal durdurulmasını ve ilgili kanunun yürürlükten kaldırılmasını talep ediyoruz».

Bu vesileyle, doğum kontrolu konusundaki YÖN'ün tutumunu da belirtmek isteriz. Meseleye sosyal açıdan bakılırsa, herkese istediği kadar çocuk sahibi olma ve istemediği çocuklara sahip olmaktan kurtulma imkânını getiren doğum kontrolu olumlu karşılanabilir. Zenginler, doğum kontrolu yasak da olsa, geniş imkânları sayesinde, her zaman doğum kontrolu yapabilmektedirler. Çok çocuklu fakir aileler ise, bu imkândan yoksundur. Bu açıdan doğum kontrolu, fakir ailelere de sahip olmak istediği çocuk sayısını kararlaştırma ve plânlama imkânı getirdiğinden bir sosyal adalet ve özgürlük tedbiri sayılabilir.

Ekonomik açıdan ise, durum çok daha nüanslıdır. Teorik plânda, nüfusu çok hızla artan ve nüfus artışı yüzünden yeteri kadar prodüktif yatırım yapamayan bir ülkede, doğum kontrolunun, verimli yatırımları arttırmaya imkân vererek kalkınmaya yardımcı olabileceği ileri sürülebilir. Meselâ Hindistanda doğum kontrolunun aleyhinde olmak kolay değildir. Türkiyede ise, tarımda bir ihtilâl yapılabildiği ve hızlı bir kalkınma yoluna girildiği takdirde - ki bu mümkündür - , doğum kontroluna ihtiyaç olacağı inancında değiliz. Bu açıdan doğum kontrolu, «Biz nasıl olsa hızlı kalkınamayız, bari nüfus artışını yavaşlatalım» diyen kötümser bir tedbirdir. Esasen doğum kontrolu politikasının şampiyonluğunu yapan ve bunu dış yardım verme şartı sayan ABD, «hızlı nüfus artışının baskısıyla ihtilâller olur, fakir ülkeler sosyalizme kayar» düşüncesiyle, kapitalist emperyalizmin geleceğini sigortalamak için, nüfus artışını yavaşlatmak istemektedir. Bununla beraber, doğum kontrolunun en hararetli savunucusu ve uygulayıcısı olan, bu yolda büyük paralar harcayan Hindistan, programın başarısızlıkla sonuçlandığını kabullenmiştir. Hindistan şimdi, mecburi kısırlaştırma gibi tasvip edilmesi çok güç, ümitsiz tedbirlere başvurmayı dahi düşünmektedir. Öte yandan doğum kontrolunda başarı bile sağlansa, politika, meyvelerini ancak en az 20 yılda verecektir. Halbuki Türkiye gibi bir ülke, gerçek kalkınma yoluna girse, 20 yıl içinde kalkınmanın güç dönemini çoktan geride bırakabilir ve 40 - 50 milyonluk nüfus, ekonomik açıdan bir yük değil, fakat bir güç hâline gelir. Bu sebeple, doğum kontrolu işini, ekonomik bakımdan, pek ciddiye almıyoruz. Hatta kötümser felsefesi yüzünden zararlı buluyoruz. Zira inanıyoruz ki, millî gelirden yüzde 20'sinden fazlasını alıp ancak yüzde 6 oranında ve hayli verimsiz yatırım yapan sosyal grubun elinde israf edilen kaynaklar, verimli yatırımlara ve kalkınmaya yöneltilse, Türkiye, geniş kütlenin hayat seviyesini düşürmeden yüzde 25 oranında ve hatta daha fazla yatırım yapabilir. Millî gelirin yüzde 25'ini yatırımlara ayırabilen bir ülkede ise, doğum kontroluna yer yoktur. Hele Demirel'in - Johnson'un «Great Society» sine nazire olarak kullandığı - «Büyük Türkiye» idealinin, nüfus plânlaması olmazsa bunun gerçekleşemiyeceğini söyleyen Charles Flowers tipi Amerikalı tıp profesörlerinin iktisadî nasihatlarıyla bağdaşabilecek hiç bir yanı yoktur.

Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesinde yolsuzluk iddiası

Aydın Bağımsız milletvekili Reşat Özarda, haftanın başında bir önerge vererek, «Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi» nde millî menfaatler aleyhine yapılan «yolsuzluklar»ı incelemek üzere bir Meclis Araştırması açılmasını istedi. Özarda, önergede, şunları belirtmektedir: «Son senelerde bu komitenin bazı üyeleri ile Yabancı Sermaye şubesinde görevli memurlardan bir kısmı, piyasada malî itibarı olmayan bir takım fırsatçı kimselerle işbirliği yaparak uydurma şirketler kurdurmak suretiyle kararnameler çıkarttırmakta ve bundan sonra hiçbir yatırıma gidilmeden yabancı sermayenin yurdumuza gelişinde tanınan bütün imtiyazlardan faydalanılarak milyonlarca lira değerinde mal ithal edilmekte ve bunlar karaborsaya sürülerek kısa zamanda milyonlar kazanılmaktadır.»

Özarda, önergesinde örnekler de vermektedir. Örneklerden biri, Özkan Kollektif Şirketiyle bir gecekondu Inter - Invest şirketinin ortaklığıdır. Özkan Şirketi, Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesine başvurarak, yabancı sermayeye tanınan bütün imtiyazlardan yararlanmak için karar almıştır. Bu konudaki Bakanlar Kurulu Kararnamesi de yürürlüğe girmiştir. Ne var ki, o sıralarda, Özkan firmasının ortak olduğunu iddia ettiği Inter - Invest Şirketi, henüz kurulmuş bile değildi! Özkan firmasının, Ticaret Bakanlığına 5 milyon dolarlık yatırım teklifi yaparak başardığı marifet, önergede şöyle anlatılmaktadır: «İşin formaliteleri tamamlanıp soyguncu çetesi kanuna uydurulduktan sonra Inter - Invest şirketinin yabancı sermaye kisvesi altında memlekete mal ithal ederek karaborsaya sürme teşebbüslerinin ilki, Antalya'ya getirilen formika ile başlamıştır. Ancak Millî Güvenlik Kurulu'nun uyanıklığı ve malî polisin faaliyeti neticesinde, bu formikalar karaborsaya sürülmeden yakalanmıştır.»

Başka bir örnek, Etrüsk Travel Şirketinin, 17 vagon dolusu porselen eşya ithalidir. Bu porselenler de yakalanmıştır. Yalnız bu işten birinci derecede sorumlu olan Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi Genel Sekreteri, hâlâ görevinde durmaktadır. Öner-

ge şöyle son bulmaktadır: «Anayasanın 88. maddesi gereğince bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasını, bu Komisyonun Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesinin son beş yıllık bütün muamelelerini incelemesini sorumsuz Toprak Mahsulleri Ofisi memurlarının büyük sorumluluk taşıyan İç Ticaret Genel Müdür Yardımcılıklarında nasıl görevlendirildiklerinin araştırılmasını ve bu yolsuzluklardan kimlerin ne derece sorumlu olduklarının tesbitini arz ve teklif ederim.»

Orak-çekiç olayı

Eskişehir'deki ünlü orak-çekiç olayının duruşması sona ermiştir. Sanıklar, devletin askerî güvenliği ile ilgili belgeleri ele geçirmek suçundan beraat etmişlerdir. Anlaşılmıştır ki, gizli askerî belgeler, bir subayın 1940 yılında tuttuğu notlardan ibarettir. Bununla beraber, biri lise öğrencisi, öteki ise 16 yaşında bir köylü çocuğu olan iki sanık, komünizm propagandası yapmaya teşebbüsten mahkûm olmuşlardır. TİP'li olan öteki iki sanık da, komünizmi övmekten bir yıl hapse mahkûm edilmiştir. Beşinci sanık ise beraat etmiştir.

Hatırlanacaktır ki, bu orak-çekiç olayı, İçişleri Bakanı Dr. Sükan tarafından büyük bir komünist şebekenin yakalandığı şeklinde ilân olunmuş ve olay, TİP'e maledilmeye çalışılmıştır.

Mahkemede TİP'li sanıklardan İsmail Kırgız ile İsmail Tuna'nın vekilliğini yapan TİP Eskişehir İl Başkanı Avukat Turgut Kazan, olayın bir polis tertibi olduğunu ileri sürmüştür. Gerçekten bu sanıklar hakkındaki iddialar, ajan olduğu resmen teslim edilen iki kişiden gelmektedir. Turgut Kazan, savunmasında bu ajanlar hakkında şunları açıklamıştır: «Bu tanıklar dişe dokunur hiç bir şey söylememişler, valnız suç yüklemekle yetinmişlerdir. Bunlar o kadar ölçüyü kaçırmışlardır ki, dosyayı bir polis romanına çevirmişlerdir. Bunlardan Baki, **NATO'nun gizli planlarının çalınıp yerine başka planların konduğunu** mahkeme önünde ifade eylemiştir. Yine Baki, Tevfik Fikret'in şiirlerini polise rapor etmiştir. Ve Baki'nin polise verdiği jurnallerde şöyle gariplikler görülmüştür: **(Kuğu kuşu ve cetvel bakıştılar - Güvercin kafeste ötüyor - Kalem kâğıda bir şeyler yazıyor)**. Bunlar güya şifredir ve sanıklar bu şifreyle haberleşmektedir. [Bak]i've göre Hüseyin'in evi[nde] telsiz gizlidir. Baki've göre [T]P'li olmak komünistliktir.

İşte Baki'[nin] kafa yapısı budur. Ve bu [kaf]a yapısı şu insanları suçlamakta, onların burada tutuklu olarak yargılanmalarına yol açmaktadır».

Avukat Kazan, sanıklar hakkında ileri sürülen iddiaları da şöyle cevaplandırmıştır: İddiaya göre, iki sanık Bulgaristandaki ihtilâlci faaliyetlerini anlatmışlardır. Ne var ki, Kırgız Türkiyeye Bulgar İhtilâlinden 6-7 yıl önce gelmiştir. Öteki sanık Tuna ise, ihtilâl sırasında 8-9 yaşında bir çocuktur. İkisinin de ihtilâlci faaliyetlere katılabilmelerine maddeten imkân voktur, ama ajanlar bunu iddia edebilmektedirler.

İleri sürülen ikinci suç, beyanname asmayı telkin ve teşvik etmektir. Ne var ki, bir beyanname 30 Ağustos 1966 tarihinde asılmıştır. Beyanname asmaktan sanık kişi ise, İsmail Kırgız'ı Mayıs ayından beri görmediğini kabul etmiştir. Kırgız, üç aydır konuşmadığı ve beyannamede ne yazdığını bilmediği bir kişiyi beyanname asmaya teşvikten suçlu tutulmaktadır. Bu iddiayı da, yalnızca ajan Baki yapmaktadır. Öteki sanık İsmail Tuna ise, beyannameyi görmüş ve Baki ile Hüseyin'in ifadelerine göre «Bunda suç var» demiştir. Teşvik değil, vazgeçirme söz konusudur.

İsmail Kırgız'ın üçüncü bir suçu, Baki ve Hüseyin'e komünizm marşı okumaktır. Turgut Kazan açıklamıştır ki, komünizm marşı diye bir marş yoktur.

Dâvânın genel planda en önemli yanı, bir ajanın, bir muhbirin iddialarıyla Türkiyede bir insanın başının ne gibi dertlere girebileceğini göstermesidir. Turgut Kazan, bunu şu sözlerle dile getirmiştir:

«Yüce Mahkeme, tarihî bir karar arifesindedir. Adaletin pençesi tertipçilerin kafasına demir gibi inmelidir ki, bir daha böylesi bir cüreti kimse göstermemelidir. Bir muhbirle insanların mahkûm edilebileceği düşüncesi kafalara yerleşirse, çok kısa bir zaman sonra bizim de sanık sandelyesine oturtulmamız için kumpas düzenleneceğinden şüphe edilmemelidir. Çünkü politika ile uğraşan bir insanız ve mesleğimiz gereği müvekkillerimizle yalnız konuşmak durumundayız. Bu durumda da her zaman adi oyunlara maruz kalmamız, Baki gibi ajanlara kurban kılınmamız için şirret tertipçiler yüz bulacaktır. Bunun için yüce mahkeme bu dâvâda âdil kararı ile kara niyetlilerin niyetlerini kursağında bırakmalıdır. Zaten biz başlangıçtan beri Türkiyede yargıçlar bulunduğu inancıyla hareket etmiş ve mutlaka temize çıkacağımızı düşünmüşüzdür.»

Savunmaya uymayan mahkeme, mahkûmiyet kararı vermiştir. Şimdi söz, Yargıtay'ındır.

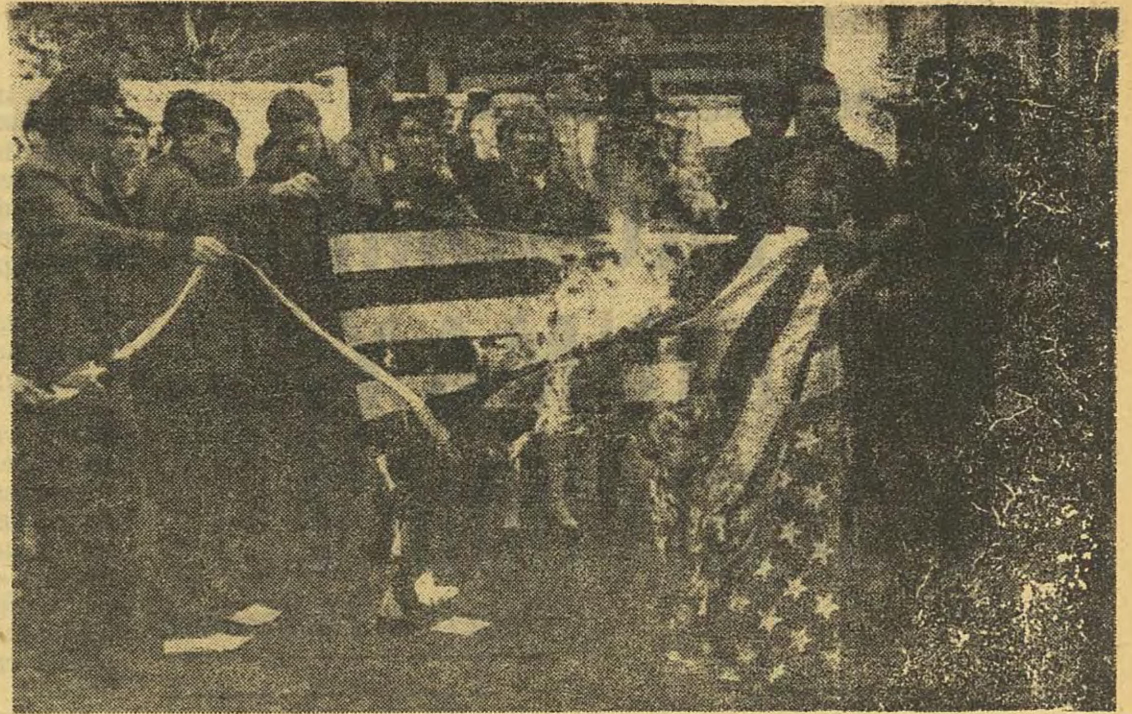
Y Nİ VARLIK KİTAPLARI

rlık Yayınevi yeni kitaplarını sunar:

1. Adsız şk. Alain Fournier'den çev. Ataç. 6 lira
2. Ma e Bovary. Flaubert'den çev. T. Yücel. 6 lira.
3. Ça Görgü Sözlüğü (İyi Yaşama Bilgisi). 5 lira
4. Tü Hiciv ve Mizah Antolojisi S. Arısoy. 4 lira.
5. Cep gisi, Haziran sayısı. Sayı: 8. 3 lira.

YÖN — 142

SORUNLARIMIZ
İLHAN SELÇUK — PERTEV N. BORATAV
TAHİR ALANGU — CAHİT TANYOL
HAYDAR KAZGAN — SÜLEYMAN ÜSTÜN
KEMAL SÜLKER — FAKİR BAYKURT
ÇETİN ÖZEK — İBRAHİM TÜRK
HAZIRLAYAN: TURAN YÜKSEL
TÖS YAYINLARI — İSTANBUL

Dünyanın hemen her yerinde Amerika aleyhine gösteriler yapılıyor

Adanadaki Amerikan aleyhtarı halk hareketi

Amerikalı zenci askerlerin Türk kadınlarına sarkıntılık yaptıklarının duyulması üzerine patlak veren Adana olayları dolayısiyle, birçok Adanalı, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanununa aykırı hareketten yargılanmaktadır.

İddia makamına göre, sanıkların sâbit görülen davranışları şunlardır:

- **Emniyet Müdürünün isteği ile halkı yatıştırmak için çıkartılan yangın söndürme arabasının üstünde «Amerikalılar kadınlarımıza sarkıntılık ettiler. Böyle yapanları biz affetmeyiz. Hükümet, bizi Amerikalılara satıyor. Ne duruyorsunuz? Yürüyün. Gidelim Amerikan Konsolosluğunu ve Kızılhaç'ı tahrip edelim» diyerek nutuk çekmek**
- **«Amerika bizi sömürdüğü için kalkınamıyoruz» diye Amerikan aleyhtarı propaganda yapmak.**
- **«Nâmusumuza tecavüz edenleri biz linç ederiz» diye bağırmak.**
- **Amerikan aleyhtarı gösteri yapanları kınayan birisine «Satılmış, haysiyetsiz» diye hakaret etmek.**
- **Konsolosluğun merdivenlerine tırmanırken yakalanmak.**
- **Amerikan askerlerinin sığındıkları Marmara barı çevresinde diğer bir sanığın kulağına bir şeyler söylemek.**
- **Şehrin çeşitli semtlerinde yakalanmak.**
- **Kalabalığın içinde görülmek.**
- **Kalabalığın çekilen fotografında tanınmak.**
- **Kalabalığın içinde elde bayrak yürümek.**
- **Kalabalığın içinde bağırıp çağırmak.**

Sanıkların savunmasını, köylülerin Adanadaki ilk toprak yürüyüşüne öncülük eden Avukat Zeki Direk yapmıştır. Büyük önem taşıyan Adana olaylarına ışık tutan bu savunmanın bazı kısımlarını okuyucularımıza duyurmayı görev bildik. Avukat Zeki Direk, halkın spontane tepkisini komünist tertibi diye gösterme çabalarını çürütmüş ve olayların gerçek anlamını gözler önüne sermiştir:

SÖYLENEN ENTERNASYONAL DEGİL, İSTİKLAL MARŞI İDİ!

Bozuk düzenin sürüp gitmesinden yararlanan tutucu çevreler, Türk kadınlarına sarkıntılık yapıldığı iddiasının uydurma olduğunu yaymışlardır. Amerikan aleyhtarı bu tepkilerin de komünist hareketi olduğunu ve komünistlerin teşviki ile meydana geldiğini iddia etmişlerdir.

Kadınlarımıza sarkıntılık eden zenci Amerikan askerleri, mahkemenizdeki ifadelerinde, sarkıntılık iddiasının iftira olduğunu söylemeye utanmışlardı. Fakat bizim mandacı çıkarcılar, halkımıza iftira etmeye utanmamışlardır.

Çıkarcı çevrelerin baskıları henüz sona ulaşmadan, Adana Valisinin radyoda yayınlanan ilk bildirisinde belirtildiği gibi bu olaylar, başkalarının teşviki veya tertibiyle meydâna gelmiş değildir. Zaten, teşvik veya tertiple meydana getirilebilecek olaylardan değildir bu olaylar.

Böyle tertipler yapmaya kimsenin gücü yetmez. Halkı bu derecede galeyana getirmeye güçleri yetebilecek kimseler veya kuruluşlar bulunsaydı bunlar, çoktan ellerine geçirmiş olurlardı devletin idaresini.

Bu tepkilerin komünist hareketi olduğunu nasıl anlamışlardır?. Olaylar sırasında komünistlerin «Enternasyonal» marşından parçalar söylendiğini hiç işiten olmamıştır. Aksine olarak, duruşmada tanık sıfatıyle dinlenmiş olan Emniyet memurları, İstiklâl marşımızdan ve Atatürkün Gençlik marşından parçalar okunduğunu söylemişlerdir.

Emperyalistlere karşı ilk kurtuluş savaşını kazanan dedelerinin ve babalarının anılarıyle yetişen Adanalı gençlerin haykırdıkları. «Korkmaz sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak» ve Güneş ufuktan şimdi doğar» mısralarıydı, coşturan Adanamızın halkını..

Amerikan konsolosluğunun önünde Amerikan aleyhtarı gösteriler yapmak için akıp gelen halkı gözlerimle gördüm. Bu insanlarımız «Ya, Ya, Şa, Şa» diye, bağıra bağıra geliyorlardı. Fakat, Stalin için bağırmıyorlardı bu insanlarımız. Bağımsızlığımızın senbolü olan İsmet Paşa için, İsmet Paşanın çok yaşaması için bağırıyorlardı.

Bu konuyu kapatmadan önce çok önemli bir noktaya değineceğim:

Çıkarcılar, Atatürkten bu yana halktan yana olan, halk için çalışan herkese komünist demeyi âdet edinmişlerdir. Halk yararına olan her hareketi bir komünist hareketi olarak göstermek ve halktan yana olan herkesin de komünist olduğunu iddia etmek, komünistliği propaganda etmek demektir. Bu böyle devam ederse, komünistlik Türkiyede sempati kazanmaya başlayacaktır. Ve bunun sorumluluğu, halk düşmanı çıkarcıların omuzlarına yüklenecektir.

ADANALILAR NEDEN GALEYANA GELDİ?

Dâvâ konusu olaylarda Adanalıları patlatan sebep, Amerikan askerlerinin kadınlarımıza sarkıntılık yapmalarıydı. Fakat, halkımızı Amerikaya öfkelendiren asıl sebep, çıkarcı çevrelerimizle işbirliği yapan Amerikanın, servet kaynaklarımızı sömürerek kalkınmamızı engellemesi ve ayrıca bağımsızlığımızı da gölgelemesidir.

Halkımız, Amerika bizi sömürdüğü için kalkınamadığımızı biliyor. Bağımsızlığımız kısıtlandığı için bir kısım topraklarımızda kendi insanlarımıza karşı kendi mahkemelerimizin kararlarını infaz ettiremediğimizi de biliyor halkımız.

Almanyadaki işçilerimize karşı Almanyada infaz ettirdiğimiz mahkeme kararlarımızı, şuracıkta, bizim İncirlikte, kendi topraklarımızda kendi insanlarımıza karşı infaz ettiremeyişimize halkımız, öfkelenmesin, patlamasın da ne yapsın?.

Kapitülasyon niteliğindeki bir sürü hakları, vaktiyle, Amerikaya tanımış olan devlet adamlarımızın akılsızlıkları veya hıyanetleri Amerika için özür sayılamaz.

Willkie'nin «Tek bir Dünya» düşüncesini, milletlerin servet kaynaklarını ve bağımsızlıklarını gaspederek gerçekleştirmeye ve dünyanın tek sahibi olmaya karar verdiği anlaşılan Amerika aleyhinde bizim Adanalıların yaptıkları azdır bile.

KARŞI-DEVRİMCİ AMERİKA

ABD EKONOMİK KALKINMAYA KARŞI MIDIR?

Robert L. Heilbroner

Bütün aydınlarımızın okumaları ve üzerinde düşünmeleri gerektiği inancıyla, ünlü Amerikan aydınlarından Robert L. Heilbroner'in, «Karşı-devrimci Amerika» konusunda Colarado Üniversitesinde yaptığı bir konuşmayı yayınlıyoruz.

«The Making of Economics Society», «The Great Ascent» ve «The Limits of American Capitalism» kitaplarınnı yazarı olan Robert L. Heilbroner ne marksisttir, ne de sosyalist. Yalnız ekonomik kalkınmanın, bir takım üretim artış istatistikleri sıralamaktan ibaret olmadığını anlamış bir aydındır. Heilbroner'in Colarado Üniversitesinde yaptığı konuşma Commentary dergisinin Nisan sayısında yayınlanmıştır.

EKONOMİK KALKINMA NEDEN İHTİLALCİDİR?

Amerika gerçekten ekonomik gelişmenin aleyhinde midir? Pek insafsızca bir soru. Bizler değil miyiz, «gelişen ümitler ihtilâli» cümlesini ortaya atan? Kalkınmayı, dünyada başka hiç bir milletin yapmadığı çapta desteklemedik mi, entellektüel enerjimizi kalkınma problemlerine harcamadık mı, dünyanın geri kalmış milletlerine karşılık beklemeden yardım etmedik mi? Nasıl olur da Amerikanın ekonomik kalkınma aleyhinde bulunduğu söylenebilir?

Cevap şu : Biz, kafamızın inandığı biçimdeki ekonomik kalkınmanın kat'iyen aleyhinde değiliz. «Gelişen ümitlerin ihtilâli» nin çizdiği yol çok cazip. İnsanın hayalinde geri bir memlekette, sapanına dayanıp ufku seyreden bir köylü canlanıyor. Köylü, ömründe ilk defa (eylemi ihtilâl yapan da bu) ufukta daha iyi bir hayatın varlığını görüyor. İşte köylüye ufukta beliren bu büyüleyici ümit, eski ve bayatlamış hayatını değiştirme yolunu açıyor. Çalışma sür'atleniyor. Vaktiyle korkuyla karşılanan ve direnilen yenilikler, şimdi şevkle kabul ediliyor. «Gelişen ümitler ihtilâli»nin hayran olunacak tarafları pek çok. Ne var ki, bunların çoğu aldatıcı. Retorik'in câzibesi büyük, fakat kalkınma gerçeklerini geniş ölçüde hasıraltı ediyor.

Gizlenen gerçeklerden biri, gelişmenin ihtilâlci cephesinin, sadece fikir âleminde kalmayacağı, fakat kurumları, sosyal sınıfları ve günahsız kadınları, erkekleri çılgın rüzgârı ile sarsacağıdır.

Hasıraltı edilen ikinci gerçek, ihtilâle yol açacak fikirlerin olumlu ve mantıkî olmasının yanı sıra, yıkıcı ve bağnaz olacağıdır.

Üçüncü gerçek, ihtilâlcı gayretlerin sâdece ihtiyarî çalışma ile başarılamıyacağını idrak etmektir. Ekonominin yönetimi ve politik kontrol, demirden bir disiplini gerektiryor.

Halka söylenemeyen gerçeklern dördüncüsü ve hazmedilmesi en güç olanı, kalkınmanın gerektirdiği tarihî dönüşümü sağlayacak siyasî kudretin çoğu kere bir nevi aşırı ulusal kollektivizm veya komünizm olması ihtimalidir.

Tek kelime ile, bizim retorik'in dikkatimize ulaştıramadığı gerçek, kalkınmanın «Amerikan yaşama biçimi» nin hoş karşılamadığı politikalara ve programlara ihtiyaç göstereceğidir. Bu politikalar, günün ideolojisi kapitalizme «dünya egemenlik sistemi» diye kafa tutacaktır. Şayet durum böyleyse, Amerika, ekonomik gelişmenin aleyhinde değildir diye bağırmadan, iki defa düşünelim.

Gerçekten kalkınmanın izlediği yön, bugünkü Amerikan politik felsefesine hep karşıt mı gitmelidir? Soruyu, kısa ve özlü bir biçimde cevaplandırmaya çalışacağım. En önemli nokta, «ekonomik kalkınma» denen olay, yalnız ekonomik değildir. «Kalkınma» denince aklımıza gelen, bütçe ve para politikası ile elde edilecek, gelir ve giderlerle ölçülebilecek bir üretim kampanyasıdır. Fakat kalkınma sonucu beklenen, gelirde muazzam bir artıştır. Ama bu artışın sağlanması için, herşeyden önce hem kaba, hem ince, hem kolay, hem de son derece zor görevlere girişmiş ve bunları bir süre yürütmüş olmak gerekir.

Yeni Afrika devletlerinde bu görevler, «millet» olabilmenin temelini atmak, millî sınırları çizmek, milli dilleri ortaya çıkarmak, kabile bağlılığının dışında bir millî sorumluluk uyandırmaktır. Bu adımlar atılmadan, Afrika devletleri, harita üzerinde geçici isimlerden ibaret kalacak, ekonomik değişmede büyük kollektif teşebbüse girişebilecek toplumsal varlıklar olamıyacaklardır.

Asyada milliyetçilik, genellikle Afrikadan ileridir. Fakat orada gelişmeye set çeken ise, tembellik, kadercilik, bâtıl inanç ve ilerici her hamleye gösterilen güvensizliktir: Hindistan halkı açlıktan ölürken, dünya inek nüfusunun dörtte biri dinî tabular yüzünden kesilmiyor, çalıştırılmıyor ve üstelik Hintlilerin yiyebileceği mahsulü yiyiyor. Başka bölgelerde, özellikle Lâtin Amerika'da, gelişmeye engel olan husus, millî benliğin yokluğu yahut geri kültürlerin boğuculuğu değil (Latin Amerikada bazan geri kültür rol oynar), modası geçmiş toplumsal kurumların ve gerici sınıfların her hamleyi baltalayan yasaklarıdır. Sosyal ve Ekonomik kudretin temeli, endüstri faaliyetinden ziyade toprak sahibi olmaktır. Ve toprağın feodal sistemle işletildiği yerde ise, toplumun Ortaçağ yaşantısında kalmasına şaşmamalıdır.

Görüldüğü gibi «kalkınma», bir toplumsal yapı içinde sâdece ekonomik canlanmayı teşvikten ibaret değildir. Daha çok, toplumsal yapının modernleştirilmesidir. Toplumun yeniden kuruluşunda gerekli olan sosyal, politik ve ekonomik dönüşümlerin yapılmasıdır. Ekonomik kalkınmanın «ihtilâlci yönü» derken' işte bu derine inen değişiklikleri kastediyoruz. Yâni, şimdiye kadar «normal» diye kabul edilmiş düşünce şeklini, aile hayatının yerleşmiş kurallarını, köylerde otoritenin yapısını, ayni zamanda sınıf ve kast imtiyazını sil baştan organize eden «değişiklikler» i hedef tutuyoruz.

KOMÜNİSTLER, KALKINMA İHTİLALİNİ BAŞARDILAR

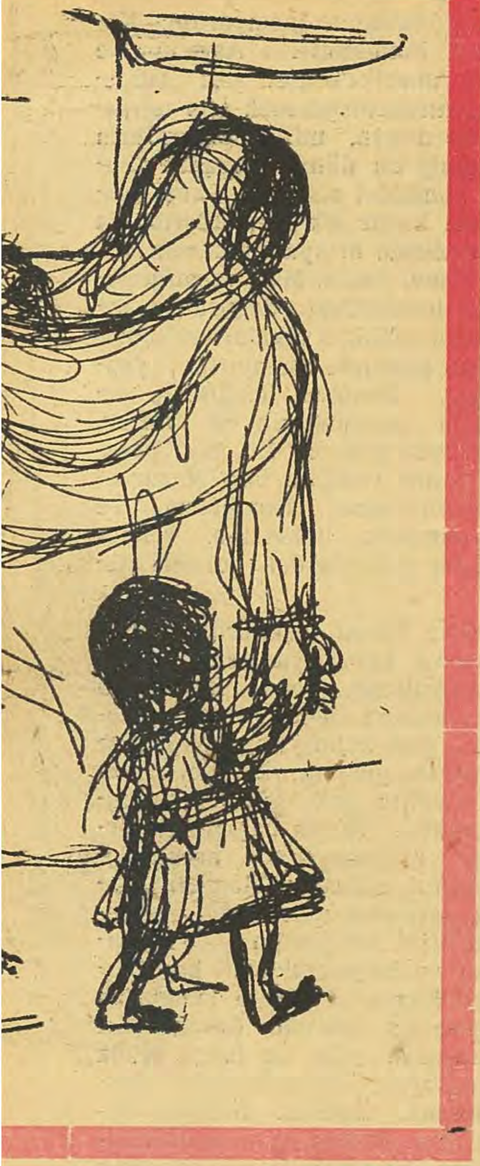
«Büyük yükseliş» i yapmaya yeltenen toplumların çoğundan yoksun olunan, derine işlemiş modernleşmedir. Hindistan ve Pakistan Brezilya ve Uruguay, Filipinler ve Habeşiştanın derdi, yalnız ekonomik gelişmenin yokluğu veya çok ağır adımlarla ilerlemesi değildir. Bu sâdece, daha derinlerde yatan illetin habercileridir. Üst tabakalarda yapılan ekonomik planlamalara rağmen, bu milletlerin toplumsal psikolojisi, insana ümitsizlik verecek biçimde, hemen hemen olduğu gibi kalmıştır. Köylerdeki bilgisizlik ve yoksulluk, köylü ile şehirli seçme sınıf arasındaki korkunç uçurum, köy ihtiyarlarının ayak direyen muhafazakârlığı aile hayatının geri geleneklere bağlılığı. bütün bunlar müthiş ve yıkıcı biçimde değişmeye karşı direnmektedir. ehirlerdeki modern birkaç bina, modernleşme konusunda pek aldatıcı bir intiba uyandırmaktadır. Zira şehirlerden köylere doğru yola çıktınız mı, modernleşmenin hayal olduğunu görüyorsunuz.

Bu geniş tembellik ve bilgisizlik âleminde çok büyük önemi olan bir istisna yapmak zorundayız. Dünyanın her tarafında başa çıkılması imkânsız bir mesele olan «köylü sınıfının yaşayışı»nı değiştirebilmiş ve düşüncelerini harekete getirebilmiş milletlerin sayısı pek azdır ve bunlar komünist devletlerdir, Rus, Çin ve Küba ihtilâllerinin esas amacı, amansız düşmanları gericiliğe karşı kıyasıya savaş açmaktı. Yalnız tarihe karışmış eski sosyal kurumların geriliği ile değil, fakat ayni zamanda tembellik ve gelenek lerle de savaşmışlardır.

Rusya bugün kendini geçmişin ölü elinden kesinlikle kurtarmıştır. Aksini kimse iddia edemez. Rusya ekonomik alanda muazzam adımlar attı demek istemiyorum. Demek istediğim, Rus halkının «köy hayatı»nın geriliklerinden tamamen kurtularak çağımıza uygun bir yasama biçimine erişmiş olmasıdır. Genel nufusun yüzde 50'sinin yaşadığı köylerde hâlâ gerilik yok diyemeyiz. Ama bu gerilik, Çehov'un tasvirlerindeki gibi değildir. Böyle bir sefalet kalmamıştır Rusyada. İşte Çehov'dan bir tasvir: «Yazın ve kışın, köylülerin hayvanlardan da beter yaşadığı saatler ve günler olmustur ve onlarla beraber yaşamak korkunç bir şeydir Kaba, ahlâksız, pis ve sarhoştular; biribirleriyle geçinemezler, hep hırlaşırlardı. Çünkü biribirlerinden korkar, şüphelenir ve biribirlerinden nefret ederlerdi. Ağır işten bütün gece kemikleri sızlardı, insafsız kış, yetersiz mahsul, çok zaman yardım görmemek ve yardım istemek için başvuracağı kimsesi olmamak...»

Çin'de ve Küba'da geçmişin mengenesi ayni derece gevşedi mi, bilemiyeceğim. Küba'nın ekonomik sıkıntısının aptalca plânlamadan ve Amerikanın Küba'nın belli başlı mahsulünü satın almamasından ileri gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Çin'in ekonomik gelişme rakamlarının, politik buhranlarının yakından incelenmesi imkânsız. Uzun seneler Çin köylüsünün eskisinden iyi mi, kötü mü olduğunu öğrenemiyeceğiz. Buna rağmen, her iki memlekette de dikkati çeken oluş şudur: Küba'da eğitim için harcanan gayretler, New York Times'a göre, Küba ihtilâlinin belli başlı mücadelesi olmuştur. Çin'de genç nesil, eski geleneksel görüşlerle eğitilmiyor. Genç Kızıl Muhafızlar, büyüklerden hesap soruyor. Böyle bir şey, yüzyıllık Çin geleneği açısından, havsalanın almayacağı bir şeydir. Ve Çin'de yaşama biçiminin ne kadar derinlemesine değiştiğini göstermektedir.

Komünizmin en büyük başarısı, geniş halk kütlelerine erişmesi ve onları birleştirmesidir. Şayet dünyanın illetli bölgeleri, içine gömülü oldukları gerilikten silkinirlerse, bu, sadece eskimiş sosyal yapıları söktükleri için olmayacaktır (Hoş, bu, gerekli şartların ilkidir ya). Fakat ayni zamanda bugün ko

münistlerin yaptıkları biçimde, bir «şok» tedavisi gördükleri için olacaktır.

AMERİKAN ANTİKOMÜNİZMİ GERİCİLİĞİN SİLÂHIDIR

Buna karşılık, komünist olmayan dünya halklarını modernleştirme çabaları çok kısır kalmıştır. Gene burada da sadece ekonomik gelişmenin yokluğunu kastetmiyorum. Asyanın komünist olmayan memleketlerinde ve Lâtin Amerikada, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı artmaktadır. (Son 10 yılda artış sayısı 200 milyondur). Lâtin Amerikada, yıllardır vaadedildiği halde, toprak reformu yapılmamıştır. Yöneticilerin ilgisizlikleri ya da yolsuzlukları, yahut yeteneksizlikleri bunun sebepleri arasındadır. Petrol kaynakları ile havsalanın alamıyacağı hayat yaşayan şeyhler, iyi niyetli olmalarına rağmen kast sistemini yıkamayan, inekleri öldüremeyen, çocuk doğumunu kontrol edemeyen, köylere erişemeyen ve evlerde, sokaklarda yan gelip yatan gücünü kullanamayan Hint li liderler. Lâtin Amerikada ikiyüzlü hükûmetler (Eski Colombia Baş kanı Lleras Camargo'ya göre, vergi kaçakçılığı yapan tek bir politikacı ve iş adamı hakkında kovuşturma yapılmamıştır)... Üstelik bir de bu durumlarla savaşmak isteyen her faaliyet «komünist» diye damgalanıyor ve çeşitli yollarla ezilmeye çalışılıyor. Amerika da, gerilik ve yolsuzluğu kaldırmak isteyenlerin çabalarının «komünizm» ile damgalanıp yok edilmesini hoş görüyor, tasvip ediyor.

Hiç şüphesiz, en ezilmiş toplumlar dahi modernleşme süreci içindedirler. Şayet kâfi derecede vakit olsaydı, Yirminci Yüzyılın eritici asitleri, en tembel ve ayak direyen memleketlerde bile düşüncelerin ve kurumların içine girebilecekti. Fakat Yirminci Yüzyılında «vakit» yok. Geri kalmış memleketlerin çoğu, son yirmi yıldır uyanmaya başladılar. Şu kesindir ki, Yirminci Yüzyıl, sesini köylere ve fakir mahallelerine duyurdukça «yükselen ümitler ihtilâli»nin sosyal adalet ve kalkınma yolundaki baskısı artacaktır. Princeton Üniversitesi tarihçisi C.E. Black, bu değişen dünyayı incelerken, «Azgelişmiş ülkeler de yakın gelecekte yılda 10 ilâ 15 kadar ihtilâl olacaktır» demektedir. Buna şaşmamalıyız.

KOMÜNİZMİN KÂR-ZARAR TABLOSU

Durmadan artan politik huzursuzluk, kalkınmanın en kısa zamanda gerçekleştirilmesine set çekmektedir. Bu politik baskı, nüfus artışıyla kaynaşıyor. Her yıl, dünya nüfusu taşan bir nehir gibi kabarıyor ve daha önceki yılların emeklerini yiyip bitiriyor. Gelecek için devasa görevler yaratıyor. Önümüzdeki kırk yılda dünya nüfusu 3 milyar artacaktır. Bu miktar insanı barındırmak için, tarih boyunca inşa edilmiş binaların iki katı bina yapmak gerekecektir. 3 milyarı doyurmak için ise, bugünkü dünya üretiminin iki katına ihtiyaç vardır. Muazzam nüfus artışı yüzünden köylerden sehirlere olan göçü karşılamak için gülünç ve garip şekilde büyük şehirler kurmaya lüzum görülecektir. Hâlen 3 ilâ 5 mil yon nüfuslu Kalküta, 2000 yılında 30 ilâ 60 milyon nüfuslu bir şehir olacaktır.

Bu korkunç rakamlar, çok önemli bir mesaj ulaştırıyor: ACELE... Acele kelimesi, artık dünyanın her yerinde hükûmetlerin plânlama dairelerinin duvarlarına yazılı «mene mene, tekel upharsin» olmuştur. Doğum kontrol hapı bir mucize yaratsa bile, gene de önümüzdeki kuşak için, nüfusta büyük artışı göze almalıyız.

Fakat nasıl acele etmeli? Susan ve inanmayan adamı nasıl ikna etmeli? Çarşaflı kadınların güvensiz bakışlarını nasıl yenmeli? Toprak sahiplerinin husumetini, kilise nin muhalefetini, askeri kliklerin ufak tefek hırlaşmalarını, iş adamlarının karaborsasını nasıl yok etmeli? Bunları başaracak tek vol. geriliği doğuran şartlara hırsla. amansızcasına, mukaddes savaşa gider gibi şiddetle saldırmaktır. Fakirin ve zenginin babadan kalma yolda gitmelerini önleyecek ve tekniğin ve modern görüşün kökleşme sini sağlayacak ancak bu yol olacaktır. Aksi halde, geri kalmışlığın sefaletinden kurtulmaya imkân yok tur.

Bu çeşit modernleşme eyle minin müthiş pahalıya patladığını ve patlayacağını eklemeyi gereksiz buluyorum. Komünizm en büyük modernleşme yolu ise de, muhakkak ki en yumuşak değişme şekli değildir. Stalin, belki sürü hâlinde insanları öldürmede Hitler'e taş çıkarmıştı. Çin'de özgür soruşturma yerine dogma hâkim. Rusyada bile eleştirme özgürlüğü yok. Bundan başka, her iki memlekette de sanayileşmenin ekonomik fiyatı, ilkel kapitalizmlerdeki kadar sert olmuştur.

Ama zararların yanı sıra kazançları da saymak gerekir. Yüzlerce milyon insan, geriliğin kendi lerini mahkûm ettiği hiç değişmeyen hayat hapishanesinden kurtulmuşlardır. Değersiz ve sorumluluk hissinden yoksun olanları yüksek mevkilere çıkaran sınıf yapıları yıkılmıştır, yerine değerlinin, çalışanın yükseleceği sistem kurulmuştur. Sadece sefalete ve lükse hayat hakkı tanıyan ekonomik sistemler ortadan kalkmış, yerini aşağı yukarı eşit ve âdil bir dağıtım sistemi almıştır. Herşeyin üstünde, yeni geleceğin ümit kapıları açılmıştır. Çin'de bugünkü rejimi ayakta tutan bunlardır. Geçmiş yüzyıllarda, açlık ve ihmal yüzünden Çin'de ölmüş insanların sayısı, idrakin dışın dadır. Şimdi ihtilâl sırasında da bu rakama ilâveler olmuştur. Fakat en önemli olan şey, Çin tarihinde ilk defa modernleşmeyi mümkün kılacak biçimde ekonomik, sosyal ve politik unsurları birleştirilmiştir.

Komünizm konusunda hüküm vermeden önce, iki soruyu cevaplandırmalıyız: Birincisi, sağlanan sonuç onu elde etme bedeline değer mi? «Gerilikten kaçma yolu», bu amaçla pek çok hayatın israf edilmesine değer mi?

TARİH KİTAPLARINI YANLIŞ YAZIYORUZ

İnsan, tarihî zaferlerin manevi bedelini nasıl ölçer ya da genin bir kazancın kesin ve özel bir kayba bedeli olduğuna nasıl hüküm verir, bilemiyorum. Bildiğim tek şey, bizim tarih kitaplarımızı yanlış yazdığımızdır. Kimse Hindistanda açlıktan ölenlerin, yahut Brezilyanın Kuzey-Doğu bataklıklarında yengeçten başka bir şey yiyemiyen köylülerin, yahut Hong-Kong ya da Honduras'ta gıdasızlıktan bodur kalan çocukların bilâncosunu çıkarmıyor. Onların ıstırapları kayıtlara geçmiyor ki, ihtilâllerin sebebiyet verdiği zararlarla karşılaştırabilelim. Barrington Moore, bu konuda ince hesaplar yapmıştır. Örnek olarak, Fransız İhtilâlinin «terör» devrinde kendi günahları olmadan hayatlarını kaybetmiş 35 ilâ 40 bin insanı ele alıyor ve buna karşılık «eski rejim» sırasında açlıktan hak sızlıklar yüzünden can vermiş olanların sayısının 24 milyonluk nüfusta en aşağı o kadar olacağını söylüyor.

Çarlık Rusyasının «eski rejim» ini 10 milyon insanı açlık ve haksızlıklarla pisipisine öldürmekle suçlandırırsak, haksızlık mı etmiş oluruz? Hayır. Ayni şekilde ihtilâl öncesi Çin hükûmetlerini de suçluyoruz. 1946'da Theodore White şöyle diyordu: «... bazı aydın kişiler, Çin'i dünyada insanların en az yediği, en acı yaşadığı ve 500 sene öncesinden daha kötü kuşandığı diyar olarak düşünüyorlar».

Ben ölü istatistikleri vermekten zevk duymuyorum ve böyle istatistiklerin prensip sahibi olmayan insanların elinde nasıl amaçlarla kullanılacağını da biliyorum. Belirtmek istediğim nokta şudur: İhtilâllerin vahşet ve dehşetini protesto ederken genellikle tek taraflı hareket ediyoruz. Komünizmi taşlayan kilisenin, nice nice kimseleri feci şekillerde öldürttüğünü, kollarını, kopart tığını unutuvoruz.

Cevaplandırmamız gereken ikin ci soru daha da müthiş: Her ne kadar ahlâk kurallarımıza uymuyorsa da, tarihçilerimiz, sonu başarılı «dehşet»i hoş görüvorlar. Ahlâk fel sefesi kitaplarımızı kendi başarılı hayatımızı hazırlarken ezdiğimiz bir mağdurlar (esirler, serfler, ağır işlerde çalışan kadın ve erkekler) yığını üzerine rahatça tünemiş, yaz maktayız. Fakat hiç değilse biz burada mezalimi önlemek için bulunuyoruz. Ya biz olmasaydık? Ya ihtilâller etten ve kandan gayri bir sey ortaya cıkarmıyorsa? Çırpınmanın sonu kevif değil. fakat bitkinlik, başarı değil, venilgi ise?

ÜÇÜNCÜ DÜNYADA TÜRKİYENİN YERİ

Böyle bir olasılık karşısında insan dilini yutuyor, fakat kötürümleşmiyor. Zira aşırı hamleleri bizi korkutan ihtilâl yapılmazsa, onun yerini neyin alacağını hesaplamak bir zorunluluktur. Son yirmi yıl zar

fında geriliği yenmek için ne yapıldığını ve ne yapılmadığını araştırmalıyız. Nüfus artışı, bizi nihaî sonuca zorlamadan elimizde ne kadar zaman kaldı; komünizmin harekete getirdiği enerjinin başardığı modernleşmeyi başka yolla yapmaya imkân var mı? Bu zihnî hesapları yaparken eriştiğim cevap, ihtilâlden çok daha acı oluyor. İhtilâl yapılmadığı takdirde, maalesef dünyanın bugünkü geri bölgelerinde hayat eskisi gibi sefilâne ve bir anlamdan yoksun, sürüp gidecektir.

Şimdiye kadar yazımda ihtilâlin gerekliliğini açıkladım. Sıra diğer yolları açıklamaya geldi. Dünyanın bazı memleketlerinde derhal yapılması gereken görevler öyle muazzam ki, en aşağı yirmi yıl millî benliği ve birliği sağlamak sürecektir. Yeni Afrika devletlerinin çoğu bu kategoriye girmektedir. Yirminci Yüzyıl sonuna kadar bu devletler, kapitalist, komünist, faşist vs. hangi rejimle yönetilirlerse yönetilsinler, ilk işleri «millet» hâline gelmek olacaktır. Askerî ve politik bir iş.

Geri kalmış memleketler arasında diğer bir grup var. Buralarda nüfus artışı o derece aşırı değil, yahut politik ve sosyal yapı, şiddete başvurmadan kalkınmaya intibak etmeleri ümidini uyandıracak biçimdedir. Yunanistan, Türkiye, Şili, Arjantin, Meksika bu iğreti güvenilmez, fakat yine de diğer geri milletlerin hasretle baktıkları durumdadır. Hattâ içlerinden bir kısmı, modernleşme ihtilâllerini çok sanslı olarak, Amerika onların ihtilâllerinden korkacak ve ezmeye kalkacak kadar kudretli olmadığı bir devirde yapmışlardır.

Demek ki, komünist ihtilâlinin ilk ağızda yer alacağı yerler, daha ziyade Güney Doğu Asyanın çok nüfuslu, irili ufaklı yarımadaları ve Orta ve Güney Amerikanın fakir memleketleridir.

Fakat bu diyarlarda bile modernleşmenin komünist olmayanlar tarafından yapılması ve Gandi gibi, 1958'den önce Castro gibi, halk arasından yeni liderlerin fırlaması ve bozuk düzeni yıkması ve birliği yaratması olanaklıdır. Yahut ordu, Atatürk gibi, Nâsır gibi millî liderlerin çıkmasına müsait bir zemin olabilir.

KALKINMANIN BAYRAĞI MİLLİYETÇİLİKTİR

Bunun için modernleşme ihtilâllerinin komünistler tarafından yapılması gerekmemektedir. Fakat komünist olmayan ihtilâllerin en de sonunda kaydıkları yolu incelerken, akıldan şu iki noktayı çıkarmamalıyız: Başarılı ihtilâlci kadroyu seferber eden cezbeden şey nedir? Çakarta ve Bombayda, Kahire ve Havanada bağırarak miting yapanların başı üzerinde sallanan dövizlerde «tasarruf ve yatırım» sloganları mı var? Tabiî ki değil. Ekonomik kalkınmanın bayrağı, kişiye ölmezliğini ve kollektif egemenliği vaadeden milliyetçiliktir. Hiç şüphe yok ki, «Büyük tırmanma»yı yapmaya çalışan her milleti, komünist olsun veya olmasın, ateşli bir milliyetçilik saracaktır. Ve sonuç olarak milliyetçilik, yanı sıra bazı hastalıklar getirecektir: Yabancılardan aşırı şekilde korkma, aptalca millî hassasiyet, her yerde düşman görme ve devleti ilâhlaştırma.

Zaten dünyanın her köşesinde rastladığımız bu belirtiler, kalkınmış devletler ile kalkınmakta olan devletler arasında rahat ve dostane ilişkiler kurulmasını güçleştirmektedir. Amerika, yahut Avrupa, hattâ Rusya bile, geri memleketlerin yardım ihtiyaçlarını karşılamaya başlamadan önce, boş kibirlerini ve sinirliliklerini yatıştırmak zorundadır. Modernleşme yolundaki milletlerin Amerika'ya, Batı'ya ve hattâ beyaz insan'a karşı tepkisine hazır olmalıyız.

Sonra komünist olmayan ihtilâller ikinci bir noktada uyarılmalıdır. Bu da, hangi fikir ve politikaların ihtilâl gayretini destekleyeceğidir. İhtilâller, özellikle geleceği kurmak için yapılan ihtilâller, kuvvet kadar felsefeye de muhtaçtırlar. İşte bu noktadadır ki, komünizm özel üstünlüğünü bulmaktadır. Komünizmin konuştuğu dil (sınıf hâkimiyeti, iç ve dış istismar dili) geri milletlere hitap eden bir dildir.

Şayet komünist olmayan ihtilâlciler, gayretlerinin boşa gitmesini istemiyorlarsa, komünistlerin yaptığı gibi, rollerini ikna edici ve yükseltici bir felsefeyle açıklamalı ve keskin, basit bir yolla toplumsal ve ekonomik ihtiyaçların şemasını çizmelidirler. Bundan başka, ne pahasına olursa olsun başarıya ulaşma dilekleri, marksistler kadar yaman olmalıdır. Bugünkü marksist anlayıştan aşağı yukarı özgür bir felsefe yaratmak imkânsız değildir. Maamafih böyle bir felsefe, Batı doktrinlerinden çok marksizme ben zeyecektir. Çok ileri memleketlerde politik olgunluk, ekonomik özgürlük ve anayasa düzeni büyük başarılardır. Fakat geri kalmış memleketlerde bütün bunlar kolay anlaşılmayan soyut kavramlardır. Yahut daha fenası, bütün bunlar büyük devletlerin arkasına saklanıp emperyalist oyunlarını oynadıkları, veya paralı sınıfların imtiyazlarını savundukları rasyonalizasyonlardır.

Şu ya da bu nedenden dolayı komünist olmayan modernleşmeleri yeğ tutsak bile, unutmayalım ki, onlar da Amerikanın hoş karşılamadığı programlar ve politikalarla ortaya çıkacaklar ve «Dünya kudreti» diye Amerikaya düşman kesilecekler dir. Geriliğe karşı hakiki bir «cihat» açabilmek için, baştaki liderler, yönetimde otoriteye dayanan, iç politikada kollektivist tedbirler alan ve millî hislerin taşkınlığını bugünün 1 numaralı emperyalisti Amerika üzerinde toplayacak olan bir felsefe ortaya atmalıdırlar.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA KOMÜNİST OLSA NE ÇIKAR?

Bu yazdıklarım, Amerikanın politikasını hazırlayanları şimdiye kadar karşılaşmadıkları ve hiç beklemedikleri bir çıkmaza sokmaktadır. Bir yandan insanlığın çoğunluğunu, içinde bulunduğu son derece perişan ve tehlikeli durumdan kurtarmak istiyoruz. Öbür yandan, özellikle geri kalmış memleketlerde komünizme karşı açtığımız savaşta askerî ve politik gücümüzle onların kalkınmalarını ezmeye çalışıyoruz.

Yaptığımız iyiliklerin bilânçosu: «Madde 4», «Barış Gönüllüleri» ve «Geri kalmış milletlere yardım». Öte yandan yaptığımız kötülüklerin bilânçosu ise: «Guatamala», «Küba», «Dominik Cumhuriyeti» ve şimdi ve «Vietnam».

Artık bu çıkmazdan kurtulma zamanı gelmiştir. İçinde bulunduğumuz durum ve şimdiye kadar «vatana ihanet» diye kabul ettiğimiz fikirleri yakından incelememiz gerekiyor.

Tekmil Güney Doğu Asya ve Lâtin Amerika devletlerinin komünist ya da kollektivist rejimler tarafından ele geçirildiğini farzedelim ve aşırı Amerikan düşmanı olduklarını düşünelim. Bu, Amerika'nın manevi şahsiyetini tehdit edebilir mi?

Böyle bir ihtimal, askerî alanda pek büyük tehlike yaratmaz. Tekmil geri kalmış ülkelerin orduları, komünist dünyasının ordularının saflarına katılsalar bile, bu orduları Amerika'ya karşı saldırtmak imkânı olmazsa, tehdit anlamını kaybeder. Zaten geri kalmış memleketlerin askerî güçleri, komünist askerî ve nükleer gücüne katıldıktan sonra gereken kudreti verebilmesi için daha çok seneler gerek. Meselâ Afganistan, Bolivya, Brezilya, Burma, Seylan, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik, Habeşistan, Guatamala, Honduras, Haiti, Hindistan, Endonezya, İran, Irak, Kore, Lübnan Nikaragua, Pakistan, Paraguay, Peru, Filipinler, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Uruguay ve Venezuella'nın hep bir arada bir yılda kullandıkları enerji miktarı, Batı Almanya'nın bir yılda kullandığının yarısıdır. Bu memleketlerin çelik üretimlerinin tümü, Amerika'nın bir yılda ürettiği çeliğin onda biridir.

Her ne kadar tehlike askerî konuda büyük olmayacaksa da, ekonomik alanda bu devletlerin komünist ya da kollektivist olması, Amerikaya oralarda yatırılmış kapitallerinden milyarlarca dolar kaybettirecektir. Yabancı ülkelerdeki yatırımlarımız aşağı yukarı 50 milyar dolardır. Bunun 10 milyarı Lâtin Amerika'da madenlere, petrollere v.s. yatırılmıştır. 4 milyarı Asya'da ve Orta Doğudadır. Afrika'da ise 2 milyar yatmaktadır. Bunları kaybetmek, büyük firmalar ve petrol şirketleri için muazzam darbe olacaktır. Ama milletçe göreceğimiz zarar, bu bölgelerden gelen yılda 3 ilâ 4 milyar dolar gelirin kaybıdır.

Marksist düşünceye göre, kapitalist bir millet yukarıda açıkladığımız zararlara dayanamaz ve «zorla» savaşa sürüklenir. Her ne kadar böyle bir riziko mevcutsa da, bu tahminin yüzde yüz doğru çıkacağını sanmıyorum. Millî geliri 3/4 trilyon dolara yaklaşan ve anonim şirketlerinin aktifleri 1,3 trilyonu bulan bir memleket için 16 milyar dolarlık kayıp, hazmedilebilir doğrusu. Fakat Amerika, bu bölgelerin komünizmin eline düşmesini politik bakımdan kaldırabilir mi, bilemiyorum.

Bütün bu sözlerle, geri kalmış memleketle komünizmin zane düşerse, bir tehlike yoktur demek istemiyorum. Belirtmeye çalıştığım şey, ekonomik ve askerî tehditlerden Amerika'nın meselâ Avrupa kadar zarar görmeyeceğidir.

Esas nokta da bu değil mi diye sorabilirsiniz. Birkaç geri kalmış memlekette komünizmin zaferi, başka memleketlerin de komünizmin eline düşmesine yol açacak ve sonunda Amerika ile Avrupa, tamamen işgal edilmiş bir dünyada muhasara hâlinde iki kale gibi kalacak.

KOMÜNİZMDEN KORKMAMALIYIZ

Bu durumu açıklamanın iki yolu var. Birincisi, hâlen komünizm, tek amacı olan ve barışçı emeller peşinde koşan birleşik bir hareket değildir. Ekonomik ve politik yapı ve ideolojiler, millî menfaatler ve karakterlere göre değişebiliyor. İki kanlı savaşta saptandı ki, kapitalizmde milletler arasında benzer bir yapının olması, savaşmalarına set çekmiyor. Bu, kapitalizmde olduğu gibi komünizmde de bahis konusudur. Rus komünistleri, Polonya ve Macar komünistleri ile hırlaşmadılar mı? Ramak kaldı Yugoslavlarla yumruk yumruğa gelecektiler. Çin ile ise, karşılıklı dis biliyorlar. Gerçeklerin bambaşka bir istikamete yöneldiğine inanıyorum: Komünist hükûmetlerin Asya'nın ve Lâtin Amerika'nın en geri bölgelerini modernleştirmek için uğraştığı bir dünya, millî menfaatlerin çarpıştığı bir dünya olacaktır. Sonuç, komünist olmayan komşuların daki komünist rejimlerle sık sık, onlarda da çekişmelerin ortaya çıkmasıdır.

İkinci nokta: Millî ve milletlerarası hareketleri doğuran sebeplerin tehlikeleri olanları ve olmayanları arasında bir ayırım yapmalıyız. Bunların hangisinin arkasında komünizmin eli vardır, hangisinde yoktur. Bu kış beraber yemek yediğim bir Macar ekonomisti bana, «Komünizm ve kapitalizmden bahsetme, zengin ve fakir milletlerden bahset» dedi.

İşte dünya ilişkilerinde gerginliği ve havayı yaratan fakirlik ve zenginliktir, yoksa kapitalizm ve komünizm değil. Bu sesepledir ki, geri kalmış memleketlerde komünizm gıcırtılı, kavgacı olacak, kendine pek güveni bulunmıyacaktır. Rejim başarı göstermezse hırçınlaşacak, hareketleri kontrol edilmez olacaktır. Şayet başarı elde ederlerse — ki edeceklerini sanıyorum —, hırçınlıkları ve huysuzlukları kaybolacaktır. Rusya, Polonya, Yugoslav ya iç ve dış politika davranışları bakımından Çin ile hattâ Küba ile mukayese edilmemelidir. Modernleşme, tepeden tırnağa değişim yapabilmek için beraberinde bazı stereotipler ve emirler getirir. Sürekli ihtilâl deyimi, hayatından memnun olan insanların yaşadığı bir komünist rejimde anlamını kaybedecektir. İşte komünizmin bazı cepheleri kırpıldığı vakit, Amerika doğmatik tavırlarını bırakmalı ve bıkkınlık veren klişelerden vazgeçmeli, komünizme karşı takındığı edayı çok daha yumuşatmalıdır.

Eminim pek çok kimse bu iddiaları tatmin edici bulmayacaktır. Evet doğru. Daha bir yüzyıl geri kalmış memleketlerde komünist ihtilâllerinin cihat devrini geçip milletlerarası huzuru bozmayacak şekilde sükûnete kavuşacaklarını sanmıyorum.

En korkunç tehlikeler şunlardır: 1) Daha nice Vietnamların patlak vermesi, 2) En fakir bölgelerin modernleşmedeki başarısızlığının bugünkü gibi devam etmesi ve yakın gelecekte havsalanın almayacağı çapta bir beşerî faciâ ile karşılaşmamızdır.

Geri kalmış memleketler, buna rağmen, komünist ya da benzeri bir rejimin eline düşme tehlikesindedirler. **Komünizmin yükselişi ile, dünya nizamı, kapitalistlerin elinden çıkacaktır. Artık Amerika geleceğin modern dünyası için örnek olarak gösterilmeyecektir. Nasıl protestanların yükselişinden katolikler korktuysa, nasıl Fransız İhtilâli İngiliz asilzadelerini titrettiyse, Amerika da komünizmin gelişmesinden öyle korkuyor.**

Amerika politikasının dayanak noktası olan komünizm düşmanlığı, hep güneşteki yerimizi kaybetmek ve kendimizi açıkta bulmak korkusundan doğmaktadır. Amerika kadar kudretli olmadıkları halde, Avrupa devletlerinin birçoğu komünizm ile barış halinde yaşamaktadırlar, bizden daha akıllıca hareket etmesini biliyorlar. Bunun sebeplerinden biri de artık dünya lideri olmadıklarını çoktan anlamış olmalarıdır. Tarih karşısında durumumuzu değiştirip aynı şeyi biz de kabul edebilir miyiz? Bu, po-

KAHİRE'DE OLUP BİTENLER

Emperyalizm açısından son İsrail darbesinin itiraf edilmeyen gerçek amacı, Mısır ve Suriye rejimlerinin devrilmesiydi. Nitekim İsrail ateş—kes'ten çok sonra, Suriye'deki ilerici rejimi devirmek için Şam yakınlarına kadar ilerlemiştir. Ateş—kes'e rağmen yapılan bu hareket 12 Haziran 1967 tarihli Le Monde, «Şam'a karşı girişilen hareketin amacı, rejimin devrilmesidir» başlığı altında vermektedir!. Emperyalistler henüz zayıf durumda bulunan Şam Hükûmetini belki de devirmeyi başarabileceklerdir. Ama ezici İsrail başarısı üzerine, baş düşmanı teşkil eden Nâsır rejiminin çökmesi hesapları, görünüşe göre, yanlış çıkmışa benzetmektedir. Nâsır, yenilgiye rağmen, Mısır halkının ve öteki Arap halklarının tek lideri olarak kalmıştır. Galip emperyalizm için bu, halkların uyanıklığı bakımından, uzun vâdede ağır bir yenilginin işaretidir.

Bu olayı, bizim bir kısım çok Batılı ve çok uygar aydınlarımız «cıvık bir melodram» olarak değerlendirmişlerdir. Ayni anda Batının Nâsır'a hiç de sempati beslemeyen Londra Times ve Le Monde gibi ciddî ve ağırbaşlı yayın organları bu olaya çok faklı gözle bakmışlardır. Le Monde, Kahire dramı için başyazısında şunları yazmaktadır: «Arap kütleleri Cemal Abdülnâsır'da, onların haysiyet ve vakar isteklerini derinlemesine temsil eden kişiyi görmüşlerdir ve yenilgi saatinde ona sâdık kalmışlardır. Bu sebeple, Nâsır'ın akamete uğrayan ayrılma teşebbüsünü, sokağın plebisitine başvurmak suretiyle muhaliflerini susturmak için girişilmiş bir manevra saymakta acele edilmemelidir. Cuma günü Mısır televizyonunda ABC Başbakanı görmek imkânını bulan kişiler, onun ayrılma kararının samimî olduğundan şüphe etmemektedirler».

Le Monde'un Orta Doğu uzmanı Eric Rouleau, emperyalizmin plânlarını hayli bozan bu olayı yakından izleyen kişilerden biridir. Eric Rouleau'nun bu yazısını —biraz da Türk basınının çok önem verdiği Orta Doğu olaylarında genellikle nasıl bir tutum içinde bulunduğunu göstermeye yardımcı olacağı ümidiyle— yayınlıyoruz:

Başkan Nâsır, televizyonda istifasını açıklıyor
Dramatik an...

NÂSIR'IN WATERLOO'SU

KAHİRE, 10 Haziran — «Bir resmî görev almaktan ve herhangi bir politik rol oynamaktan tamamen ve kesinlikle vazgeçmeğe karar verdim..». Başkan Nâsır'ın gözyaşları içinde tamamladığı bu son cümle, birden sarsılan şehirden yükselen muazzam bir gürültüyle örtülmüştür. Televizyon binası salonundaki ufak ekranda Cumhurbaşkanının konuşmasını dinleyen yüzlerce memur, entellektüel ve artist dayanılmaz ve şiddetli bir acıya yakalanmıştır. Adamlar ağlamakta, «Hayır, olmaz» feryatları ile yıkılmaktadır. Kadınlar haykırmakta, hayali bir saldırganla mücadele ediyormuş gibi, yerlere yuvarlanmaktadırlar. Şuurunu kaybeden bir sürü kişi, çılgınca sokağa fırlayan kalabalık tarafından çiğnenmiştir.

Çılgınlık, bir toz dalgası gibi bütün Mısır'a yayılmıştır. İskenderiye'den Asuvan'a kadar ayni kollektif öfke ve acı yaşanmıştır. Bu öfke ve acının yerini, zâlim ve merhametsiz bir kadere şidetle karşı koyma azmi almıştır. Cuma sabahı, ordunun uğradığı yenilginin büyüklüğünü ve Mısır'ın ateş-kes'i kabul ettiğini öğrenen halk, hayal kırıklığı ve haysiyet ezikliği içinde açıkça Nâsır'a çatmaktaydı. Bir askerî darbeden ve ayaklanmadan korkulmaktaydı. Kahire'nin aydın çevrelerinde genellikle «Bu Nâsır'ın Waterloo'sudur» denilmekteydi. Eğer Nâsır, kendi ihtiyarı ile iktidardan vazgeçmezse, Mısır' ihtilâle, iç savaşa ya da aşırı sağ bir diktatörlüğe sürüklenebilir görüşü ileri sürülmekteydi.

«AMERİKANCI PARTİ!»

Nâsır'ın nutkundan sonra, gece, ayni çevrelerde şu yorum yapılmaktaydı: «Eğer Nâsır istifa kararından vazgeçmezse halk ayaklanacak ve bir anarşi dönemini (Amerikan Partisi) nin diktatörlüğü izleyecek. Nâsır daha geçenlerde Amerikan Partisi için (en kuvvetli, çünkü en iyi organize) demekteydi». Gerçekten bu partinin temsilcileri, Cuma sabahı yabancı gazetecilerin aralarına yayılmışlar, onlara Mısır'ın Amerikasız yaşamıyacağını açıklamışlar ve Nâsır'ın «maceracı politika»sını kınamışlardır.

Cuma akşamı yaptığı konuşmada Nâsır, «Millî Arap hareketine düşman güçler, beni bir imparatorluk kurmak istemekle suçlamaktadırlar. Bu yanlıştır. Zira Arap Birliği isteği benden öncedir ve benden sonra da devam edecektir.. Bütün Arap milleti emperyalizme düşmandır» demekteydi.

Mısırlılar sokaklara dökülerek, Başkanlarının istifasını tahrik eden yabancı koalisyonuna harşı dikildikleri izlenimini vermişlerdir. «Emperyalizm geçmeyecek», «Kahrolsun Amerika», «Nâsır'a evet, zâlimlere hayır» haykırışları arasında kenar mahallelerden gelen halk, talebeler, işçiler, kadın ve çocuklar önce ufak gruplar, sonra muazzam bir kalabalık hâlinde, tam bir karanlık içinde bulunan şehri istilâ etmişlerdir. Sonra bu muazzam kalabalığın bir kısmı kendiliğinden Amerikan Büyükelçiliğine, ötekiler ise Nâsır'ın kaldığı Heliopolis'e yönelmişlerdir. Bir saatten az bir zaman içinde, Kahire'nin bu güney banliyösüne yüzbinlerce kişi akmış ve dalgalar hâlinde gösteriler yapmıştır. Gece yarısı, Başkanın villâsı önündeki halk denizi, 8 kilometrelik bir çevreyi kapsamaktaydı. Bir tahmine göre, Nâsır için haykıran en az yarım milyon kişi, Heliopolis yoluna yığılmıştı. O sırada Kahire'nin merkezinde ise, kalabalık, Amerikan Büyükelçiliğine hücum etmekteydi. Elçilik birkaç kez ateşe verilmek istendiyse de, önlendi.

İSTİFA NASIL KARARLAŞTIRILDI ?

Perşembe akşamı bir kudretsizlik duygusu, Nâsır'ı, hem kayıtsız şartsız ateş-kes'i kabule ve hem de Başkanlıktan istifaya itmiştir. Silâh arkadaşı ve dostu Mareşal Amr'ı çağırarak ona çekilme kararını açıklamıştır. Mareşal Amr, kendisinin de ayrılma kararı aldığını belirterek Nâsır'ın düşüncesini tesvip etmiştir. Karar, acaba ordunun bir kısmının baskısı sonucu mu alınmıştı ? Mümkün ve muhtemeldir. Fakat genellikle istifaya iten nedenin bu baskı olduğu sanılmamaktadır. Gerek Nâsır gerekse Mareşal, ezici bir yenilginin sonuçlarına katlanmak gerektiğini düşündüler. Özellikle Nâsır, liderliğine büyük ümit bağlayan Mısır ve Arap kamu oyu önünde, mevkiinin savunulamaz olduğu inancındaydı. Bu sebeple istifayı tercih etti.

Nâsır, Cuma akşamı televizyon ekranında çökmüş, kırılmış kederli ve acı bir kişiydi. Müthiş bir heyecan içindeydi. Konuşmasını ayni tempoda sürdürmeyi başaramadı. Bu büyük hatip, yazılı konuşmasını okumayı başaramadı, kekeledi, durakladı. Gözlerini eğerek kendini toparlamaya çalıştı. Nâsır'ı müthiş bir aktör saymadıkça, bunun bir tertip, bir aldatmaca olduğunu düşünmek imkânsızdır. Hiç değilse o, kendi açısından olayları anlatırken tamamen samimi gözükmekteydi.

MISIR NEDEN YENİLDİ ?

Nâsır, geçen ay bir İsrail saldırısı tehdidi altında bulunan Suriyenin yardımına koşmuştu. Bu koşuş, yalnızca bir kardeş ülkeyi savunma arzusunun sonucu değildi. Suriyeden sonra Mısır'a dönecek bir saldırıyı önlemeye çalışmak zorunluydu. Bu zorunluluk altında, İsrail hududuna kuvvet yığmış, İsrail'e stratejik madde taşıyan gemilerin geçtiği Şarm El Şeyh'e yerleşmiş Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin çekilmesini istemişti. Bunu izleyen çatışma ve yenilgi, Nâsır'a göre kaçınılmazdı. Çünkü İsrail, 1956'da olduğu gibi, iki büyük devletin, İngiltere ve ABD'nin fiilî desteğine sahipti. **Nâsır, İsrail hava kuvvetlerinin gücünü birden bire üç kat arttığını, Batıdan hücum ettiğini (Lıbya üslerini mi kastetmekteydi?) ve Mısır uçaklarını bütün ülkede yerde yakaladığını söyledi.**

Bu konuda güvenilir kaynaklardan öğrendiğime göre, Mısır'ın güneyinde Sudan hududunda daha birkaç hafta önce tamamlanan hava alanları tahrip edilmiştir. İyi haber alan çevreler, bunun ancak Amerikan İstihbarat servislerinin Mısır'ın askerî alanda giriştiği bütün teşebbüsler konusunda İsrail'e tam ve sarih bilgi vermesiyle mümkün olabileceği kanısındadırlar. Başkan Nâsır'a göre, Mısır, büyük bir emperyalist tertibin kurbanı olmuştur. Büyük tertip karşısında Mısır, tamamen âciz kalmıştır.

Öte yandan, Nâsır, savaşı neden kendisi başlatmadı. neden teşebbüsü düşmana bıraktı diye onu eleştirenleri dolaylı yoldan cevaplandırmıştır. Bütün gözlemcilerin kanısına göre, bu cevapta, Sovyetler Birliğinin kapalı bir eleştirisi yer almaktadır. Nâsır, 26 Mayıs günü, ABD ile ayni günde Sovyetler Birliğinin de kendisinden ısrarla soğukkanlılığını muhafaza etmesi talebinde bulunduğunu söylemiştir. Televizyon konuşmasında Nâsır'ın «Sovyet dostlarımız» demesine ve Moskova'ya açıktan hücum etmekten kaçınmasına rağmen, halk, liderin ne demek istediğini anlamıştır. Bunun içindir ki, Cuma akşamı öfkeli bir topluluk Sovyet Elçiliğini tahribe kalkmıştır. Cuma akşamı Moskova'da yapılan Sosyalist Ülkeler Zirve Toplantısı'nın ve İsrail'e yöneltilen uyarmaların, burada komünist ülkelere karşı duyulan güvensizliği dağıtacağı şüphelidir.

MOSKOVA VE NÂSIR

Sovyetlerin aleyhinde sayılamıyacak bir Arap Sefiri, bize şunları söyledi: «Kremlin, en çok yardıma muhtaç olduğu bir anda Nâsır'ı bırakmıştır.

➡

---

litikamızda ve görüşlerimizde çok derin değişmeleri gerektirecektir. Geri kalmış memleketlerin sefaletten kurtulma yolu olarak ortaya çıkan komünizmi tanımamız gerekmektedir. Öncelikle şu ciheti, dünyaya bağıra bağıra ilân etmeliyiz: Geri kalmış memleketleri kalkındırmaya bizim ne gönlümüz olduğunu, ne politik dileğimiz bulunduğunu, ne de - en önemlisi bu — onları kalkındırmaya gücümüz yettiğini herkese açıklamalıyız.

Geri kalmış milletlerin geri kalmışlıktan kurtulabilmeleri için, onların işine karışmamalıyız ve ihtilâllerin o memleketerde gerekli görevlerini yapabilmeleri için komünizme karşı tutumumuzu değiştirmeliyiz.

Amerikan politikasında böyle bir değişimin yer alması ne derece mümkündür ,bilemiyorum. Çok korkarım ki, menfaatler, bürokrasi ve komünizmi «şeytan» gibi görme, bu konuda hiç bir tartışma kabul etmeme illeti, Amerikayı şimdiki yolunda malesef korkunç sonuç verinceye kadar tutacak.

Belki iki eylem, «bizim düşüncelerimizi yenileyebilir». Birincisi, Amerika ile Rusya arasında gerginliğin yavaş yavaş ortadan kalkmasıdır. Bunda Amerika kadar Rusya da rol oynamalıdır. İkinci adımı ise sadece biz atabiliriz. körükörüne komünizm düşmanlığımızın geri kalmış memleketlerde ne gibi felâketlere sebebiyet verdiğini halkça açıkça anlatmalıyız. **Yâni, bugünkü politikamızın geriliği, sefaleti, ıstırabı komünizme tercih ettiğini, kapitalizme düşman bir rejim yerine açlığın devamına göz yumduğumuzu dünya ilân etmeliyiz.**

Resmî politikamızın insanlık hislerinden yoksun gidişine çıkışlar yapmaya çalışan insanî akımlar, Amerika'da uyanmaktadır. Bu akımları organize etmek ve kuvvetlendirmek için korkusuzca, merhametsizce, insafsızca sorular sormalıyız. Meselâ. «Amerika gerçekten ekonomik kalkınmaya karşı mıdır?»

Çeviren: **SELMA ASHWORT**

VİETNAMDAKİ AMERİKA

- II -

Ünlü Amerikan Romancı.. Mary McCarthy-nin Vietnam izlenimleri yazısının ikinci kısmını da sunuyoruz. Bu ilgi çekici yazı dizisinin birinci kısmı, YÖN'ün 218. sayısında yayınlanmıştır.

ŞU PİJAMALARI ÇIKARSALAR DA...

«Il faut une révolution». (Bir ihtilâl lâzım), dedi Binbaşı Be «r» lerini çatlatarak. Vung Tau'da mektepteyiz. İtalyan General hayretle dinledi. Kısa boylu, yaygın suratlı Vietnam Binbaşısı, NLF'in (National Liberation Front) askeri şef'i değil fakat Anti - komünist gruplar hazırlayan. Hükûmete ait «Revolutionary Development» için bir okulun müdürüydü.

Eski İtalyan Kurmay Başkanı ve ben, ufak bir sınıfta, Binbaşı Be tarafından Fransızca olarak aydınlatılıyorduk. Yanımızdaki sınıfta Binbaşı Be'nin asistanı Mr. Chau, İngilizce olarak NBC'den bir grup Amerikalıya bilgi veriyordu. Mr. Chau, sıska, tüy gibi hafifti. Sorbone'da İngilizceden diplomasını almıştı. Ve tezini Virginia Woolf üzernide vermişti. Her ikisinin de köstümleri programın amacının sembolüydü. Okulda 300 «Kadro» vardı. Kadro diye bir insan'a diyorlar. Mezun olunca, 59 kişilik gruplar halinde Vietcong'un siyah pijama şeklindeki kıyafetinde, köyler «inşa» etmeye başlayacaklardı. Bu siyah pijamalar, fakir köylünün giydiği kiyafetin bir kopyesiydi. Bugün ise, Güney Vietnam'ın kontrol ettiği mıntıkalarda köylü, alacalı bir kıyafette geziyor, Amerikan baseball kepisi kafasında, ayağında şort, sırtında da gene Amerikan tee-shirt'u denen fanile. Vietnamlı bir Tıp talebesinden işittim, köylerin çoğu «şu pijamaları çıkarsalar da, elaleme gülünç olmasalar» diyorlarmış.

FAKİR SAYILMAK İÇİN PARA YEDİRMELİ

Binbaşı Be, «Vraiment une revolution» (Hakikaten bir ihtilâl) diye israr etti. İtalyan General sorgu dolu bir bakışla bana baktı: «Qu'est - ce qu'il veut dire par la?» (Bu sözle ne demek istiyor?») diye mırıldandı. Binbaşı Be, memleketinin ihtilâle ihtiyacı olduğunu söylediği zaman kafasından ne geçiyordu bilmiyorum. Gene de onunla hemfikirdim Her yerde, para yeme ve hırsızlık hikâyeleri istiyordu, bıkkınlık getirecek kadar. Tabii bu hırsızlık ve para yemeden zarar gören fakirdi; daha dün Office of Civilian Operetions'den (OCO) birisi bana açıkça şunları anlattı: AID nin teberru ettiği üstbaş, idareciler tarafından yürütülmüş. Yardım görebilmek için fakir aileler, hükûmete hakikaten fakir olduklarını ispat etmelilermiş. Sordum. «Fakır diye kabul edilebilmek için, para mı yedirmeleri lâzım?». Bana verdiği cevap, anlamlı bir susuş oldu.

YENİ HAYAT KÖYÜ...

Saygon'da RD'nin proğramı hakkında bir bilgi edinmiştim. Fakat öğrendiklerim Binbaşı Be tipindeki doktriner teorisyenleri anlamama pek yetmiyordu. Binbaşı Be Viatnam sosyetesinin «complétement corrompue» Tamamen bozulmuş olduğuna bizi ikna etmeye çalışıyordu.

Yönetici sınıflar Vietnamda kanunları daima kendi çıkarları için kullanmışlardır, dedi. Sonra saatine bakıp, rakkamlar ve olaylar sıraladı.

Bu program 1965'in sonunda tatbike başlanmıştı. 28.000 «kadro» şimdiden görev başındaydı Mektepte 12 hafta kalıyorlar Mezun olunca, her öğrenci bir köyde çalışmaya başlıyor. İyi sonuclar henüz elde dilememiş, fakat proğram «dans la bonne direction» (Başarılı yolda) ilerliyormuş.

«Constructed Hamlet», İnşa edilmiş köy, demek değildir. Bu yeni terminolojiyi anlatmak gerekir. İnşa edilmiş köy demek, politik bakımından Güney Vietnam hükümetinin güvenilebileceği bir köy haline gelmiş demektir «Reconstructed Hamlet» (Yenibaştan inşa edilmiş köy) demek, politik bakımından eğitildiği halde, Vietcong'u desteklemiş, sonra yeniden Güney Vietnam hükümetine yönelmiş bir köy'dür. Son duruma göre «Reconstructed» kelimesi gözden düşmüş yerini «Consolidated» kelimesi almıştır. (Sağlamlaştırılmış anlamına). Son olarak her köyün erimesi gereken amaç «Real New Life Hamlet» olmasıdır. (Hakiki Yeni Hayat Köyü).

«Constructed Hamlet»in (İnşa edilmiş) bir köyün, tekrar VC'ye dönmesinin sebebi, Vietcong «Infrastructure»ünü iyice sökmemiş olmalarıdır. Binbaşı Be'nin yetiştirdiği «kadro»ların görevi, Vietcong «İnfrastructure»unu sökmek, zararlı elemanları tasfiye etmekti. Binbaşı Be, «İnfrastructure» kelimesini kullanmaya dikkat etti. Bu kelime Amerikan Vietnamcasında, kullanıla kullanılan eskimek üzere.

Binbaşı Be ve Mr. Chau. Amerikan Politika Bilginlerinin, Vietnamlı suret'leridir. Burada ilk defa, Amerikan Üniversitelerinde öğretildiği şekliyle, politika ilmi, savaşta tatbik edilmektedir.

Böyle bir şey yapmak, İkinci Dünya Savaşında kimsenin aklından geçmemişti. Kimse Nazileri etüt edip, onlardan birşey öğrenmeye çalışmadı. Soguk Harp'ten kalma bir yadigâr. «Kremlinoloji Bilimi» keşfedileli «Özgür Dünya»ya sığınanların getirdiği materyeller üniversite mikroskopları altında incelendi. Fakat tatbikî tecrübeler yapmak kolay olmuyordu. Vietnam Savaşı. B-52 yahut «Tembel köpek» dedikleri aracı deneme imkânını sağladı. Politika ilminin kardeş diğer iki bilimle, sosyoloji ve antropoloji ile birlikte çalışmasına tanık olunca insan kendi kendine soruyor, «Savaştan gayri birşey için bu bilim yaratılmış olabilir mi?»

1945'te Cenevre Anlaşmalarından hemen sonra, yarı asker profösörler Vietnama akın etmeye başladı. «Diem»in mucidi **Profösör Wesley Fishel geldi. Profösör Fishel, Michigan Üniversitesindendi. O sıralarda, C.I.A. hemen hemen Michigan State Üniversite'yi eline almıştı. C.I.A.'nın amacı Vietnam Polisini eğitmek ve Politika bilimini izleyen Vietnamlı memurlar yetiştirmekti. Güney Vietnam Hükümetinde C.I.A.'nın etkisini açıkça görebilirsiniz. İngilizce konuşan her Vietnamlı Michigan Universitesine gitmiştir.**

MAO'DAN GRİVA'SA KADAR

Profösör Fishel'in en uzun süreli etkisi, Nhu'nun Michigan'da yetişmiş gizli polisi değil (herhalde şimdi bu polis dağıtıldı), fakat «semantic» kelimesinin Vietnam'da resmi muhaberata sokulmuş olmasıdır. «New Leader» de yazdığı, «Vietnamın Demokratik Tek Adam İdaresi» başlığını taşıyan yazısında; bu yazı Diem hakkında idi. yeni bir politik sözlük yaratılmasını savunmuştur. Diem, çoktan yok oldu, fakat doğurduğu tatsızlıklar ortadan kalkmadı.

Yeni taktikler, Counter Insurgency ve Cpecial Warfare (gerillaya karşı savaş). Ordu, Special Forces'i (Özel kuvvetler). Yeşil Bereleri organize etti. Görevleri Garillalarla mücadele etmek.

Güney Vietnamın da Special Forces'i var. Onlar ise Kırmızı bere ve leopar derisi gibi benekli bir üniforma giyiyorlar. Bunların da görevi «karşı - terör» gurubu olarak, teröristlerle savaşmak. Bu adamlar, «kafasını kestikleri Vietcong garillasının kellesini» iftiharla. Amerikan subayına göstermeye getiriyorlar.

Yeni bir çeşit subay doğdu artık. Dağ içine gömülü, kargahlarında, aluminyum raflarda, Mao'nun, Ho Chi Minh'in General Giap'in ve General Grivas'ın kitapları var.

BİNBAŞIYA TOPRAK REFORMUNU SORDUM

Amerikalılardan çok önce, Vietkong, köylüler için kuyular kazmayı, okullar açmayı ve onlara modern tarım şekillerini öğretmeyi düşünmüştü.

Bize konferans vermekte olan Binbaşı Be, gözlerinden ateşler saçarak, «İhtilâl» den bahsediyordu. Oysa NLF (National Liberation Front) kat'iyen «ihtilâl» sözünü etmiyor, sadece «halkın seviyesini yükseltmek», «şiddete başvurmadan ekonomik değişiklikleri yapmak», «baskıya karşı kampanya açmak», «geniş bir demokratik cephe kurmak» yolunu gösteriyordu. Bütün bunlar, NLF'in niyetinin ne olduğunu tamamen bildiklerini hay kıran Binbaşı Be'nin patronlarının gözünden kaçmıştı.

Komediye bakın: NLF, «ihtilâl» kelimesini ağzına almadan, «sosyal ihtilâl yapmayı» amaç edinmişti. Güney Vietnamlılar ise, en basit bir reform yapmadan, bangır bangır «ihtilâl» ci bir program hazırladıklarını iddia ediyorlardı. **Amerikalılar ve yerli öğrencileri Güney Vietnamlıların, bu savaşı bir düşünü savaşı hâline sokmak için yaptıkları çabalar, melekleri bile (şayet var sa) gözyaşlarını kurutup, kahkahalarla güldürecektir.**

Binbaşıya toprak reformu hakkında soru sormak istedim. Binbaşı: «Toprak reformu, bu reformun dayanacağı bir kültürel temel yoksa, hiç bir işe yaramaz dedi. Sonra ilâve etti: «Gereken Batılı fikirlerdir.. Batının teknolojisidir. Diğer taraftan Vietnam halkı, dilenci hâline getirilmemeli. Her köyde bir traktör, modern uygarlığın en güzel sembolü olacaktır.»

Binbaşıya, «Traktör yerine şimdi her köyde uçak ve bombalar» bulunduğunu belirttim. Düşünceli bir eda ile başını salladı, İtalyan Generali. Ama gene de Binbaşının sözlerinin etkisi altında kalmıştı, ona nerede eğitim gördüğünü sordu. «Mon üniversite est la campagne Vietnaminne — Benim üniversitem Vietnam köyüdür» cevabını veren Binbaşı Be, geçmişi hakkında daha fazla bilgi vermeye yanaşmadı.

CIA ÖĞRETMENLİK YAPIYOR!

Bir gün, Amerikan Elçiliği binasında, «Observer» gazetesinin muhabiri Gavin Young, Elçilik ileri gelenlerinden birine, bir zamanlar Amerikalıların çok tuttuğu, Güney Vietnamlı bir Binbaşının nerede olduğunu sordu.

(Binbaşı Mai, gitar çalan binbaşı diye dostları arasında pek iyi tanınan bir kimseydi.)

«— Kim? A.. o mu? Umduğumuz gibi çıkmadı. Şimdi nerede olduğunu bilmiyorum.»

«— Garip doğrusu, dedi Gavin Young, geçen sene Binbaşı Mai'yi göklere çıkarıyordunuz.»

«— Yok canım yanlış hatırlıyorsunuz. Hiç öyle bir şey söylemedim Gavin.»

«— Fakat sizin geçen seneki sözleriniz, benim notlarımda kayıtlı.»

«— Binbaşı Mai, tarafımızdan deneniyordu» cevabını verdi Amerikalı adetâ kafa tutarak.

Binbaşı Mai'nin zamanında, «kadro» ları yetiştiren okul C.I.A. ajanları, ve akıl hocaları ile doluydu. Hepsi siyah pijamalar ve sandal giyerlerdi. Yalnız başları böyle giyinemezdi... Fakat edası, «Selma» Alabama'daki polis şerif'inin edasıydı. Ağzında koca bir püro, şiş göbeğinin üstüne gömleğini sallandırırdı. Şimdi, C.I.A.'nın adamları, ortalıkta göze çarpmıyor. «Kadro» lara ders verenler arasında Amerikalı «uzman» lardan da bahsedildiğine göre, bunlar son derece ustalıkla kamufle edilmişlerdir. Ama ilk ağızda rastlanan kimseler öğretmen olarak, Binbaşı Be, «Virginia Woolf» âşığı Mr. Chau ve «Mao» nun fikirleri okuttukları şeyler arasında.

Sonra genç Güney Vietnamlıların «kadro» olarak eğitilişini dinledik. Soru ve cevap şeklinde olan dersten bir parçayı buraya kavdedeceğim.

Soru : Ne gibi yollarla Vietkong, Günev Vietnam'ın bazı kısımlarını eline geçiriyor ve koruyor?

Cevap : Vietkong her şeyi dehşet salmak yoluyla yapıyor. Politikalarının temeli cinayet ve zorbalıktır.

Soru : Neden Amerika, Kuzey Vietnam'a karşı savaş açmıştır?

Cevap : Amerika kat'iyen böyle bir şey yapmıyor. Amerika özgür hükûmeti savunuyor. Ve Vietnam Cumhuriyetinin halkı, Kuzey Vietnam'dan gelen saldırıya karşı özgürlüğünü korumaya çalışıyor.

Soru : Vietkong sadece, Güney Vietnamlı asker ve memurlara mı saldırıyor?

Cevap : Ne münasebet. Vietkong ayni zamanda, öğretmenlere, tarım teknisyenlerine, sıtma mücadele gruplarına-velhâsıl Güney Vietnam'ın sosyal ve ekonomik durumunu düzeltmek için çalışan herkese- saldırıyor.

Bu kadro'lar, okulu bitirinc

İsrail saldırısından önce yağdırılan itidal tavsiyeleri, dünya barışını koruma endişesine bağlanabilir. Ama Arap ülkelerinin, Angloamerikaların büyük diplomatik ve askerî desteğiyle istilâsından sonra Rusların pasif tutumunu haklı görmeye imkan yoktur».

Bununla beraber, belirtelim ki, Moskova Toplantısında Tito'nun bulunuşu, miliyetçi çevreler ümit vermiştir. Bu çevreler, Tito'nun komünist ülkelerin tutumlarını sertleştirmelerinden yana olduğu inancındadırlar. Kahire'nin tarafsız diplomatik çevrelerinde, Sovyet tutumuna mâzur göstermek için, buhran boyunca aldı büyük kararlarda Nâsır'ın Moskova ile istişare etmeyi lüzumsuz saydığı ileri sürülmektedir. Bu durumda, Sovyetler, belki de onları angaje etmek ard düşüncesiyle Nâsır'ın oldu bittilere başvurduğu izlenimine kapılmışlardır. Meselâ Nâsır. Arap dayanışmasına çağrıda bulunmuş, bölge halklarını seferber etmi ve Sovyetler Birliğinden teşebbüse katılmasını istemiştir. Sovyetler ise, hiç bir şekilde kontrol edemiyecekleri ve dünya barış açısından kaçınılmaz sonuçlar verebilecek bir harekete sürüklenmekten ciddiyetle kuşkulanmışlardır.

Bu görüşlerin doğruluk derecesi hakkında bir şey söylemek mümkün olmamakla beraber, Perşembe akşamı âniden vuku bulan iki olay arasındaki uyarlık. gözlemcilerin dikkatini çekmiştir: Nâsır istifa kararından ve ateş—kes'i kabulünden biraz önce Sovyet Büyükelçisiyle görüşmüştür. Eğer bu iki olay arasında herhangi bir bağ varsa, Nâsır. Sovyetler Birliğinden ümidini kestikten sonra istifa etmiştir. Bu yoruma göre, Sovyetler Birliği, Mısır'ın ABD ve İngiltereye yönelttiği suçlamaları kabullenmeyi reddetmiştir. Reddin sebebi, Angloamerikanların İsraile askerî destek sağladığına inanmayışı değil. bunu **kabulün Moskova'ya askerî plânda bir mukabelede bulunmaktan başka bir tercih yolu bırakmıyacağı ve bir dünya savaşına yol açılacağı düşüncesidir.**

(Not: Bazı Batı kaynaklarına göre. Nâsır'ın istifasını öğrenen Sovyet liderleri. onu istifadan vazgeçirmek için çaba göstermişler ve bu çabalar, istifanın geri alınmasında etkili olmuştur.)

köylere dağıtılıyor. Fakat benim köylerde rastladığım kadrolar, ellreinde bir silâh, yemek yemekten ve etrafta dolanmaktan gayri bir şey yapmıyordu.

Öğle yemeğinde, dersten sonra, hep bir arada masada otururken, İtalyan Generalin, Binbaşı Be'ye olan hayranlığı birden kayboldu. Sebebi mi? Barış konuşmalarından lâf ediliyordu. Binbaşı Be: «La sale manoeuvre de paix du pape.» dedi. (Papa'nın barış için çevirdiği pis manevra). Bunun üzerine İtalyan Generali çorbayı içmedi.

C.I.A. Vietnam'da bir sürü, acaip denemelerde bulunuyor. Vietnam'da yayınlanan kitapların, iyi veya kötü, hemen hepsi C.I.A. tarafından finanse edilmektedir.

C.I.A.'nın eski solcularla çok yakından ilgisi var. C.I.A. sözüm ona solcularla al-takke ver külâhtır. Radikal sağcılar haydi haydi ağının içindedir.

C.I.A., kendi kendini yetiştirmiş, doktorasını yapmaya vakit bulamamış, bir «oto-didakt» olduğu için, aydınları seviyor. Onlara yanaşıyor. Binbaşı Be, Mr Chau hep safına aldığı kimselerden.

Vietnam'da karşılaştığınız biri C.I.A. ajanı mıdır, değil midir, bilmeye imkân yok. O derece, C.I.A. her tarafa sokulmuş vaziyette.

Nasıl bileyim, Çavuş Mulligan'ın (hakiki ismi değil bu) C.I.A. ajanı olup olmadığını. Çavuş Mulligan, Boston Üniversitesinden ve Purdue Üniversitesinden mezun, doktorasını «John C. Calhoun» hakkında hazırlamış. «Jefferson her şeyi Locke ve Adam Smith'den çaldı» diyor. Jip'inin koltuğunda «New Review» var, yerde de «1964. The fear campaign against Goldwater» göze çarpıyor. Güney Vietnam ordusu için, «savaşacağına, kaçıyor» diyor.

ALBAY, KÖY KALKINDIRIYOR!

Yahut Albay Corson (bu hakikî ismidir) un nasıl bilmeli C.I.A. ajanı olmadığını. Da Nang'ın ötesindeki tepelerde «barışa ulaştırma» politikası ile görevli Chicago Üniversitesi mezunu. Korzbski ile çalışmış. Florida'da öğretmenlik yapmış. Çin'de çalışmış veya görevliymiş. Lenin'den vecizeler yumurutluyor: «Kazı biraz köylüyü, altından bir burjuva çıkar.» İlâve ediyor: «İyi ama, ben kazıyıp duruyorum.»

Albay Corson'un parlak buluşları var: Yerli şartlara uyan bir domuz ahırı projesi yapmış. Domuzlara, bahriyelilerin artıklarını veriyor. Böylece bir taşla iki kuş vurup, domuzların doyurulması ve çöp problemlerini çözmüş oluyor.

Albay Corson, aynı zamanda çok ihtiyatlı. Köy programlarına girişmeden evvel, köylülerine tohum vermiş, bakalım bu tohumu karaborsada satacaklar mı, diye. Köylüler tohumu satmayınca, köyde programını tatbike başlamış.

Albay Corson, hayli zeki; köylülere, ellerindeki ağlarla tuttukarı balıklardan daha iri balık tutabileceklerini göstermek için, bahriyelilerin patlayıcı maddeleriyle, nehri dinamitlemiş ve kocaman balıklar yakalatmıştır.

Ben, «Temenni ederim ki, bu köylülere dinamitle balık tutmasını öğretmiyorsunuz» dedim. Hayır, sadece bir kere yapmış gösteri olarak. O gün tutulan balıkları köylülere pazarda sattırmış, elde ettikleri kârla, kendilerine daha büyük ağlar almalarını söylemiş.

Albay Corson, sinsinin biridir; ona göre bir insanı verimli çalışmaya itecek tek şey, bu çalışmanın sonucunda bir kâr elde edeceği fikridir. Bana «Group» romanını neden yazdığımı sordu, «Para yapmak amacıyla yazdınız, değil mi?» dedi. Kendisine, bu amaçla yazmadığımı, hattâ para kazanınca şaşırdığımı söyledim. Havsalası almadı: «Peki neden yazıyorsunuz, öyleyse?» diye sordu.

Köyün tam orta yerinde, üç metre yüksekliğinde, âbide şeklinde, bir dolar işareti yaptırmıştı. Köyün bir başka köşesinde arı yetiştiriyor ve köylülere arıya bakmasını öğretiyordu. Köylüleri tek taraflı tarımdan kurtarmak istiyordu. Sadece pirinç yetiştirmelerini önlemek amacıyla, arıcılık, balıkçılık v.s. öğretiyordu. «Bütün bunları Vietnam'lılar için yapmıyorum. Kendim için yapıyorum» sözlerini ilâveyi unutmadı.

KOMÜNİSTLERİN BEYNİNİ NASIL YIKIYORUZ?

Chien Hoi programı yalnız, helikopter ve uçaklarla, Vietcong'a propaganda yapmak ve Amerikalılara sığınmalarını sağlamak değildir. Vietkong'dan Güneye kaçmış olanı, yeniden eğitip, Amerikalıların safına kazanmaktır.

Chieu Hoi merkezleri, mülteci kamplarından da daha gönül sızlatıcı. Tek ipe sapa gelir tarafları, mülteci kampları gibi kalabalık olmamaları ve içilecek su bulunması. Vietkong'dan Güneye sığınmış bir «hain», 45 - 60 gün hapis yatar. Parmak izi alınır. Sorguya çekilir. (Amerikalı subayların verdiği bilgiye göre, bu sorguya çekilme temamen gönüllü ise cevap vermiye, o vakit yapılırmış.)

Arkadan, komünizm'den beyni yıkanan adam, yeniden Amerikan görüşlerine göre doktrine edilir, ve nihayet kimlik belgesi verilerek, toplumun içine salınır. Bu adamlar, Amerikanın yanı sıra savaşmaya, korku ve açlık yüzünden razı oluyorlarsa, kazancımız pek zavallıdır doğrusu. Yok Vietkong hainleri safımıza, fazla para ümidiyle katılıyorlarsa, hazin, çok hazin.

Chieu Hoi Pgoramı, gökten atılan propaganda materyeli ile işlemiyor. Bu programı işleten askerî baskıdır. Ağır bombardıman, «Ağaçların ve ormanların yakılması», ürünün kimyevî maddelerle tahribi, Vietkong'un yaşamasını sağlıyacak kaynakların kontrol edilmesidir. Vietkong'u gıdadan, ilâçtan ve hastabakıcılardan yoksun kılmaktır. Vietkong askerini tedavi ettiği şüphe edilen bir hemşire hemen kurşuna dizilebilir.

Gizli tutulan nokta şudur ki, Vietkong'u zayıflatmak için baş vurulan tedbirler, Vietkong arazisindeki, sivil halkı yıkmaktadır. Vaktiyle Chieu Hoi merkezinde bulunmuş, sonra bir yolunu bulup Avrupa'ya kaçmış olan bir eski Vietkong'luya göre köylü halkın dörtte biri Amerikalıların tatbik ettiği bu programla, açlıktan ve hastalıktan, bakımsızlıktan ölecektir.

Politika bilginlerine bakılırsa, Amerikalıların yaptığı «Jenoside» ırk kırımı değildir. Irk kırımı olabilmesi için, bile bile yapılmış olmalıdır. Yani, şayet Vietkong, bir tiyatroya bomba kor, ve orasını uçurursa, bu hareket vahşettir. Fakat Amerikalılar ayni şeyi bir köye yaparlarsa, vahşet değildir, olamaz. Zira Vietkong bu işi bile bile yapmıştır. Amerikanın hareketi ise kaza eseridir. Ya, pilotların üzerinde uçtukları köyü ve içinde sivil halkın yaşadığını gördüklerini saptarsanız, bu nasıl kaza olur? «Ne yaparsınız, pilot Vietkong'u öldürmeye çalışıyordu. Sivil bu arada kazaen ölmüştür. Bile bile öldürülmemiştir.» Soruyorum: «Ama bu her seferinde oluyor.» Cevap şu: «Evet, her seferinde de kazadır.»

Yirmi yıldır, gerilla tekniklerini, komünizmi, «kurtuluş savaşlarını» inceleyen akademik bilirkişilerin, öldürme ve yok etme şekillerinin yetkin bir noktaya eriştiği, bu çeşit savaşta, niyetin ne olduğunu anlamamakta ayak diremeleri hayret verici şeydir.

Vietnam'daki Amerikalı, «kazaen» kelimesini bilindiği anlamdan tamamen uzaklaştırmaktadır. Vietkong gerilla, elindeki el bombasından ayrı düşünülemiyecek şekilde canlandırılıyor. El bombası, Vietkong'un vücudundan bir parçadır. Amerikalıya gelince, eli altındaki araçları âyarlamaktan yoksun, kontrolden âciz bir insan olarak gösteriliyor. Ayni şekilde Johnson, sanki bu savaşı kontrol edemiyormuş, «Hanoi»'nin hareketlerine reaksiyon göstermekten başka bir şey yapamıyacak durumdaymış gibi ortaya çıkıyor. Amerikalıların Vietnam'daki hâli, bu mudur?

Attilâ İlhan'ın defteri

ŞİİR OKUMAK..

8.Haziran. Perşembe.

Ilgın, o zamanlar, ince ve nârin kavakları çatlaksız gökyüzünü sımsıkı ayakta tutan, sabahları mavi dumanlı bir bozkır kasabası idi. İlkokulu İzmir'de bitirmiş, kasabada ortaokul olmadığından o kışı uzak yaylı çıngırakları, buz pırıltıları ve ağır kar sessizlikleriyle yüklü uzun bir tatil olarak geçirmiştim. Yukarıdaki geniş salonda, bir aşağı bir yukarı, şiirler okuduğumu hatırlarım : hem de yüksek sesle, kendi okuyuşumdan heyecanlanarak! Neredense, bir «edebiyat» kitabı düşmüştü elime, içinde «**Han Duvarları, Otel Odaları, İzmir Kapılarında**, hattâ **Hâşim**'in ve **Cenap**'ın şiirleri...

Yıllarca sonra, bir gün, Balıkpazarı'ndaki Cumhuriyet Meyhanesinde **Orhan Veli**'yi şiir okurken dinledim, şaştım : o terbiyeli kalem efendisi hâliyle şiir okumuyor adetâ hal hatır soruyordu. Getirdiği şiir kendini şiirin tanımlamasındaki bütün öğelerden sıyırmak istiyen bir şiir olduğu için, bu yerde, ritme de önem vermiyor, o zaman şiir okumak ister istemez takvim yaprağı okumaktan farksız bir yavanlık hâline geliyordu. Aklım bir türlü yatmadı buna. **Nâzım Hikmet**'in kalabalıklara yüksek sesle ve sahneden okunmak için yazılmış şiirlerini mi düşünüyordum yoksa, **Garip** şiir gibi bu şiir okuyuş tarzını da batılılık diye halktan uzaklaşmak mı sayıyordum, bilemem, bildiğim, **Oktay Akbal**'ın benim okuyuşumu, «Namık Kemal gibi okur» diye kötülemiş olması, bir de bütün itirazlarıma «Batıda şimdi böyle okunuyor» kesinlemesiyle karşılık vermeleri.

Arkasından, hadi Paris: **Nâzım Hikmet** toplantılarında şiir okuyuşumu, daha da önemlisi okuyan Fransız ozan ve aktörlerini dinleyişim: Öyle pısırık pısırık okumadıkları bir yana, «oynuyorlar» şiirleri, vücut el yüz hareketleriyle destekleyip seslerinin çeşitli dalgalanmaları ile iç perspektifler vererek. Ben, «o Namık Kemal gibi okuyuşumla» salonu bir güzel cebime koyuyor, üstelik aktörlerden birisinin özellikle ilgisini çekiyorum: ayaküstü konuşuyoruz, şiir okumada ses yoğunluğu sorunu, salonla ozan arasındaki kontakt, şiirlerin ritm değeri, vs.

«Yeni» Türk şiirini ve ozanlarını okurlarının karşısına çıkaran, biliyorsunuz, şiir matineleri oldu. Başlangıçta, ilgiye susadığımızdan mı nedense, hepimiz giderdik bu matinelere, sıra sıra kürsüde boy gösterir, şiirlerimizi öykülerimizi okurduk. Öyle sanıyorum ki **Garip** şiiri kadar, şiir okuyuş tarzının da kalabalıklara işlemeyeceği ilk bu **directe** temasta anlaşılmıştır: yazılı kağıt üzerinden, yüzlerce insanın yoğunluğu değişik dikkati karşısına çıkan bu **anémiqe** şiirler, çokluk havada kalıyor, dinleyiciye bir türlü çengellenemiyordu. O günlerde Gümüşsuyu'ndaki Park Pastahanesi'nde oturur, kalabalığa çengellenemeyen bir şiirin eylem değerini kendi kendime sorardım. Alafranga bir bulut gelir üstümüze pırıltılı bir yağmurdur bırakırdı. Mütareke artığı saat beş çayı madamlarında bir telâş. Asfaltlarda ferahlık İstanbul.

Sonraları geçmiş şiirimizin tantanalı zenginliklerini yeniden kurcalayarak, halk ve tasavvuf ozanlarının da, divan ozanlarının da silâh gibi patlayan o dolu mısralarını oldukça gelenek ve görenek bakımından da musikiye yatkın bir şiir yazmaya zorunlu olduğumuzu farketmiştim. Aşık (**troubadour**) geleneğinin aramızda bugün bile bereketli «ses» ozanları yetiştirmesi bir yana, yalnız eski şiir babalarının kulaklarını şöyle bir çınlatıvermek neden yeni şiirimizin de Türke o çok yakışan tok sesle söylenmesi gerektiğini bize anlatmaya yeter.

Şimdi bakın **Râsih**'in o ünlü gazeline girişindeki sese:

«Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne
Urma zahm-i sineme peykân peykân üstüne»

Bakın **Nâilî**'nin girişindeki sese:

«Oldu eşkim gülşen-ârâ-yı heves cûlar gibi
aktı gönlüm bir nihâl-i işveye sûlar gibi

Bir de bütün özelliği akılda kalmamak olan o hepsi birbirinin eşi rastlansal şiirleri düşünün **Garip** şiirleri zor okunuyorlardı ama hiç olmazsa okunuyorlardı, oysa «**İkinci yeni**» açıkça okunmamak saplantıları içindir. Örnek mi dediniz, örneklerin en güzel ve tipik olanı, **İlhan Berk**'in sadece sessiz harflerden meydana getirdiği ultra-batılı mısralardır: fgkczlg jçr gibi. Şiir buradan itibaren yalnız kalabalıklarla değil kendi kendisiyle de bağlantısını koparmıştır.

İki gündür Cenevre'de dört dilde yayınlanan uluslararası «**Yaşayan şiir**» dergisinin son sayılarından birisini okuyorum. **İkinci Yeni** akımının da temel gerekçesi olan batı, özellikle Fransız şiirinin **Emil Verhaeren**'den sonra şiirdeki sesi ihmal etmekle ne büyük bir yanlışlığa düştüğü belirtiliyordu. Uzun uzun, bilimsel kanıtlarla. Ayrıca **Henri Morier**'in «**Sembolist serbest şiirde ritm**» adlı üç ciltlik (onun da birinci cildi **Verhaeren**'e ayrılmış) yapıtının üstünde duruluyor. Besbelli çok önemli bir yapıt bu, anlamak için dergide **Henri Moier**'nin **Verhaeren** mısralarını, Cenevre Üniversitesi Fonetik Labaratuvarında alınmış melodi çizgileri, yoğunluk eğrileri ve titresim grafiklerine dayanarak ses yönünden nasıl değerlendirdiğine bir göz atmak yetişir. **Pierre Marie** de, Fransız şiirindeki bu boşluktan hayli yakınıp, yalnız **Aragon**'un şiirinde özgün bir Fransız (sesi) aradığına işaret etmiş. Bilmem duymuş muydunuz. İşgal'de gizlenirken kitapları yanında olmadığı için yalnız belleğindeki şiirlerle yetinmek zorunda kalmış **Aragon**, bir süre sonra bunların da hep kâfiyeli şiirler olduğunu farketmiş, ritm yönünden zengin, mısra birimi üzerine kurulmuş **şiirler!** Sonradan «1940'da Kafiye» diye bir yazı yazıp bunu belirtmişti. Sonraki çalışmalarının çoğu klâsik Fransız şiirini çağdaş bir şiir bileşiminin temeli olarak gösterir. Biz **Aragon**'u şöyle böyle biliriz. **Verhaeren**'den hiç haberimiz yoktur, şiir geçmişimiz gürül gürül ozanlarla dolu da olsa ensiz, sivri sinek vızıltısı şiirler yazarız, adına da batılılık deriz. Alın öyleyse bakın batılı **Verhaeren** nasıl sesleniyor, görün de hizaya gelin.

«Böylesine vurgunluğum rüzgâra
böylesine tutkunluğum
türküsünü çağırmam
Tepeden tırnağa bir genişletir ki varlığımı

besbelli ondan
ve derimin gözlerinden geçip
ve karışmadan önce değerlerimden kanıma
tatlı yumuşaklığı ve kaba öfkesiyle
dünyayı devce kucaklamış olmasından»

Bir sanatçı öldü

M. Hasırşapkalı

Ankara Sanat Tiyatrosu kurucusu ve rejisörü Asaf Çiğiltepe, Gaziantep yakınlarında bir trafik kazasında arkadaşları ile birlikte yaralandı. Kaldırıldığı hastanede de komadan kurtulamadı öldü. Ankara'da bir çokları gibi ben de tanır, sayar, severdim Asaf Çiğiltepe'yi. Yönetmenliği, rejisörlüğü, oyunculuğuna baskındı galiba. Çoğu kez, beş dakika bile sürmiyecek roller alır, ancak oyunun tümünden kendi sorumlu olurdu. Bir iki kez de, gece sabahlara kadar süren provalarına gittiydim. Bizi içeri aldıktan sonra, «artık kapıları kapayın. Artık kim gelirse gelsin almayın içeri..» demişti. Hatırşinastı Asaf Çiğiltepe.

Tiyatromuza getirdikleri, bugünün uçup giden çabalarına neler eklediği gün geçtikçe daha çok anlaşılacaktır. Orta Doğu Teknik Üniversiteli öğrencilerin sahneye koymak istedikleri eserleri, nasıl el altından tavsiye ettiğini, provalarını yönettiğini sonradan duymuştum. Bir adam, bir sanatçı bugün gençliğin davranışlarından habersizse, onların yardımcısı değilse, yok bilsin kendini. Dünyadan haberi yok bilsin. Çiğiltepe'nin birinci niteliği buydu. Devrimci ve yenilikten, gençlikten yana oluşu.

Çalışırken de gördüm Çiğiltepe'yi. Sertti. Bağışlamazdı iş sırasında. Bir gece, provalar sırasındaydı. Ertesi gün oyun vardı, son provaydı. Beğenmediği yanları olmuştu oyunun. Bir köşede, sessiz sedasız notlar alıyordu. Prova bittikten sonra söyledi bulduğu yanlışları. Sabah olmuştu, amma, onlar halâ, yanlışların, aksaklıkların üzerindeydiler. Bu sanata kendini vermişliği unutamam.

Asaf Çiğiltepe ile telefon konuşmalarımızın çoğu, AST aleyhine açılmış yeni bir dâvâ veya savcılık kovuşturması ile ilgili olurdu. O kadar da kaygısız karşılardı ki bu kovuşturmaları, yolunun üstünde bir çakıl taşı bile değildi sanki onlar.

Cenaze töreninden önce, AST tiyatrosunda bir tören yapılmış. Ben törene yetişemedim. Sahneye koymuşlar tabutunu, TİP lideri Aybar da gelmiş törene. Kızkardeşi konuşma yapmış, konuşamamış ağlamaktan. AST'ın idarî yöneticisi birkaç kelime söylemiş, kısa süre için de bitmiş tören. Ben vardığımda tabut kaldırılmış, tabuta yönelmiş sahne ışıkları daha söndürülmemişti. Boş salonda saheneye yöneltilmiş iki ışık demeti, yokluğu oynuyorlardı.

Cenaze törenine, Ankara'da bulunan bütün sanatçı ve gazeteci arkadaşları gelmişlerdi. Politikacılardan Ecevit, Aybar, ve Ulay geldiler. Yıldız Kenter, Aybar'a «Ne iyi ettiniz de geldiniz, bizi sevindirdiniz» dedi. Sesinde sanatçı valnızlığı vardı. Finlandiyalı eşi Prikko, bütün acısı içinde metindi. Oğlu Adlan, Ankara Sanat Tiyatrosunun yaşındaydı. Genç kadın, «başsağlığı»na gelenleri Hacıbayram'da bir ağacın gölgesinde kabul ediyor, teşekkür ediyordu.

Asaf'la birlikte yaralanan arkadaşlarından, yarası hafif olanlar cenazeye gelmişlerdi. İhsan Ada, genç gazetecilere «Bundan sonra iş size düşüyor, gençlere düşüyor Bir sanatçının başladığını bütün gençler sürdürmelidirler» diyordu. Adalet Ağaoğlu, Yıldız Kenter, Selma Tükel, Selçuk Altan ağlıyorlardı.

Yazar Orhan Kemal, daha pek çok kurumlar, çelenk göndermişlerdi. Orhan Kemal'in çelengini Fakir Baykurt taşıyordu. Fotoğrafcılar resim çekiyorlardı Hacıbayramda. Türk tiyatrosunun en güvenilir bir adamının tabutu eller üzerindeydi.

Konuşuyorlardı cenaze töreninde, ben de dinliyordum. Gaziantep'e giderlerken, İslâhiye'liler «Bize de gelin hiç olmazsa bir çayımızı için» demişler, onlar da İslâhiye'ye giderken uğramışlar bu kazaya. Asaf, şoförün yanında oturuyormuş. Karşıdan gelen minibüs, Asaf'ların minibüsüne bindirmiş, Asaf Çiğiltepe'nin olduğu yana vurmuş. Kazadan sonra konuşuyormuş: «Birkaç kırık var galiba» demiş. Aslında her tarafı kırık döküîkmüş. Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel uçak göndererek Ankara'ya aldırmış. Karısı Prikko, son anına kadar bir «hemşire» gibi çalışmış başucunda. Son anda nabzına bakmış, Bülent Akkurt'a «Asaf gidiyor galiba» demiş. Gidiş o gidiş...

Asaf Çiğiltepe 33 yaşında gitti. Çiğiltepe soyadı, İstiklâl savaşında kendini vuran Albay Reşat beyden kalmadır. Çiğiltepe, Afyonda Kocatepe ve Tınaztepe'nin karşısındadır. Büyük Taarruzu yöneten Mustafa Kemal, telefonla Albay Reşat Bey'i arayarak «Çiğiltepe daha alınmadı mı Reşat bey?» diye sormuş, Reşat bey ise, tepeyi alamayışından dolayı bu sırada kendini vurmuştur. Fakat Reşat Beyin askerleri, tam o sırada Çiğiltepe'yi zaptetmiş ve düşmanı püskürtmüş bulunuyorlardı. Çiğiltepe adı buradan gelmedir. Atatürk, Reşat Beyin kardeşini bu olayın hatırasına miletvekili yapmıştı.

Asaf Çiğiltepe, adını ilk şiir alanında duyurmuş ve şiir alanında Yunus Nadi ödülü almıştır. Tiyatro dalında aldığı «En iyi sanat yöneticisi» öldülünü aldığı zaman komadaydı. Bunu öğrenemeden öldü.

Asaf Çiğiltepe, Tıp Fakültesinin son sınıfına kadar devam etmiş, ancak son sınıfta bırakarak kendini sanata vermiştir. Bir gün babası Hayri Bey'e «Baba, ben bu tıbbiyeden çok sanat alanında çalışmak istiyorum» diyerek beş parasız Fransa'nın yolunu tutmuştur. Fransada iken, akrabası olan Halûk Şaman aracılığı ile kendisine bir basın ataşeliği sağlanması teklifini de reddetmiş ve politikacıların işe karıştırılmamasını istemiştir. Fransa'da Teatre National Populaire'de iki yıl çalıştıktan sonra, parasız kalıp Almanya'ya geçmiş, beton travers fabrikasında stajyer olarak çalışıp ekmeğini kazanmıştır. Bu arada Stuttgart'ta mesleği ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Asaf, buradayken Helsinki Devlet Tiyatrosu kendisine iş teklif etmiştir.

Memlekete dönünce, önce İstanbul Şehir Tiyatrosuna girmiş, sonra Arena Tiyatrosunu kurmuştur. Sonra Ankara yolları.

Bir gün, Asaf'a sormuş babası «Ne kazanıyorsun» diye.

— 175, demiş Asaf.

— Peki, masrafın ne?

— O da 175..

— Aman oğlum, bir tarafa birşeyler koy. Kazancı giderine eşit adam olur mu? Bu ne biçim şey?

— Öyle baba. Ben arkadaşlarımın aylığını kesip, bir tarafa koyamam.

Babası konuşuyor, «Parasız adama selâm verilmeyeceğini bilmeyen bir adamdı».

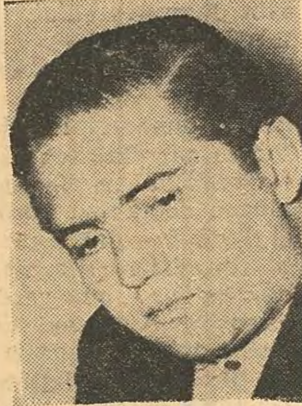
Bir gün Asaf'ın babası, bir iş için Emniyete gitmiş, Asaf Çiğiltepe'nin babasını tanımışlar, övmüşler Asaf'ı... «Ammma» demiş, bir polis «Biz polis olarak onu takip ediyoruz».

Babasına anlatmış Asaf bir gün «Baba, bu Genco Erkal ile Yücel Erkan büyük sanatçı olacaklar» demiş. Babası, hiç bir şeyden habersiz... Böyle dedi...

Hani köylü kadınları için «Saçını süpürge etti» derler. Asaf da tiyatroda saçını, başını değil, ömrünü süpürge etti. İnsan ölünce mi anlaşılırmış? Ben öyle anladım...

Asaf Çiğiltepe için, saygılarla...

Ayperi Akalan

Asaf Çiğiltepe ağır yaralı idi. Ama Hacettepe gibi bir hastahanenin olanaklarına kavuşturulabilmişti. Umutluydum. Öldüğü akşamı ve gecesini zorunlu olarak uzun yollarda geçirdim. Ölüm haberini almamıştım henüz, ne varki komanın sürüp gitmesi, o gece endişelerimi umutsuzluğa dönüştürmeye başlamıştı. Ertesi sabah elime ilk geçen gazete Akşam'dı. Birinci sayfa... İkinci sayfa.. Hayır Asaf'tan kötü bir haber yok. Müşerref Hekimoğlu'nun «Mevsimin olayı» dediği My Fair Lady galası haberleri arasında da aradığım isim yoktu. Enikonu rahatlamışken Cumhuriyet'e göz atar atmaz Asaf'ın ölüm haberi tokat gibi çarptı yüzüme. Bilmem nasıl oldu.. Asaf'ın ölümü, My Fair Lady'nin çevresinde koparılan yankılandıkça yankılanan övgü gürültüleri, Hekimoğlu'nun resimli tam sayfası, A. Erbulak'ın o sahnede kristal gibi duran oysa aslında plastik olan koskoca avize karşısında kapıldığı azgelişmiş toplumların bilinçlenmemiş kişilerine özgü çocuksu hayranlık hepsi birden bir uğultu gibi dönmeye başladı kafamın içinde. Bir acı haber almanın o yarı sersemliği içinde Asaf'ın ölümünü bir başka sızlamada, tesellisiz tattım.

Asaf Çiğiltepe benim onüç yıldır tanıdığım bir kişi idi. Beraber geçmiş uzun günlerimiz, bu anlamda bir arkadaşlığımız yoktu. Ama daha da ötede olan bir şeyle yakındık, dayanışmada idik, dostluktan öte bir ülküdaşlıkla bağlıydık. Ben böyle sayardım.

Asaf Çiğiltepe öldü... My Fair Lady'nin sahnesinde kocaman bir plastik avize ışıklar saçıyor, kadeh kaldırmalar, «mutlu yorgunluklar», sosyete dilberlerinin şıklık defilesi. Filâncanın topuzu, filancanın kuyruğu... Asaf Çiğiltepe öldü. Çok konuşkan olmayan Asaf, ne yergilerden yüksünen, ne de övgülerde lezzet bulan kaya gibi Asaf. Az lâf edip çok iş yapan Asaf. Gün boyunca kısa aralıklarla Asaf'ın sesi çınladı kulaklarımda, görüntüleri doluştu çevreme. Öyle ki aralarından yol bulup günlük işlere girişmek zor oldu. Sonra acısı - daha büyük ve onulmaz - yüreğimden geçip kafama oturdu.

Türk Tiyatrosu Asaf Çiğiltepe ile en olumlu kişisini kaybetti. Tiyatro adamı olarak yeri doldurulmaz bir kişiydi Asaf. Günlerdir çevremi tarıyor, araştırıyorum. Hayır. Asaf'ın yerini dolduracak tiyatro adamımız yok. Asaf mesleğini iyi bilirdi. Onun kadar bilenler olabilir. Onunla ayni ülküde olanlar da bulunur muhakkak. Ama önemli olan onun yetenekleri ve değerleri idi. Amacında başarılı olabilmesi idi.

Çiğiltepe, İstanbul'da **Arena**'da özlü düşüncelerini ve ülküsünü yeteneklerinin emrine koşup yola çıktığı vakit, Beyoğlunun özel tiyatrolarında ülkücü akımın tezgâhlanabileceği bile pek tasarlanmıyordu. O tiyatrosunu böyle bir ortamda kurdu ve başarılarla yürüttü. Çiğiltepe mesleğini iyi bilirdi, hazırlıklıydı. Ama asıl, nasıl bir ortamda yola çıktığını, koşullarının sınırlarını, olanaklarının ne olduğunu, tutumunun ne olması gerektiğini iyice hesaplayabilen ciddi bir fikir ve eylem adamı idi. Onun lugatında bir heyecanla ayağa kalkıp sonradan binbir beceriksizlik içinde şapa oturmak yoktu. Asaf, kapitalist bir düzende, piyasa koşullarının sürüp gittiği bir ortamda tiyatrocu olarak bir ülküyü gerçekleştirebilmenin ilk şartının var olmak ve varlığını yarasız beresiz sürdürebilmek olduğunu bilir ve uygulardı. Bu yüzden onun lugatında lâubalilik düzensizlik, tembellik ve tutarsızlık, hele akılsızlık hiç yoktu. Bu yüzden içki kadehlerinde, gürültülü söylevlerde kabartılmış ülkücülük esintilerine hiç iltifat etmez, işbirliği yaptıklarında tam bir moral denge, herşeyden önce de ciddiyet ve çalışkanlık arardı. Asaf çizdiği toplumcu doğrultudan hiç ayrılmadı, hiç tâviz vermedi. Daha önemlisi, tâviz vermemek uğruna yıkılıp gidebileceği bir çürüklüğe hiç düşürmedi tiyatrosunu. Tâviz vermiyor olmak, ancak bu işi sürdüdebildiğinizce önemlidir. Tâviz kaygısı ile beceriksizliklerin, bir işi sağlam yapamıyor olmanın biribirine pek karıştığı toplumumuzda Asaf asıl önemli davranışın tâviz baskısının asla kapısını çalamıyacağı bir sağlamlığa erişmek olduğunun bilincindeydi. Eyyamcılık, Asaf'ın ömründe duymadığı bir duygu idi. Ama böylesine bir bilinci su götürmez bir eyleme dönüştürmüş, somutçu ortaya koymuş, sıkı bir disiplinle savunmuş, hiç sarsıntıya uğratmamıştı. AST'ın Ankarada hem de bir olay olarak var olmasının, giderek bir kurum olabilmesinin asıl nedeni Asaf'ın bu özelliklerinde ve ciddiyetinde gizlidir. Özetle, Asaf, saltça ülkücü olmakla bir alanda ülküsünü sürdürebilmenin kesince ayrı durumlar olduğunu saptamıştı. Eyyamcı olmamakla, eyyamcılığa asla düşmemeyi ayırıp başarmayı öngörürdü. Asaf ne yapması gerektiğini biliyordu. Fakat yapması gereken şeyi nasıl yapabileceğini de en doğru biçimde kestirebiliyordu. O, bir avuç fikir ve eylem adamımız arasında bir yönteme sahip olduğu kadar, bu yöntemi doğru kullanabilmek yeteneklerine de sahip olan ender aydınlarımızdan biriydi. Bunun içindir ki Asaf'ın ölümü ile gerçekçi, sağlam aydınların safı da onulmaz bir yara almıştır.

Sorun, Asaf'ı unutmak ya da unutmamak, örneğin İlhan İskender armağanlarının derleme jürileri, al gülüm ver gülüm'lü düzeni yerine Asaf'ın değerlerine yaraşır bir Çiğiltepe Armağanı kurmak falan da değil. Asıl iş, Asaf'ı başarısına ulaştıran özelliklere sahip olmaya çabalamakta. **Yine de** söylemekten kendimi alamıyorum, onu yarıyarıya malul bırakan ağır hastalığına rağmen, sahnesinde bir ortak işin sıra neferi olarak göründüğü roller gözümün önünden gitmiyor. Hepsinden fazla oyunlardan önce bildirisini sunarken duymaya alışık olduğumuz o yiğit gür sesini, o erkek sesin özlü düşüncelerini dile getiriş biçimini arayacağım. Ama Asaf'ın ölümüne yüreğimden çok kafam yakınıyor. Onümüzdeki yıllarda özel tiyatroların bir kısmında tanık olup sevindiğimiz olumlu davranışlar, ülkücü akım örnekleri, burada kanıtlarını ayrıntılarıyla sıralamayı gereksiz bulduğum nedenler yüzünden gittikçe tavsayacaktır. Bu gelecek ortamda AST'ın genç oyuncuları, yâni Asaf'ın değerli arkadaşları onun yolunda yürümekte başarısızlığa uğrarlarsa, Asaf'ın yokluğu gittikçe daha fazla duyuracaktır kendini. Yakınmamız büyüdükçe büyüyecektir. Geride bıraktığı genç arkadaşlarının değerlerini birbirine katarak Asaf'ın bütün özelliklerine sahip olabilmek olanağına kavuşmalarını yürekten diliyorum. Bilmelidirler ki, Asaf'ın başlayıp yürüttüğü işi sürdürebilmek ve onun yolunda gerçekten ilerleyebilmek, Asaf'ın değerlerinin neler olduğunu çok iyi tanımakla mümkündür.

En olumlu, en iyi tiyatro adamımızı kaybettik. En olumlu, en iyi devrimci aydınlarımızdan birini kaybettik. Asaf'ın değerli kişiliği adına, yeri tez elden doldrurulabilsin derim. Böyle dilemeyi Asaf'a saygı ve övgü sayıyorum. Anısına gelince, Asaf, hatırlanmasını kendi dışındakilere bağlamıyacak çapta bir kişiydi. Gücü kendini, anısını ölümünden sonra da sürdürebilecek değerdeydi. Ne yazık Asaf'a. Ve kalleş, pis bir ölümün varıp yettiği gencecik ömründe böyle bir çizgiye gelebildiği için de ne mutlu Asaf'a. Asaf gibi bir kazancı bir anda kaybettik. Yüreğim sızlıyor.

«FİL HAMDİ»

Aziz Nesin, bu kitabıyla Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik alarak ALTIN PALMİYE kazandı.

ÜÇÜNCÜ BASIM

Fiyatı 6 lira

Dağıtım Yeri: Kitap - Dağıtım Merkezi

P. K. 269 İstanbul

YÖN — 106

Bir görüş

SİNEMAMIZIN 51 YILI

"BENDE DE KARA SEVDA VAR!„

- III -

Halit Refiğ

10 Ekim 1965 seçimlerinin yaklaştığı sırada başlangıcından bugüne en güçlü çıkışını yapan «toplumsal gerçekçilik» akımı kendisini doğuran 27 Mayıs olayının son günlerini yaşaması gibi bir yenilgi halindeydi. «Karanlıkta Uyananlar»ın ilk günlerindeki yaygın gürültüleri kesilir kesilmez film adeta unutuluşa terkedildi. «Suçlular Aramızda» ve «Keşanlı Ali Destanı» ile, oynadıkları hafta lûtfen, o da küçümser ve yukardan bakan bir ifadeyle, ilgilenildi. «Haremde Dört Kadın» hakkında Nijat Özön'ün Akis'teki «tipleri, kahramanları, kahramanlar arasındaki ilişkileri, çağın dekor ve giyinişlerinin, gelenek ve göreneklerinin, davranışlarının titizlikle verilmesi bakımından bizim ilk gerçek çağ filmimiz»; Sorrento şenliği dolayısıyla Bruno Torri'nin Avanti gazetesinde «gösterinin en büyük sürprizi.. görüntülerin iç yapısındaki açıklık ve konunun anlatılışındaki rahatlık, yönetmenin hiçbir basitliğe yer vermeyen tutumunu ve belirli bir anlatım olgunluğunu açığa vurmaktaydı»; Giovanni Grazzini'nin Corriere della Sera gazetesinde «tarihî gerçeklere uygun düşen bir havayı, övülecek bir yaratma çabasıyla ortaya koyan bu filmin anlatımı o kadar yerli yerinde, hikâyesi o kadar ağırbaşlıydı ki Kazan'ın «America'sındaki sahneler bile ancak bu kadar etkiliydi» şeklindeki uyarmalarına rağmen film Türkiyede gösterildiğinde ne halk, ne aydınlar, ne de basın tarafından gereken ilgiyle karşılanmadı. Halbuki senaryosunu büyük Türk romancısı ve düşünürü Kemal Tahir ile birlikte hazırladığımız «Haremde Dört Kadın» o güne kadar yaptığım filmler içinde hiç şüphesiz en önemlisiydi.. Toplumumuzun ekonomik ve politik sisteminin, kadın-erkek münasebetlerinin, ilericilik ve batılılaşma hareketlerinin, sanat anlayışının, Osmanlılığa dayanan köklerini göstermeye çalışması, karagözden, ortaoyunundan, saray müziğinden, minyatürlerden kaynak alan üslûp araştırması ile herhalde daha geniş tartışma konusu edilmesi gereken bir filmdi..

10 Ekim 1965 seçimlerinden, ayni zamanda yeni bir sinema mevsiminin başlamasından önce Türk filmlerinin bir yıllık kazanç durumları -ki bir açıdan seyirciyle münasebet derecesidir - incelendiğinde şu durum ortaya çıkıyordu: Yerli konulardan hareket eden, «Üç Tekerlekli Bisiklet», «Ahtapotun Kolları», «Kızgın Delikanlı», «İstanbulun Kızları», «Suçlular Aramızda», «Keşanlı Ali Destanı», «Karanlıkta Uyananlar» ve «Kırık Hayatlar» gibi filmlerin hepsi ticarî başarısızlıktı. Yılın en büyük iş yapan filmleri ise -belli bir sıra gözetmeden- «Fıstık gibi Maşallah», «Öksüz Kız», «Fabrikanın Gülü», «On Korkusuz Adam», «Ekmekçi Kadın», «Şaka ile Karışık» gibi daha önce yabancı ülkelerde iki üç sefer yapılmış filmlerden aktarmalardı. Yerli bir kaynağa dayanıp da iş yapan yegâne film «Vurun Kahpeye» idi. O da bilinir ki Halide Edib'in daha önce Lütfü Akad tarafından filme çekilen romanıydı Yani bir tekrardı.

Bu karşılaştırma dış yüzünde son yıllarda Türk sinemasındaki aktarma konuların bolluğunun bir sebebini ortaya koymakla birlikte, iç yüzünde çok daha acı, çok daha dehşet verici başka bir gerçeği düşünene duyuruyordu. Türk aydını belli bir süredir kendi özünden, kendi kaynaklarından, sözün kısası kendinden umudu kesmişti ya, şimdi de Türk halkı artık kendisiyle ilgilenmek istemiyor, kurtuluş çaresini kendinde aramak değil, dışarda bulmak yoluna sapıyordu. Şanslarını yabancı ülkelerde aramaya giden işçiler, ilim adamları, doktorlardan sonra şimdi Türk halkının büyük bir çoğunluğu, kendisine bir idareci seçmek zamanı geldiğinde, millici İnönü'yü değil de, Morrison'un eski tensilcisi Demirel'i, yabancı sermaye savunucusu Mehmet Turgut'u tercih ediyordu.. Bu seçimin ne sonuç vereceğini yakın tarihler bize gösterecektir. Sinemamız açısından üzerinde durulması gereken bir tesadüf de Demirel'in seçimleri kazandığı sırada Şakir Eczacıbaşı tarafından kurulan Sinematek Derneğinin çalışmalarına başlamasıydı. Kurucuları arasında bir tek profesyonel sinemacının bulunmadığı bu derneğin, hem solcu geçinen birçok aydınları, hem de Türk sinemasına karşı bütün elemanları bünyesinde toplaması bakımından ilgi çekici bir durumu vardır. Türk sineması tarihinde ilk bilinçli sol hareket olan «toplumsal gerçekçilik» hareketi sağcı basının ve kurumların patırdıları ile ilgi toplayıp geliştikten sonra, ölüm darbersini solcu geçinen yazar ve kurumlardan yedi. Sinemamızın 27 Mayıs 1960'ta başlıyan bir devresi böylece 10 Ekim 1965'te son buluyordu. Üçüncü Antalya festivalinin ilk gecesi «Haremde Dört Kadın» yuhalanıp, gösterilmesi yarıda kesildiği zaman sağcılar aslında bir cesedin üstünde tepiniyordu. İş işten çoktan geçmişti. «Yılanların Öcü»nde Irazca ananın direnişi, karşı koyuşu ile başlıyan hareket, «Haremde Dört Kadın»da tıbbiyeli Jön Türk'ün uğrunda mücadele ettiği insanlardan biri tarafından kalbine saplanan bıçakla sona ermişti...

4. 10 EKİM SEÇİMLERİNİN ÖĞRETTİKLERİ

27 Mayıs 1960 ile 10 Ekim 1965 arasında, belirtmeye çalıştığım gibi, Türk sinemasında çok önemli olaylar cereyan etmiştir. Ama her lâfa besmele gibi Türk sinemasını yok saymakla başlayan yazarların hiçbiri bu olayların değerlendirilmesine yanaşmadığı gibi, bu değerlendirmenin tam yapılmadan doğru bir lâf söylenebileceğine, yeni bir yolda sağlam yürünebileceğine imkân olmadığını idrak eden de çıkmamıştır. Bu devre içinde, «Yılanların Öcü», «Gurbet Kuşları», «Susuz Yaz», «Tanrının Bağışı Orman», «Karanlıkta Uyananlar» ve «Haremde Dört Kadın» gibi son derece önemli konuları işleyen filmlerle; «Otobüs Yolcuları», «Avare Mustafa», «Şehirdeki Yabancı», «Acı Hayat», «Ayrılan Yollar», «Şafak Bekçileri», «Yarın Bizimdir», «Kızgın Delikanlı», «Suçlular Aramızda», «Ahtapotun Kolları», «Erkek Ali», «İstanbul'un Kızları», «Üç Tekerlekli Bisiklet», «Keşanlı Ali Destanı», «Kırık Havatlar», «Murad'ın Türküsü», gibi iyi ve kötü yanlarıyla belli bir akımı temsil eden filmlerin neyi nereye kadar başardıkları, yahut başaramadıklarının incelenmesi yapılmalı, incelenmenin sonucunda bundan alınacak dersler ortaya konmalıydı... Türkiye'de sinema dilinin gelişimi bakımından ayrıca Osman Seden'in Memduh Ün'ün, hattâ Ülkü Erakalın'ın da üzerinde durulacak filmleri vardı. Türk sinemasına karşı görevini yerine getirmeyen sinema yazarı, bu tembelliğini, ya da beceriksizliğini, Türk sinemasında üstünde durulacak film olmadığı, bütün filmlerin çalma çırpma olduğu demagojisi ile örtbas etmeye çalıştı.

1960 - 65 devresinde Türk sineması üzerine en dikkate değer Türkçe yazılar adı Giovanni Scognamillo olan bir yazar tarafından yazılmıştır. Scognamillo'nun Sinema '65 dergisinde yayımlanan Metin Erksan, Memduh Ün ve benim hakkımdaki monografileri tarzının Türk dilinde şimdilik en başarılı örnekleridir. Scognamillo bu konuda yapayalnız kalmış, Türk sinemasını kurtarmak bana mı düştü haklı kaygısıyla sonunda selâmeti savuşmakta bulmuştur. «Toplumsal gerçekçilik» üzerine tek ilgi çekici yazı ise Yücel Özturan tarafından Artist dergisi için hazırlanan «Türk sinemasında olgunlaşma devresi» başlıklı seriydi...

Toplumsal gerçekçilik akımını hiçbir zaman 27 Mayıs olayından tecrit etmeden düşünmek gerekir. 27 Mayıs tarihimizde başarısızlıkla sonuçlanan Batılılaşma çabalarının şimdilik sonuncusudur. Tanzimattan bu yana tarihimizde bütün batılılaşma hareketlerinin halktan gelen itmelerle değil, yabancı menfaatler ve dış etkilerle yapıldığı anlaşılmaktadır.

28 Nisan günü İstanbul Üniversitesinde patlak veren olayların ilk kıvılcımı olduğu 27 Mayıs hareketinin bir halk hareketi değil, bir aydınlar hareketi, yeni bir batılılaşma çabası olduğu ileri sürülebilir.

Sinemamızda toplumsal gerçekçilik akımı da bir çeşit batılılaşma ve aydınlar hareketi olmuştur. En tipik temsilcileri Metin Erksan ile benim sinemaya yazarlıktan gelmiş olmamız gene bu akımın önemli kişilerinden Vedat Türkali'nin eski bir öğretmen olması bunu doğrulamaktadır. «Toplumsal gerçekçilik» akımında 1956 - 60 yıllarında eleştirme çabasının da büyük etkisi olmuştur. Nitekim eleştirme yıllarının ilgi mihverini teşkil eden İtalyan neo - realizmi ve Amerikan gerçekçi sinemasının bu akımın filmlerindeki etkilerini görmemek mümkün değildir. Gene tipik bir batı sineması terimi olan «kişisel anlatım» çabalarına sinema tarihimizde ilk defa bu devrede rastlanmaktadır. Her yiğidin kendine göre yoğurt yemesi yoğurdun varlığına bağlı olduğu gibi, sinemada kişisel anlatım denemelerinin yapılabilmesi sinema dilinin 1960'tan önce konuşur hale gelmesiyle mümkündü.

Fakat sinemamızdaki batılı benzeri bu sinema çabaları aslında hiç de batıya benzemeyen bir taban üzerinde cereyan etmekteydi. Batıda sanat filmi denilen filmlerin yapılması, bazı amatörce denemelerin dışında, kat'iyen şövalyelikle ilgili olmayıp, doğrudan doğruya bir ekonomik burjuva hesabı meselesidir. Batıda sanat filmi denilen film genellikle normal ticarî filmden on misli daha ucuzdur. Yurt içinde ve yurt dışında bu çeşit filmleri gösteren belli işletmeler ve sinema salonları vardır. Böylece batıda sanat filmleri, ucuz film yapmak isteyen parası az yapımcıların başvurduğu bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyalist ülkelerde devlet hem filmlerin, hem de sinema salonlarının sahibidir. Böylece bir el ile dağıtılanın, öbür el ile toplanması imkânı vardır.

Türkiye'de ise durum bu iki örneğin de dışındadır. Sanatı bir tarafa bırakalım, fotoğrafın düzgün çekilmesi, oyunlara, dekorlara, aksesuarlara dikkat edilmesi gibi standart teknik işlerde titizlik bile bir filmin normal bir ticarî filmden iki misli pahalı olması için yeterlidir. Üstelik bu filmler için ne bir özel işletme garantisi ne de devlet tarafından tanınan bir korunma sistemi yoktur.

Bu şartlarda nasıl olur da bir akımı temsil eden 20 - 25 film oratava çıkartılabilmiştir? Türkiye'de sanat filmi çabaları çoğu zaman kazancını unutup, şan salmak, namını duyurmak isteyen Osmanlı kalıntısı yiğitlerin ve ağaların gayretiyle olmuştur. Bu davranışı batılı bir burjuvanın kafasının almasına imkân yoktur. Türk sinemasında batılı anlamda ilk sol hareket olan batı etkisindeki «toplumsal gerçekçilik» akımı sağcı basının yaygaralarına karşı solcu basının savunması ile üst tabakada kopan gürültüler sayesinde gelişebilmiş gerçekte 27 Mayıs hareketi gibi halka hiçbir zaman inememiştir. «Otobüs yolcuları», «Acı Hayat», «Gurbet Kuşları»nın dışında halk açısından «popüler» toplumsal gerçekçilik filmi yok gibidir. Nitekim sağcı basın ve teşekküller bu hareketin filmleriyle ilgilenmeyi bırakıp, solcu geçinenler saldırıya geçtiği zaman bu hareketin üst tabakada da bir dayanağı kalmamıştı. Böylece bu işe şan salmak, namını duyurmak için girişenler sonunda aptal, bilgisiz ve beceriksiz kimseler olarak teşhir edilmek durumuna düşmüş, ayrıca sermayelerini de tüketmiş olarak soluğu daha az yiğitçe filmlerde almışlardır.

Toplumsal gerçekçilik akımına karşı olan üst tabaka aydınları ne istemişlerdir? Genellikle Fransa'daki «nouvelle - vague» hareketinden etkilenerek daha kişisel, daha bireyci, yani daha batılı filmler.. Bu çeşit sinemanın da denemesi yapılmamış değildir. Fakat ömrü 10 Ekim seçimlerinin arifesi ile ertesi arasında bir kelebek ömrü kadar kısa olmuştur. İlk öncüsü Fevzi Tuna'nın 23 yaşında yaptığı «Aşka Susayanlar» ile başlayan bu akım, toplumsal gerçekçi filmler kadar bile halka ulaşamamıştır.

Duygu Sağıroğlu'nun «Bitmeyen Yol», Alp Zeki Heper'in «Soluk Gecenin Aşk Hikâyeleri» sansürde takılmış, Cengiz Tuncer'in «Sevmek Seni» si tamamlanamamış, Metin Erksan'ın «Sevmek Zamanı» oynayacak salon bulamamış, salon bulan Haldun Dormen'in ise «Bozuk Düzen» ve Güzel Bir Gün İçin» filmleri ticarî fiyasko ile sonuçlanmışlardır. Böylece toplumsal gerçekçi akıma göre daha aşırı batıcı hareket olan daha temelsiz bu denemelerin başarısızlığı daha da ağır olmuştur. Bu denemelere batılılaşmanın ivice çıkmaza saplandığı bir sırada girişildiği tarihlerde, Niyazi Berkes «Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler» adlı kitabında şöyle bir teşhis koyuyordu: «Batıcılık geri kalmış toplumların aydınlarının, kendi toplumlarının kalkınamaması gerçeğinin karşısında, ilerlemiş toplumları görmekten gelen aşağılık duygusunu hafifletmek için yapıştıkları bir hayal, bir toplumsal sakatlığın aydınlar arasında nükseden bir görüntüsüdür.. Batıcılık hiçbir yerde gerçekleşmemiş sadece gericiliğe varayan bir bireyci aydın ütopyasıdır»

Gelecek Yazı :

NİÇİN HALK SİNEMASI

Baş tarafı Say: 2'de)

masında ve milliyetçiliği «ülke sınırları içinde bağımsızlık» anlamında kabul etmesinde ve Atatürk ile Ziya Gökalp'in milliyetçiliklerinin de böyle olduğunu sanmasında T.C.K 142. maddesinin I sayılı bendinde yazılı şart ve unsurlar bulunmamaktadır.

ANAYASANIN TEMEL NİZAMLARI NELERDİR?

Her ne kadar sanık vekillerinden Prof. Avukat Turhan Güneş duruşmalı inceleme sırasında; T.C.K 141/I ve 142/I maddelerindeki «Temel Nizamlar» tabirini ele alarak. Anayasa'da hükme bağlanmış her konunun Temel Nizam olmadığını ancak Anayasa'nın 2. maddesinin Temel Nizam olup diğer hükümlerinin ve meselâ Anayasa'da yer almış olan Temel Hak ve Hürriyetlerin Temel nizam sayılamıyacağını dermeyan etmiş ise de: Anayasa'nın (Temel Hak ve Ödevler) başlıklı 2. kısmının birinci bölümünün 12 maddesinin ilk fıkrasında yer almış olan (herkesin dil, ırk. cinsiyet, siyasi düşünce felsefi inanç din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.) hükmü ile 2. fıkrasındaki (hiçbir kişiye aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz) hükümünün ve 2. bölümünde yer almış olan kişi, konut, haberleşme ve düşünce hürriyetlerini koruyan maddelerin Temel nizamlardan sayılmıyacağı iddiasının nedenleri açıklanmamış ve bizzat Anayasa'nın 8. maddesinde (Anayasa hükümlerinin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan Temel Hukuk kurallarıdır.) diye yazılı olması ve 2. maddesinde Cumhuriyet nitelikleri belirtilirken insan haklarına da ayrıca ve açıkça yer verilmiş bulunması bahsolunan iddianın kanuni ve hukuki bir esasa dayanmadığı sonucunu doğurmuştur.

S O N U Ç

Yukarıda açıklanan bütün bu sebepler ayrı ayrı ele alınarak sanık tarafından yazılıp yayınlanmış olan sözü edilen kitapta ne suretle komünizmi getirmek veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal Temel Nizamları devirmek maksadiyle propaganda yapılmış olduğunun kanuni gerekçeleri ile ve kanaat verici bir tarzda tartışılıp izahı gerekirken yapılmaksızın yazılı şekilde 142. maddenin I. fıkrası ile ceza hükmedilmesi, yolsuz, sanığın duruşmalı inceleme sırasındaki müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla varit görüldüğünden tebliğnamedeki onama isteğinin reddi ile hükmün (BOZULMASINA). depo parasının sanığa geri verilmesine 30.5. 1967 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

CIA YABANCI TALEBELERİN VATANLARINA İHANETİNİ NASIL SAĞLAR?

Tabiî Senatör Haydar Tunçkanat'ın açıkladığı CIA Raporu, hem de en yüksek mevkilere yerleşmiş yerli CIA ajanlarının Türkiyede de bulunduğunu göstermiştir. CIA, vatanlarına ihanete zorladığı bu yerli ajanları nasıl sağlamaktadır? Ajan toplamanın belli başlı yollarından biri, Amerikada tahsilde bulunan yabancı talebelerin avlanmasıdır. İlerici Amerikan katoliklerinin dergisi olarak yayın hayatına başlayan Ramparts'ta yayınlanan aşağıdaki ilgi çekici yazı, bu konuya ışık tutmaktadır.

ÜCRET, 100 BİN LİRAYA KADARDIR

CIA hâlen Amerika'da bulunan yabancı talebeler arasında geniş bir kampanya yürütmektedir. Kampanyanın amacı, memleketlerine döndükleri zaman, onları vatanları aleyhine casus olarak kullanmaktadır. CIA bu yolda şantaja da başvurmaktadır. Altı tam vakitli ajan, CIA'nın bölgesel teşkilâtında bu programı gerçekleştirmek için çalışmaktadır. Ajanlar istidatlı yabancı talebeler keşfetmek için üniversite üniversite dolaşmaktadırlar.

Yabancı talebe avına çıkan bu ajanlar, resmen Savunma Bakanlığı (DOD) memuru olarak gözükmektedirler. Takma bir isim altında, bakanlığın kimlik kartını taşımaktadırlar. Haklarında şüpheye düşüp gerçeği öğrenmek isteyenler, bakanlık kayıtlarında onların memur olduklarını göreceklerdir.

CIA, «Milli menfaat» gerekçesiyle, vakıflar ve profesörlerle işbirliği yapmaktadır. Bu vakıflar ve profesörler, işlerine yarayabilecek yabancı talebeleri tesbit hususunda CIA'ya yardımcı olmaktadırlar.

CIA'nın talebe toplama faaliyetini yakından bilen bir kişi, Ramparts'a işlerin nasıl yürütüldüğü hususunda şu bilgiyi verdi: Ajan, gözüne kestirdiği talebeye telefon eder, Savunma Bakanlığından olduğunu söyler. Ona yabancı talebelerin ABD'deki durumlarıyla ilgilendiğini açıklar ve «yeni talebelere yardımcı olabilmek için, meseleleriniz hakkında sizinle konuşmak isterim» der.. Eğer talebe ilgileniyor gözükürse, ajan hemen bir randevu tesbit eder. Kısa bir konuşma sırasında, aday talebeyi değerlendirir. Eğer talebeyi istidatlı görürse, ikinci bir randevu kararlaştırır. Böylece, ajan, talebeyle birçok kez buluşur. Onun politik görüşlerini yoklar ve cevaplarını değerlendirir. Bu arada, ufak bir güvenlik tedbiri almayı ihmal etmez.

Ajan, talebeye ufak bir hizmet için ricada bulunur. Hizmetin gerektirdiği masraflar için talebeye 10 ya da 20 dolar öder. Yalnız talebenin parayı aldım diye ABD'nin resmî bir makbuzunu imzalaması gereklidir. Eğer talebe işten vazgeçmeye kalkışırsa, bu makbuzun, mensup bulunduğu devletin elçiliğine verileceği hatırlatılır.

Nihayet, talebeye kendi hükûmeti aleyhinde faaliyette bulunma teklifi yapılır. Karşılığında ödenen ücret, bazen yılda 10 bin doları bulur. Ekseriya, ondan beklenen işi tamamladıktan sonra, eğer istekliyse, talebenin devamlı olarak ABD'ye yerleşmesinin sağlanacağı teminatı verilir. Talebe evet derse, kendi el yazısıyla mukaveleyi yazar ve imzalar. Artık anlaşma, dönüşü olmayan biçimde tamamlanmıştır. Mukaveleyi imzalamakla talebe tuzağa düşmüştür. Mukavelesinin bir kopyasının mensup bulunduğu devletin elçiliğine verilebileceği tehdidiyle her an karşı karşıya kalabilir.

BAS İMZAYI AL PARAYI

Ramparts muhabirleri, üniversitelerde yoğun araştırmalar yaptılar ve CIA tarafından elde edilmek istenen birçok yabancı talebeyle konuştular. Talebelerin çoğu, memleketten çıkarılma korkusuyla, CIA'nın teşebbüslerini anlatmaya cesaret edemiyorlardı. Ama Abdüllâtif Hotaki adlı genç bir Afganlı talebe, belki de Hükûmet zaten onunla uğraştığı için, başından geçenleri açıkça anlatıyordu:

Hotaki Amerika'ya 1957 yılında Kalifoniya Politeknik Kolejine ziraî gazetecilik yapmaya gelmişti. Afgan Talebe Derneğinde faal olarak çalışamaya başlamıştı. 1961 yılında Berkeley'e gidip Afgan talebelerinin başkanı olan Ziya H. Nurzey ile tanıştı.

Berkeley'e varınca Hotaki, Nurzey'in apartmanına gitti. Hotaki, orada CIA ajanı diye tanıtılan üçüncü bir kişinin varlığını hayretle gördü. Ajan Afganistan'a döndükten sonra CIA hesabına çalışmak üzere onu angaje etmekle görevli olduğunu açıkladı.

Hotaki'nin anlattığına göre, ajan, 30 - 32 yaşlarındaydı. «istediğiniz parayı veririz» diyordu. Afganistan'ın ABD ile dostluğunu sürdürmesini emniyet altına almak için Hotaki'ye görev teklif ettiğini ileri sürüyordu. Fakat Hotaki ajana evet demedi, düşüneceğini söyledi.

Başkan Nurzey ve Afgan Talebe Derneğinin öteki üyeleri, CIA teklifini kabul etmesi için Hotaki'yi zorladılar. «Bu iyi bir şey» diyorlardı. «Hem para, hem burs alacaksın.» Nurzey, Hotaki'ye kendisinin CIA'ya «Orta - Doğu'daki Amerikan Dostları Derneği» — ki örtülü bir CIA teşekkülüdür — tarafından takdim edildiğini söylemiştir. Bu dernek, muntazam biçimde talebe teşekküllerine yardım yapmıştır.

CIA AJANI BAKANLAR!

Hotaki'ye göre, CIA onu ajan yapmak için iki teşebbüste daha bulunmuştur. Bir teşebbüs 1962'de Washington'da, Afgan Talebe Derneği Kongresi sırasında yapılmıştır. Biraz sonra, Hotaki, Orta - Doğu'daki Amerikan Dostlarının San Francisco bürosunda bulunurken ikinci teşebbüsle karşılaşmıştır. Büronun bir yetkilisi, Hotaki'ye başta Harvard, Stanford olmak üzere istediği üniversite için burs sağlayacağını açıklamıştır.

CIA nihayet kanaat getirmiştir ki, Hotaki işbirliği yapmaya niyetli değildir. Herhalde bu yüzden, Muhaceret Servisi vize konusunda onu sıkıştırmaya başlamış ve son yıllarda onu Afganistana geri göndermeye kalkışmıştır. Halbuki Hotaki'nin karısı Amerikalıdır ve iki çocuğu vardır. Onun son Amerika dışına çıkarılma kararı, Los Angeles televizyonu yorumcusu Louis Lomax'ın sağladığı hukukî yardım sayesinde önlenebilmiştir.

Bu arada Afgan Talebe Derneğinin eski başkanı Afganistan'a dönmüştür. Bu zat hâlen Afganistan Devlet Hazinesinin başında bulunmaktadır. **Hotaki'ye göre, Afganistan Hükûmetinin Amerika'da okuyan ön plândaki yüksek memurlarının çoğu ya CIA tarafından yetiştirilmiştir, ya da beyni yıkanmıştır. Bunların bazıları bakanlık mevkiinde bulunmaktadır.**

CIA'nın finansmanını sağladığı Orta - Doğu'daki Amerikan Dostları (AFME) tipindeki dernekler, gerekli ortamı getirerek, CIA hizmetinde yabancı talebe toplama işini kolaylaştırmaktadır.

ORTA — DOĞU'DAKİ AMERİKAN DOSTLARI !

AFME 1951 yılında, Orta - Doğu halklarıyla ABD arasında daha iyi bir anlayışı gerçekleştirmek için, iddiaya göre politika dışı amaçlarla kurulmuştur. Başlangıçta dernek, Arap taraftarı, antisiyonist bir gurubun propaganda aracıydı. Dernek yıllar sonra CIA'nın yabancı talebe dünyasından ajan sağlama politikasında belli başlı bir silâh haline gelmiştir. AFME'deki değişiklik, 1960 yılında, pek az tanınan bir federal memurun — Edward W. Overton'un — başkan yardımcısı olmasıyla vuku bulmuştur. Overton'un gelişiyle, derneğin gelirleri birden büyük bir sıçrama kaydetmiştir. CIA 1960'ta derneğe 1 milyon dolar sağlamıştır. Bu, miktar, dernek gelirinin yüzde 90'ına tekabül etmektedir. Para, CIA'nın örtülü teşekkülleri olan Houston San Jacinto Vakfı, Baltimor Chesapeake Vakfi, Philadelphia Andrew Hamilton Fonu, Columbus Broad - High Vakfı ve Boston Granary Fon kanalıyla gelmiştir. CIA yalnız kesenin ağzını elinde tutmakla kalmamış, Orta - Doğu'daki Amerikan Dostları Derneğinin mensupları arasında da iyi dostlar edinmiştir. Bu dostlar arasında direktör Kermit Roosevelt de vardır. Bu zat, 1963 yılında İran'da Musaddık'ın devrilmesini tertipleyen CIA ajanlarından biridir.

Orta - Doğu'daki Amerikan Dostlar'na verilen CIA parasının büyük kısmı, Derneğin talebe işleri servisine gitmektedir. Bu servis aracılığı ile AFME, yabancı talebeleri Amerika'ya getirme hususunda, ünlü Milletlerarası Eğitim Enstitüsü gibi öteki Amerikan eğitim kurumları ve resmî devlet kuruluşları ile işbirliği halindedir. AFME'nin talebe işleri servisi ayrıca ABD'deki yabancı derneklerinin politikalarına müdahale etmektedir. Yabancı talebe derneklerinin faturalarını ödeyerek, onların «doğru politika» hattını tutmalarını sağlamaktadır.

İRAN ŞAHI VE CIA

İran Talebe Derneğinin durumu, bu bakımdan aydınlatıcıdır. Dernek, 1953 yılında, AFME'nin malî yardımı ve teşviki ile kurulmuştur. 1961 yılında talebe derneğinin politikası değişmiştir. Dernek, İran Şahının diktatoryal rejimine karşı muhalefete geçmiştir. Bunun üzerine AFME derhal yardımı kesmiştir. Ama, AFME temsilcileri İran talebelerinin yıllık kongresinde bulunmuş, Şah'tan yana olan hiç değilse tarafsız kalan talebelerin kazanması için kulis yapmışlardır. İran Talebe Derneğinin eski bir başkanı olan Hasan Libascı, 1963 yılında AFME Başkanı Earl Bunting'e yaklaşıp, ona AFME'nin ABD'deki İran talebelerinin albümü gibi tamamen politika dışı projeleri malî bakımdan destekleyip desteklemiyeceğini sorduğunu hatırlatmaktadır. Earl Bunting, cevap vermeden önce derneğin Şah-aleyhtarı tutumunu değiştirip değiştirmiyeceğini öğrenmek istemiştir. Hayır cevabını alınca, Bunting, «Çok üzgünüm, bu durumda size yardım edemeyiz» demiştir.

Bununla beraber, Afgan talebeleri, AFME'den her yıl 3 ilâ 4 bin dolar almakta devam etmişlerdir. Ayrıca üç ayrı CIA kanalından beslenen ünlü Asya Vakfından da yardım görmüşlerdir. Afgan Talebe Derneğinin eski bir başkanı olan ve onlara hâlâ müşavirlik eden Dr. Nate Kamranî — ki hâlen UCLA'da iktisat okutmaktadır — nâzik bir tonla şu yorumu yapmaktadır: **«Sanmıyoruz ki, bütün CIA mensupları dostane olmayan bir biçimde davransınlar. CIA, öteki Amerikan teşekküllerinden çok daha fazla sayıda doktora yapmış kişiye sahiptir. Time Magazine böyle yazıyor. Eğer CIA benden herhangi bir konuda mütalâa isterse, bunu zevkle yerine getireceğim.»**

KUKLA İMALÂTÇISI AMERİKA!

CIA'nın bağımsız Amerikan talebe teşekküllerini ele geçirmek ve amaçlarına âlet etmek için devlet parasını gizlice kullanması yeterli bir skandaldır. Ama dürüstlük vaadi ile bu ülkeye çekilen talebelere rüşvet verilmesi, onların satın alınması ve vatanlarına ihanete sevkedilmesi çok daha çirkin bir iştir.

CIA desteği gören yabancı Talebe Derneği yabancı talebeleri tuzağa düşürmek ve onları kukla haline getirmek bakımından uygun bir araçtır. Ne var ki bu marifetli davranış için ABD'nin ödediği fiyat yüksektir. Zira kukla imalâtçısı bir millet haline gelmekteyiz.

REKLÂMINIZI GAZETE VE DERGİLERLE DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLÂN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLÂMLARINIZ İÇİN HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1.
İstanbul
Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU